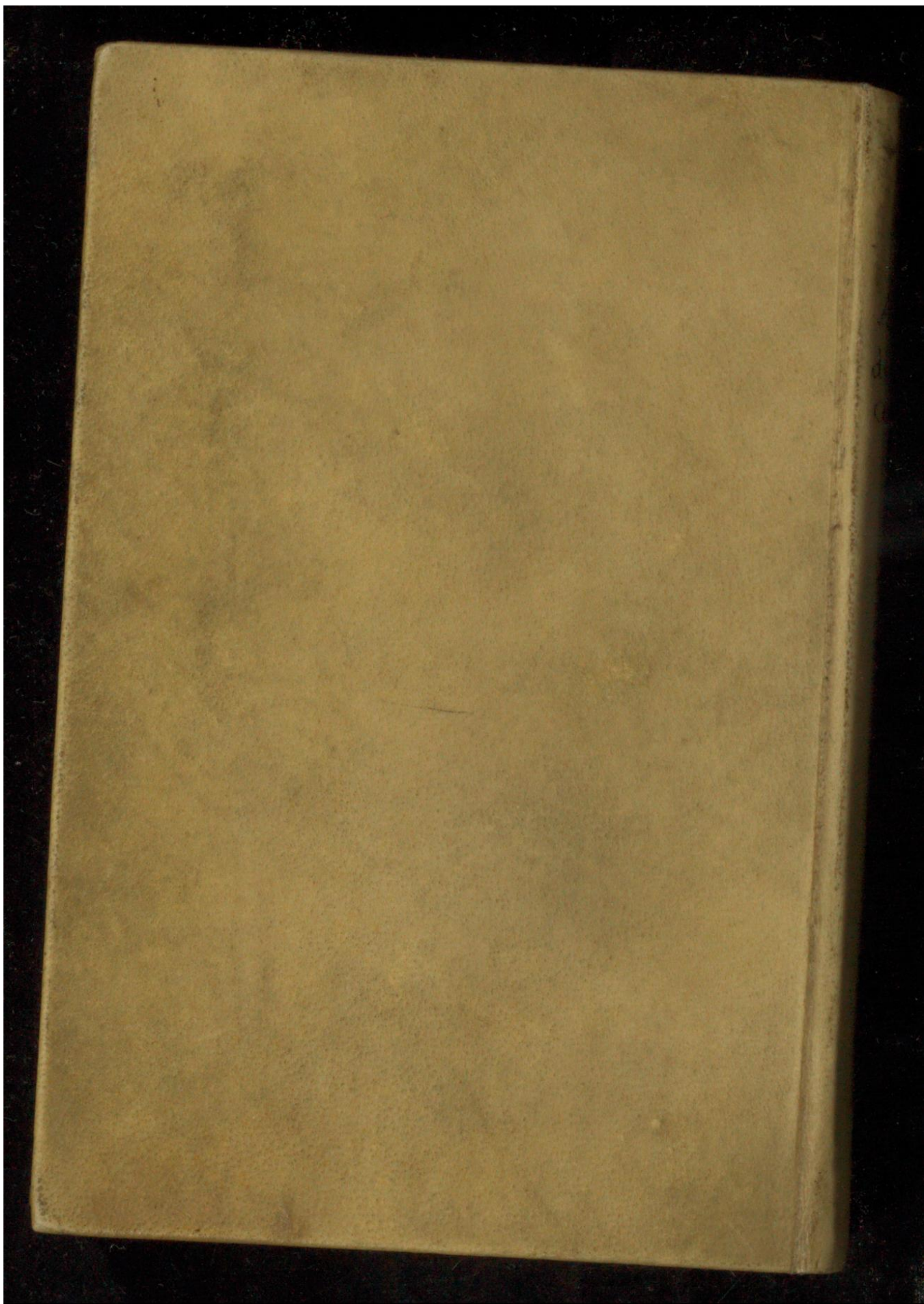

Actvaris
de Medic.
Composit.

1539

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
28/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
28/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
28/A

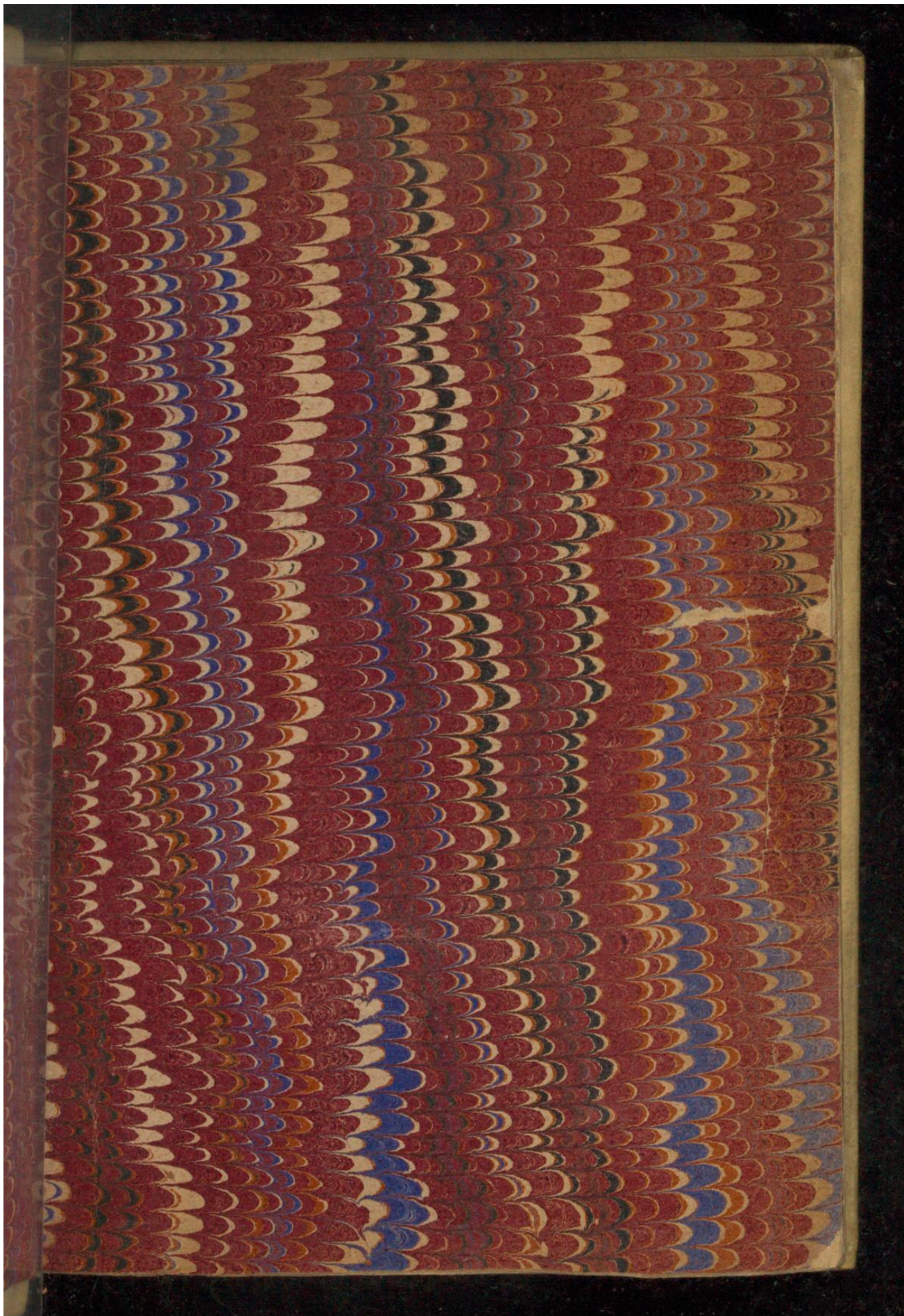
L. BODIN, LIBRAIRE

Publie un Catalogue de Livres anciens et
modernes envoyé gratuitement.

OUVRAGES SUR LES SCIENCES OCCULTES
(Catalogue spécial)

43, Quai des G^{des} Augustins, PARIS

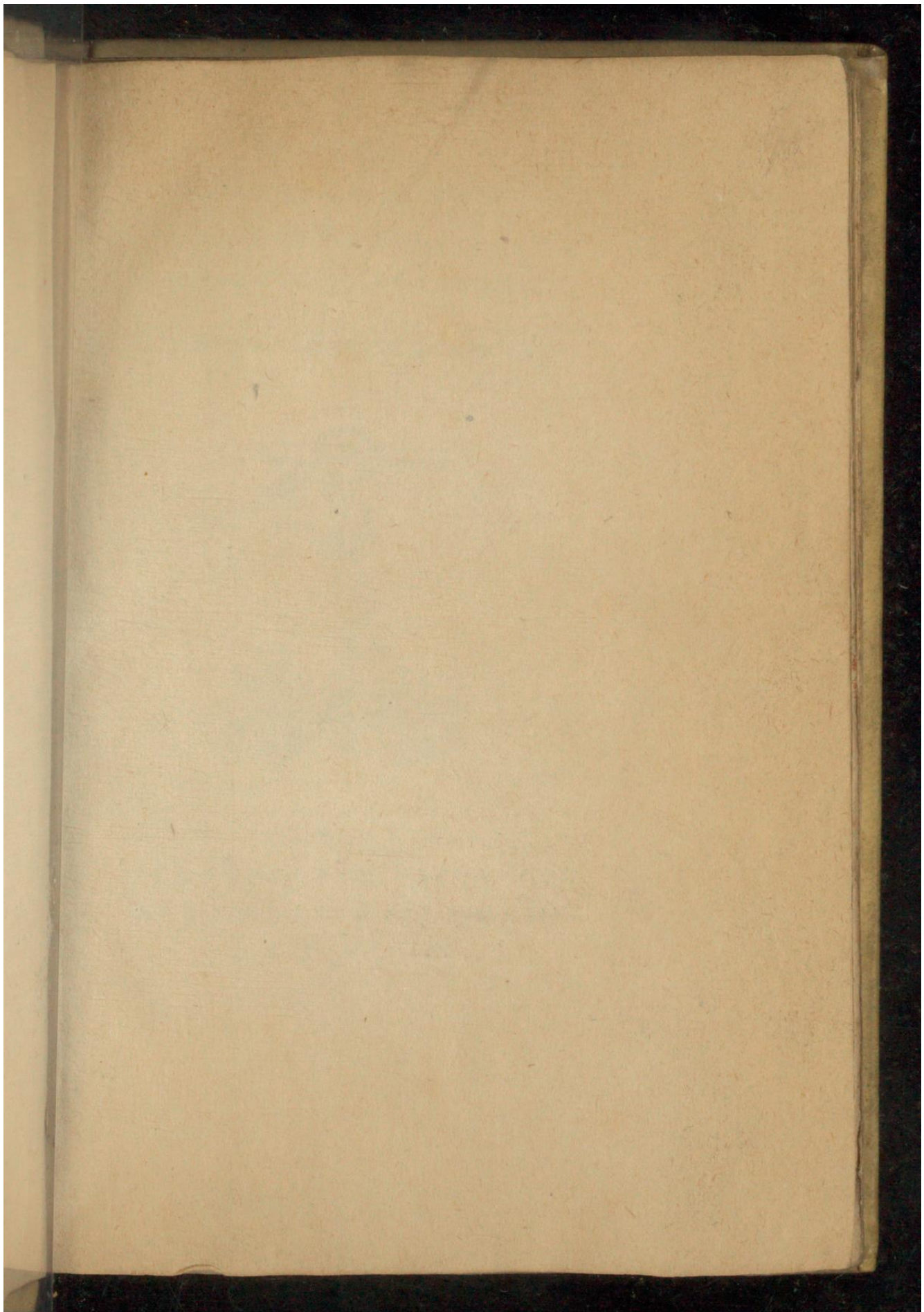

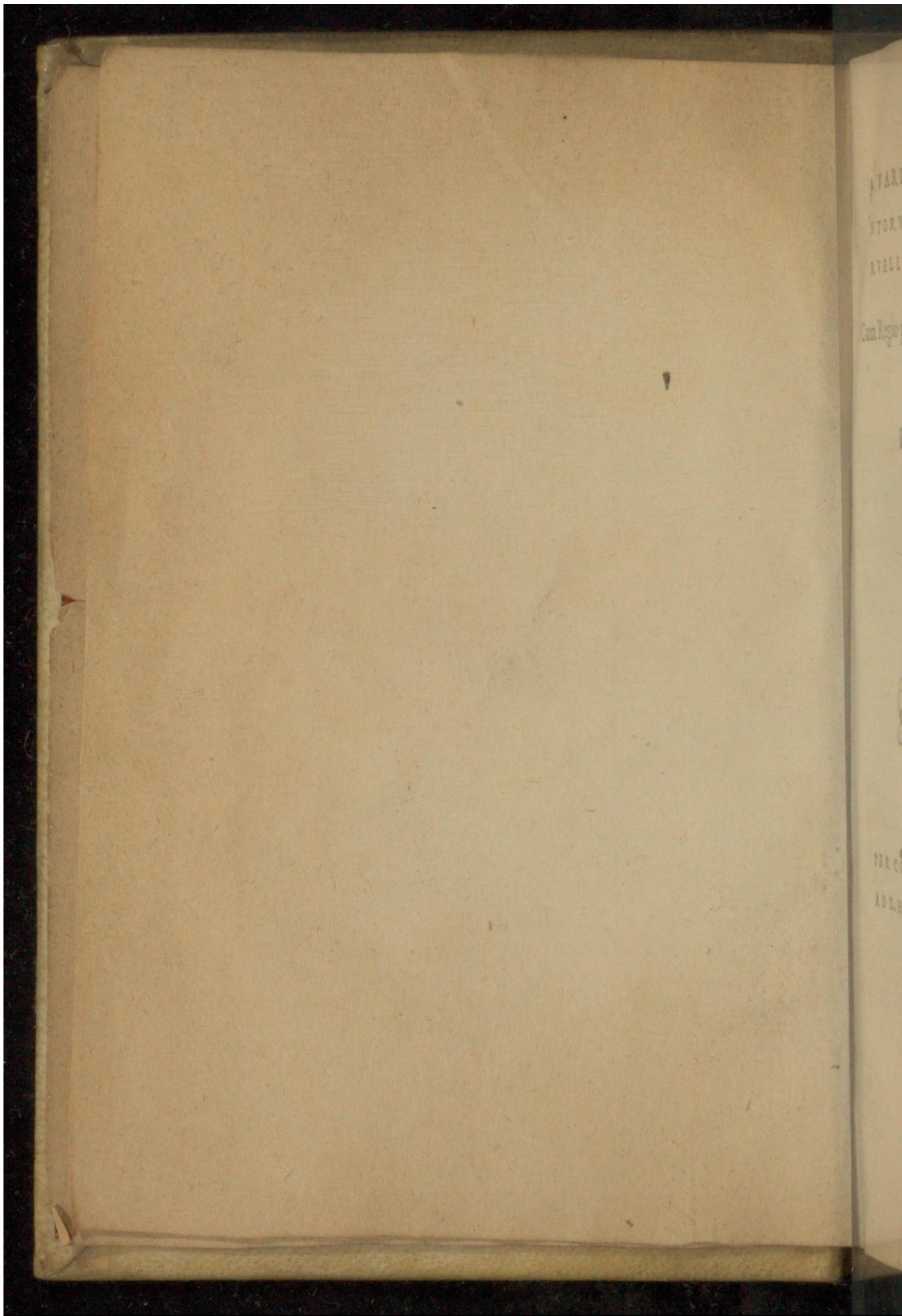
28/A
6

L. III Act

ATARI
STORY
STELL
Com Regioy

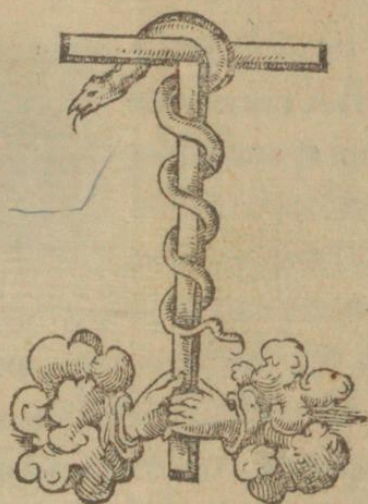
VER C
AD D.H

42550

ACTVARIVS DE MEDICA-
MENTORVM COMPOSITIONE.
RVELLIO INTERPRETE.

Cum Regio priuilegio in quinquennium.

PARISIIS
PER CONRADVM NEOBARIVM
ADD. HILARIVM SVB V. MARIA.
M. D. XXXIX.

ALBERTUS MAGNUS
S. THOMAS AQUINAS
PRIMA SECUNDA
PRIMA SECUNDA

PARISIIS
PER CONRADUM NEOSARIUM
AD CHILIA MCMXXII
M. D. XXII

CHRISTIANUS
no 10
Franciscus
Iohannes
S.

C
e iude
regnum
singula
perpend
illum in
sue mid
scilicet
etiam
retr
in
figura

CHRISTIANISSI

MO INVICTISSIMÓQUE

Francorum Regi Francisco Va-
lesio Dionysius Corronius

S. P. D.

Compositiones medica-
mentorum Actuarii, Au-
gustissime princeps, quas
Ioānes Ruellius sueffio,
annis aliquot ante quā
ē vita discessisset, latinas fecerat, nuper
recognoui, qua potui fide & diligentia
singulas authoris sentētias ad græcum
perpendens exemplar: vt si quid fortē
illum in vertendo humanitūs fefellisset,
siue quid aliò festinans calamus omisi-
set, id bona cū ipsius Ruellii, tum do-
ctorum omnium gratia, à nobis repone-
retur. quibus an ego satisfecerim, qui mi
hi ipse non satis feci, vix equidem ausim
affirmare: hoc tamen vnum verē præ-

A.ii.

dicabo, me quidquid fuit laboris, ut quam plurimis rei medicæ studiosis consulerē, percupide suscepisse. in quo id omne, quod præstiti, Franciscæ regum maxime, tibi dico & nuncupo, veterum consuetudinem sequutus: qui medicinam diis & regibus acceptam referentes, hanc iisdem ipsis semper dicatam & maxime coniunctam esse voluerunt, tanto salutaris artis cōsortio cū cœlitū numine ac regū imperiis per omnē ætatem celebrato, ut tum vulgo fuerit receptum, ē medicis reges atque deos fieri: qui sic mortales sanando iuissent. ita certe apollinem, ita filium eius æsculapium, & cæteram superiorum gentem cælo assignatam, venerata est antiquitas. idque factum non immerito: siquidem promptissime ex homine ad deos itur, cum is, illorum sanat exemplo. imo amborum idē efficitur munus, cum quam nobis ille rerum parens dat vitam, hic datam tuetur: vel potius iterum donat largi-

turque, utpote prius deperditam, quam
potest plurimos morti eripiens. nimirum
¶ regum est, eos omneis, quibus ipsi im-
perant, quavis tueri ratione: ¶ medici-
næ (quæ ad hominum salutem inuenta
est) ratio omnis eò spectat, ut sospes ¶
incolumis nemo non seruetur: ¶ reges
initio nam in terris nomē imperii id pri-
mū fuit, hoc ipso medendi beneficio, non
minus populū suū protegere studuerunt,
quā armis, quā legibus atque institu-
tis. ideo medicina semper gloriosa si-
mulque diuina priscis habita fuit: quod
cū esset mortalitatis nostræ modera-
trix ac regina, eadem reges haberet me-
hercule potentissimos, ¶ peræque sui stu-
diosissimos. quippe quos græcorum etiam
medicorum testimo nio constat, non mo-
dò medicamentis antea inuentis fuisse
vsos, sed certa scitaque alia excogitasse.
quæ ipsi quocunque proficiscerentur,
diligentissimè secum deferebāt: eorūque
vsu, sicubi aduersa incidisset valetudo,

A.iii.

sibi aliisque opitulabantur: hoc identidē
exemplo suos, ut se quisque studiosē tue-
retur & curaret, commonefacientes. ne
que hac illa duntaxat gloria contenti,
regnabant: quin sæpe cum toto regie
dignitatis satellitio, in summo honoris
fastigio, in purpura, ac mediis in trium-
phis, laureati, vel aliās accincti paluda-
tique, loca perlustrasse, sui quisque im-
perii, memorantur: non quidem, ut unus
niteret digiti articulus, sed id satagen-
tes, ut plantas insignes aut aliud quid-
piam hominibus utile vestigarent: pro
quibus, dum hoc unus illic, alius hoc idē
alibi suum faceret inuentum, non minus
strenuē aut acriter ab ipsis dimicatum
est, quā de imperio aut vita. tum cer-
tamen, omnium longē quidem pulcher-
rimum certauere, ut vitam nostrā quā
optimis donis exornarent & excole-
rent. eius rei argumenta cū alia no-
bis supersunt multa, tum ea, quæ ab nobi-
lissimo illorū bello nomen sibi hodie quo-

que retinet, polemonia; atque alia stir-
pes non paucae. quarum inuentoribus re-
gna partim concessa, partim immorta-
litate mortalibus donatam fuisse legi-
mus. quid enim aliud nobis achillea, lysi-
machia, eupatorium, sonant? quid aliud
gentiana & alcibiadis? quid aliud mi-
thridation, & mirabilis illa mithrida-
tia antidotus? quid regiae florum appel-
lationes? de quibus poeta iocum struxis-
se videri potest, cum pastorem inducit sci-
scitantem, quibus in terris inscripti nomi-
na regum, nascuntur flores. neque enim
nunc vlla prorsus regum permultorum ex-
taret memoria, nisi in hisce rerum nomi-
claturis ea verbo tenus asseruaretur: ut
quotquot in his priscorum nomina insunt,
tot illorum merita, vitaeque nostrae au-
xilia agnoscamus. quae tu omnia, princeps
generosissime, tanto superas interuallo,
quanto tu plures quam omnes omnis
aevi reges, doctrinae vitaeque degen-
dae ornamenta adinuenisti: quantoque

A.iiii.

solertior inuentis tuendis extitisti, vel
sanando fortunatior diuiniorque: qui nō
carmine, non superstitione vlla, vt vete-
res fecisse prodūtur: sed sincera in Chri-
stum fide ductus, eiusque, vt videre est,
spiritu afflatus duce, puritatis animi tui
teste, tuo cælestisque dei digito, tot milia
strumoforum, hoc est, morbo perditorum,
nulli mortalium quā tibi curabili, etiā
leuiter contacta sanas & seruas, deo-
rum (quos imitaris) instituto, qui soli quos-
dam in nobis affectus amoliri credun-
tur. quare sapientissimus poetarum ho-
merus, hos ipsos morbos ad cælitū iram
retulit, & ab iisdem opem posci solitam
cecinit: nec minus quidem verē noster
ovidius, non esse in medico semper rele-
uetur vt æger: quin illam deorum poten-
tiam, sanando plus humanis valere viri-
bus. id quod tu vnus ex omnibus memo-
ria dignis principibus, Franciscere regum
optime, clarissimis & frequentissimis
manifestas miraculis, toties ad pietatem

repetitis: quæ, vt sunt francici regni in-
signe ac decus & velut quædam diuini-
tatis in te merentis testificatio: ita tu eam
certissimam expectes oportet. profecto
inter omneis principes christianos hanc
prærogatiuam adeptus es, vt more mo-
doque christi seruatoris, verbo & opere
sanes. nihil hic rerum tuarum bello aut
pace gestarum, epistolæ breuitas patitur
attingere: alibi eas (si deus annuerit)
persequemur, exæquatas vt minimum
eximius summorum ducū imperatorum-
que, facinoribus, & sæpe supra. quis enim
mentis cōpos præclarissima Caii cæsaris
(verbi gratiā dixerim) hisce tuis prætu-
lerit siue arma siue ornamenta? hoc est
vndecies centum et nonaginta duo milia
hominum in bellis ab eo occisa præter
eam multitudinem, quæ in discordiis ac
præliis ciuilibus penè innumerabilis oc-
cubuit: hic enim maximus fuit fortunæ
eius, ac gloriæ cumulus, vt ipsemet cæ-
dium author solebat interim gloriari, at

eam rem non adeo laudi dandam esse
inde licet existimare, quod Caius Plinius, vir alioqui caesarum cultor, anxie
diligens, coactum vocet tantam humani generis iniuriam, nedum in gloria
ponat. quo magis nobis suspiciendus, potentissime o & clementissime rex, qui
vnius plura christianorum milia, tua bonitate prudentiaque ingenita seruas,
quam ille illiusque multi persimiles alii, unquam suorum perdiderint. seruas inquam, & ut pius patriae parens, gremio foues: dum bellum longe calamitosissimum festa pace commutas, idque procul relegatum conuertis in persas & extremos ad garamantas: & quidquid rege uere christianissimo dignum habetur, hic sanctissime agis: tot iam annos populo tuo quietem salutemque moliens, cum te imperio administrando eum praestas, quem populus natioque omnis, si saperet, ut monarcham sequi deberet, omnibus

fortunis, ut id vnum obtineat, collatis.
sed, ut nostra (quorum tu portus es &
asylum) literarū studia contingam, quod
nam beneficium maius musis poteras
conferre? quid te dignius facere, quā
quod eas olim à barbaris regibus expul-
sas, nunc tanto postliminio reuocatas, in
tuo regno sedere permittis, ac tecum vnā
regnare iubes: & quoad licet, in pristi-
num honorem restituas: & facis, ut vbi-
que gentium tui imperii, sed potissimum
luteciæ, doctissimi viri honestissimis abs
te donati stipendiis, linguas doceant, la-
tinam, græcam, hebræam: alii quidquid
in hisce tribus scriptum est, omne genus
doctrinæ dico, omnem naturæ historiam
interpretationēque, gallica facundia ce-
lebrent, & quasi, ut ita dicam, francita-
te donent. quibus si alios adiungas, qui in
harum ipsarum peritia linguarū, philo-
sophiā ac medicinā publicè profiteantur,

quales hic multos reperias tuæ benig-
nitatis alumnos : qui iuventutem istius
multiplicis literaturæ rudimentis imbu-
tam, in altioribus alant disciplinis, &
tyrones generosos, velut ex ephebis exce-
dentes excipiant: quodque totius negotii
caput est, reliquum encyclopædiæ orbem
illis tradant, parique cum iam dictis
professoribus diligentia ac dexteritate,
totum philologiæ pensum absoluant. hac
tanquam coronide operiverè regio om-
nibusque eruditionis numeris absolutis-
simo addita, nihil tuæ reipublicæ vtilius,
nihil deo sanctius, nihil ea, quam de te
orbis concepit, opinione dignius effece-
ris: quas enim quis athenas nobis amplius
prædicet? quos non academi saltus? quod
non lyceum, quam non stoā, aut peripatū?
quæ non gymnasia pro hoc vno trilingui
parisino quis contemnat? cui alia omnia
collata, aut omnino frigeunt, aut mul-
tum fasses, vel ipsa iudice italia, sum-

mittent. quod vt statim fiat, vel solo nutu
vt præstes quod ita possis, obnixissime
te rogant musæ omnes, charitesque om-
nes. vale princeps felicissime beatissimè
que, ex ædibus tui cum primis Reueren-
di Cardinalis Turnonii, apud sanctum
germanum à pratis. 17. Calendas
Martias.

DIONYSIVS CORRONIVS
studioſo lectori.

DE ACTVARIO, quoniam aliàs
mihi plura erunt dicēda, cū videlicet alii
eius libri in lucē dabuntur, hoc in præſen
tia dictū velimus, huius librum de compo
ſitione medicamentorum, Ruellio noſtro
viſum fuiſſe dignum, quem romana à ſe
donatum colonia, poſteritati relinqueret:
ipſum vero authorem identidem mihi vi
deri, cum potiſſimum eius doctrinam con
ſidero, qui vt, veterum nouiſſimus, ſic
recentiorum primus meritò cenſeri poſ
ſit: quippe qui vnus omnium optimè illo
rū placita medicinasque percallet: vnus
omnium maximè compendioſo tradit ar
tificio, & tantulo cogit enchiridio, quid
quid bonæ frugis magna illa Galen
ſylua, cæterorumque in hoc genere ſi
milium immenſa complectuntur volumi
na: idem vnus, omnium belliſſimè cuncta
recentiorum medicorum inuenta con

cinnat: & cum iis, quæ ipse per se repe-
rit, tam appositè iungit, tam decenter
vsibus accommodat, vt de omnibus me-
dium quoddam quasi temperamentum
facere videatur: adhæc autem, methodo
tradere, quam cuius sequens, sit modo
mediocri præditus ingenio, similia iis
multa per se excogitare possit: atque vbi
usus postulabit, morbis opponere, eosque
illis penitus profligare remediis. quæ res
vna, vt maxime iis necessaria est, qui ho-
die passim medicinam faciunt, & vt sic
dicam, praxim exercent: ita hætenus
ipsis desiderata: certe ad nunc receptas
vsu curationes tam propè accedere vi-
detur, quàm quæ potest proximè. vale.

REGIO PRIVILEGIO CA-
uetur, ne quis hunc librum ante
quinquennium in Gallia vel im-
primat vel alibi impressū vendat,

I

ACTVARI I ZA-
CHARIAE DE MEDICA-
mentorum compositione liber.

POSTQVAM editis antea qua-
tuor voluminibus, amplè mentionē
de medendi ratione fecimus: reli-
quum est, perscribere quintum to-
tius operis commentarium, qui me-
dicamentorum misturas & compo-
sitiones complectetur. in quo ta-
men vt ea decoqui, aut teri, vel quo
sane pacto in formas digeri debent,
nobis erit differendum: quippe quū
id breuius esse censeatur, q̃ vt lon-
gam orationē desideret. quin etiam,
vbi res efflagitabit, neque genus pa-
randi, tanquàm parui momenti, fa-
stidiemus: sed quemadmodū in sin-
gulis membratim digestis valetudi-
nibus, ex quibus & quot simplici-
bus medicinis construatur: & si qua
ex iis plures in vsus veniant, quibus

B

ACTVARIVS

vitiis opitulentur, proponemus }
 Hoc enim modo conspectis, quas
 fronte medicamina pollicentur, in-
 scriptionibus, simul & seplasiarium
 vulgus, his ad manum ac tanquàm
 enchiridii more, vt par erit, fruetur:
 simul & rei medicamentariæ prudē-
 tes, qui medendi viam ac rationem
 percallent, de iis iudicium ferent.
 quibus tutò non ea tantum vsurpa-
 re, sed eorum etiam exemplo, alia cō-
 dere licebit: sicut deinceps formulâ
 quâdam in duobus ferè vel tribus
 medicamentis rationem ac modum
 ostendemus. Itaque nonnulla è me-
 dicamētario veterum penu deprom-
 pta, quædam à nobis methodico ar-
 tificio in vsum edita, huic nostro
 inserētur commentario. Singula ta-
 men quæ experientia probarit, ab
 iis tantum, qui suum adhæc impen-
 dunt studium, sunt deligēda. Porro
 postea quàm à summis morborum

DE MEDIC.COMPOS. 2

fastigiis, ad mediocriora particula-
rioraque nostra processit narratio,
agedum in compositis medicamini-
bus eadem via ac ratione coeptu p-
sequamur institutum.

SVMENDORVM

medicamentoru formæ.

Id tamen scitu dignum occurrit, quod
medicamenta, que ingeruntur, mo-
do trita solum & in farinam leuiga-
ta, modo conuenienti humore sub-
acta prebemus: aut plana fingentes,
in circuli formam cogimus, & ea P A-
S T I L L O S appellamus: aut in exiles
globulos orbiculosve digerimus, q
C A T A P O T I A vocamus: Aut a-
quam decoquentes ad tertias, & colan-
tes, solo decocti iure vtpote iam me-
dicamentoso vtimur: vel cum alte-
ro quodam, vt vino, melle, sapa, vel
id genus alio coniuncta prebemus
potanda: vel quod proportionem res-
pondet, sachar appellatum, aut mel,

B.ii.

ACTVARIVS.

fi ad hoc nonnihil conferre beneficii putemus, rursus cum eodem, donec medicamentum concreuerit, coquimus: quod & SERAPIVM, aut ZVLAPIVM, barbara voce solem⁹ nominare. Cæterum alia terentes, dum in vnitatem coëant, & cū melle subigentes, appellamus ANTI-DOTA: non secus, atque fructus aliquot fugaces, aut iam coctos, aut in salgama plana redactos, ex melle tantisper excoquimus, dum iustum crassamentum obtineant: ac in formas deinde cogimus, quæ quandam bellariorum imaginem exhibeant.

ADMOVENDORVM medicaminum formæ.

EORVM verò, quæ exterius admouentur, quædā formantur in VNGVENTA, quæ solum illita, auxilium adferre dicuntur: alia inEMPLASTRA coguntur, quæ linteis expansa, vel alutis tenuibus, aut pit-

taciis inducta, superponuntur: alia
nominantur E P I T H E M A T A,
quæ non vernaculo lentore, sed ex-
ternis vineta tæniis cohærescunt:
Alia teruntur in farinam tenuem,
quam P O L E N T A M, P V L V E-
R E M ve dicimus. non desunt, quæ
velut C O L L Y R I A fingentes, qui-
busdam diluimus humoribus, & ad
cotem terimus, profluentique lati-
ce, tanquam ocularibus medicamen-
tis utimur. Cæterum hæc, & id
genus alia, sensibus deprehendun-
tur. Quinetiam tibi harum rerum
gnaro, & componere & fingere li-
cebit formas, & temperaturas de-
mutare, resolvere, & extendere me-
dicamenta, uti laborantium condi-
tio postulabit.

DE POTIONIBVS febricitantium.

SIMPLICISSIMUM in potio-
nibus febricitantium, medicamen
B.iiij.

ACTVARIVS

(nam ab iis negociū auspicari placet) est quod ex sachare & aqua coquentes temperamus: secundū locū tenet quod ex violarum succo & sachare factitamus: I O S A C H A R nominant. Hoc pectoris vitiis ob lentorem quem habet, auxiliatur: & q̄ maxime bilis acrimoniam obtūdit. Q V O D ex floribus Nymphææ & sachare paratur, vehementioribus febribus, multo magis subuenit, & dolores quos bilis creat, & capitis ardores sopit. Q V E M A D M O D V M qđ è solo fit aceto, O X O S A C H A R appellatum, molestias capitis à calore excitatos hebetat, & flauam bilē demolitur destruitque. Capit acetī libram vnam, sacharis libras duas.

Aliud habetur oxosachar è radicibus, valens aduersus adustos & retorridos humores: stomachū purgat: roborat iecur: calculosis renibus auxilio est. Ratio componendi hæc est:

DE MEDIC.COMPOS. 4ⁱ

Corticis radicum apii, fœniculi & fatiui intubi, tusarum, singulos sextantes, in tres aceti libras coniicito, & quousque ex hoc modo binæ supersint libræ, coquito: post quinque aut sex horas, vbi radices subegeris, & manualibus scopis infidētem deterferis spurcitiam, adiicito binas sacharis libras: rursūq; dū mediocre sibi cōcrementū adsciuerit, coquito.

Aliud oxosachar ex cotoneis, corpus refrigerat, roborat stomachū, & appetentiā inuitat: iecur & cor exhilarat in æstate. Succi cotoneorū librā vnā, aceti selibrā, sacharis libras duas, coquito, donec ad consistentiam vsq; iusto coalitu densescant.

Aliud è rosis, refrigerat stomachū & firmat: irrepentes in arcē cerebri vapores sedat: contra iocineris calorē auxilio est. Aliud è santalis, valet aduersus iocineris calorē, sitim lenit.

Aliud è malis dulcibus, & acidis,
B.iiii.

ACTVARIVS

quod stomachũ & iecur firmat, vomitiões discutit, appetētiā molitur.

Aliud ex Damascenis temperatur prunis, quod prodest ad deiiciendā aluum, ventrēmq; exonerandū: feruorēmq; bilis ac sanguinis infrenat.

Fit etiam ē ziziphis contra ardentes febres, quod sanguinem purgat: tussi & destilationī, quam calor mouerit, auxilio est.

Aliud ex acerbis viuis factitatū, pollet aduersus flauā bilē, & iocinoris calorem: stomachũ roborat: sitim lenit, vomitionē leuat, & deiectū firmat ventrē: opitulatur feбри, quā sanguinis putrilago excitarit. Recipit succi vuae acerbæ librā vnā, sacharis libras duas. Hæc ita se habēt. verū cū ipse reliquorū simpliciū vires noris, poteris p tuo arbitrio, & simplicia vniūsq; modi, & varia medicamenta, hac via & ratione adiutus, cōponere. Solū enim hæc & alia id gen^o

DE MEDIC. COMPOSIT. 5

medicamenta, in febris paramus.

DE POTIONIBVS

medicamentariis, aduersus affe-

ctus qui febris comitantur.

PORRO ex permultis simplicibus speciebus, varia fingimus medicamenta: partim, cum ad vnũ & idem medendi spectant institutum, quæ componuntur, medicamina: partim, cum varii casus concurrentes, varia exigunt auxilia.

Compositio-
nis me-
dicamen-
tariæ ra-
tio.

SI QUIDEM cum laborantem solum refrigerare (verbi gratiã) volumus, violæ & lactucæ semina, & nymphææ florem, & talia cum saccharo commiscemus: ac tantisper coquimus, dum aliquod nanciscantur concremētum: iusq; decocti ex frigida aqua præbemus potandum.

Quòd si calidam, putremq; materiam ad vrinas conuertere statuamus, iis intubi satiui vel erratici, quod cichorium appellant, radi-

ACTVARIVS.

cem, & teneros asparagorū partus,
turionésue, & cucumerum semina,
acinos solani, cæteraq; huius gene-
ris permiscemus.

Casiæ de-
scriptio.

Quemadmodum sanè, si ventrē mol-
lire fuerit in animo, cū reliqua prū-
na, tum maximè damascena adiici-
mus, & ferè quippiam nigræ casiæ.
est autē fructus fistulosus, teres ablō-
gusq;, cōcretū intus humorē ferēs:
non vna coalescens cōtinuitate, sed
ex interuallo intercedentibus ligno-
sis tenuibusq; membranis septū, se-
minalib⁹ granis figurā & specie nō
dissimilibus, iis quæ cognita nobis
aliqua profert. Hoc sufficiēti modo
datum, incandescentē torridamq;
bilem, citra molestiā expurgat: deni-
que iis, qui ob tenerā imperfectāq;
ætate aut quāvis aliam occasionē, dei-
cientia aluū medicamēta respuunt,
hoc audēter & intrepidè dam⁹. Tu
verò & alia quoq; ventrē emollien

DE MEDIC. COMPOSIT. 6

ria mediocriter, poteris supradicto
adiicere medicamento: cuiusmodi
sunt portulaca integra, atriplex, etiā
mercurialis, maluaq;: siquidē singu-
lē harū feruefactę cremorem succū-
q; reddunt, aluū emolliētem. Neq;
profecto nos latet, si nōnulla ex pri-
mū dictis cocta cū sachare pmiscue-
rimus, & aluū emolliens & refrige-
rās, par cōstructū iri medicamētū.

Quinetiā si ventrem qui immoderatus
fertur, suppressere tētemus, & aliās
corpus refrigerare: superi⁹ memora-
tis refrigerātib⁹, rosas, & myrti ba-
cas, si op⁹ sit, & rheum, quo in culi-
nis ad opsonia vtūtur, & id genus si-
milis adiūgimus. In quibus tamen
nos nō preterit, diuturnā, serpsisse
vētris profusionē, & humorē turge-
re, astringētibus & refrigerātibus ea
miscemus, quæ vrinam cient: videli-
cet, vt ductis aliō riuulis, profluuiū
auertatur, in alios exitus euocatum.

ACTVARIVS.

Si enim hac ratione medendi, non
vtamur, irrepens defluuium, præclu-
so itinere, denegatoque egressu per
has astringentium & cohibentium
vires, quosdam ventris & pedum
tumores creabit. & hæc quidem hac
ratione curantur.

Simili modo, si frequentes bilis vomitus
in febribus existunt, & iā modū
excedunt, dictis iam refrigeratibus,
vūc acerbę succum, & portulacę se-
men (quæ biliosis vomitionibus, au-
xilio sunt) admiscemus. CAETER-
VM iocinori, quod intemperies
aut feruor malè habet, oxyachantę
vel succum vel baccas, iis quę refri-
gerando sunt, commiscemus. Pro-
pterea ei, quod santalum vocant,
& intubi seminibus & succo, addi-
mus quæ mediocriter astringendo,
refrigerat. siquidem, hæc omnia re-
frigerant, viresq; iocineris recreat.
QVOD si in vētrem ferè defluxio

decumbat, & interanea punctim
vellicet, vulnusq; aliquod mordi-
cū creauerit, ita vt dysenteria iam
hærere videatur, & sanguis, cruen-
taq; alui proluuies feratur: tum
refrigerantibus, & astrictoriis ad-
iungito, quæ sanguinem sistunt, &
alui strigmenta cohibent. qualia
sunt, hypocystidis, arnoglossi & po-
lygonii succus, & succinum, la-
pis corallius & hæmatites, lemnium
cretę sigillū, & qui draconis sanguis
adpellatur: & quod nostri medica-
men dysenteriis adsumi, hoc etiam
sanguinis reiectionibus dandum pu-
tato. CUM iam pus reiicitur, &
tussis laceffit, astringentia subduce-
re conuenit: solisque sanguinem
sistentibus vti, cum mediocriter re-
frigerantibus, si homo incalesceret:
in iis autem emollientia, & quę cō-
coquant, quæq; nonnullum sibi len-
torem vendicarunt, superhabun-

ACTVARIVS.

dare oportet. qualia sunt hæc, Vio-
læ, cucumerū semina, feminis coto-
neorum psylliique lentus cremor,
althæe malueque semē, dulcis radix,
& adiantum. hæc enim concoquūt
præstantque, vt purulenta, facilius
extusliantur. Si autē lenta glutino-
saque cōcrescāt, marrubio & hyflo-
po, lenticia digerentes & extenuan-
tes, vitio opitulamur. QVEMAD-
MODVM si per vrinaria vasa sāguis
procedat, operē preciiū est iis quæ re-
frigerāt & sanguinē supprimūt, eas
cōmiscere medicinas, quæ mediocri-
ter vrinā pellant: nō, vt videlicet lo-
tiū cicamus, sed vt per vretica, iis,
quæ sanguinē sistūt, medicamentis
viā paremus. Alioqui enim pericu-
lū foret, ne derafa ad hūc modū pla-
ga, humor quispiam eo conflueret.

OBSTRUCTIONIS

curatio.

Postquā vtique calorem pariter, &

DE MEDIC. COMPOSIT. 8

obstructorios quosdā infarctus, in visceribus inesse suspicamur, inibi cū modicè refrigeratoriis, aliqua cōmiscemus, quæ humores extenuent, & infarctitios expediāt meat⁹.

Quòd si cū durtia & tumore, obstructorii viscerū adfectus adsint, simul quæ emolliāt, & concoquant, oportet adsumere. nec te clam est, in numero refrigerantium esse, violas, intubū tam satium q̃ erraticū, portulacæ semen & cōsimilia quædam: Extenuādi verò, infarctus extricandi, & humores per vrinā subducendi facultatē obtinere, fœniculi radicē & apii & anethi, & horū semina: insuper anisum & caron.

Cū verò non insignis calor adparet, simul adsumere cōuenit, petroselinī semē, acorum, capparis radicē, trifaginem, centauriū, & id genus similia. Illa enim in eorum classe censentur, quæ magis excoquant,

ACTVARIVS.

& infarctus vitia referent. at postq̃
infarct⁹ mediocriter expediueris, al
theę semē & malue, eupatorium, bu
glossum & bupthalmū, chameme
lū, melilotū, dulcemq; radicē, & id
genus similia cū sachare paramus,
pro ratione caloris, maiore aut mi
nore incendio flagrantis. Verūm,
cum frigus magis inualefcit, longe
melius, si cū melle potiones, vel ex
vino salgama concinnentur. Absti
nendum verò omnibus inibi, quæ
insigniter refrigerant, medicamētis.

si stomachus venterq; frigoris
vitio laborent, in vsu sunt piper,
zingiber & agalochum, calamus
odoratus & cinamomum, reliquaq;
odoramenta: insuper eorum semi
na, quæ flatus discutiunt, qualia fœ
niculi, anethi, cuminum, & seseli
libysticūq; & caroum & talia. Mul
toq; magis, si venter spiritu disten
tus, turgat.

VISCERIBVS humorum crudorū copiā grauatis, aut tumētib⁹, aut iam induratis, adsumenda sunt, quę potentiū obturantes infarctus leuant. Cuiusmodi sunt, trisago, chamępitys, centauriū, & amara amygdala, acorum, iris, inula, polium, calcifraga, & talia: insuper męum & hypericon, phu, stœchas atque paronium. hæc enim & id genus alia, obstructis infarctisque visceribus sufficienter auxiliari creduntur: ad hæc etiam aquæ intercutē incipiētibus offusionibus, & habitui malo.

ANTIDOTORVM VSVS

& compositio varia.

Digressio.

SED NE cum remediis, in huiuscemodi potionibus, largior humor cōgeratur, imbecillioraq; videantur medicamēta: excogitata sunt Antidota, ex herbis, succis, lachrymis, seminib. radicibusque, cōgestis & operosè tritis, & in vnū cum melle coactis: quibus magna ex parte ex

C

ACTVARIVS.

rerum calidarum mistura conflatis: interdum nonnulla, quæ vel mediocriter vel summè refrigerant, & stupefaciunt, cōmiscemus, ad contemperandos videlicet contrarios partiū quarundam affectus: aut ad prædolentem partis sensum sopiendum: quemadmodum fit in medicaminibus, quæ colica nominantur. Sicuti & purgantia quædam eisdem inferimus medicamenta, per quæ purgamus, quæ putemus cōuenire: nō secus atque in iis, quæ serapia vocantur, facere solemus. Quēadmodum autē plerunque ex calidis medicaminibus, & melle, antidota conficimus, sic interdū & ex frigidis medicamentis in leuorē exactū redactis, & cū aliquo simplici refrigerante zulapio in vnitatē coēūtib⁹, frigefaciētia factitam⁹ antidota: sicuti nōnūq̃ calefaciētia, vt dictū est, zulapia.

PASTILLORVM COMPOSITIO & vsus.

DE MEDIC. COMPOSIT. IO

EODEM modo, diuersos confici-
mus pastillos: refrigerātes videlicet,
& calefacientes, aut aliū quēuis prae-
bētes effectū. Ratio parandorū hāc
est: Teruntur in farinā, q̄ ad cōposi-
tionem apta esse vidētur, simplicia
medicamina: eāque cū cōueniēti hu-
more subigūtur, & in pastillos con-
reperatē digerūtur: qui, cū postulat
v̄sus, triti, ex aqua aut vino, aut alio
quouis succo, vt cōgruere existima-
mus, praestantur ebibendi.

DE CATAPOTIORVM COM-
ponendi ratio.

NEC dissimili ratiōe catapotia fa-
ctitātur. Verū hāc potissimū in iis
q̄ vētrē deiiciūt medicamētis exco-
gitata sūt, ad fallēdā medicamēti in-
suauitatē: simul quō iniucunditatis
copia bona ex parte deuorantes la-
teat: simul ne stomachus adscititiis
grauetur humoribus, vernaculis in-
terdum alioqui satis oneratus.

C.ii.

Ultima simplicissimaq; omniũ, q̃
assumũtur, sunt trituræ, lomema &
pulueres, qui græci dicuntur xeria:
quæ simplici modo sic offeruntur.

MEDICAMENTORVM FOR
mæ, quæ quatenus durent.

*Igitur neq; hæc diu seruare licet, quòd
facile & celeriter, euanida, fathi-
scunt: at suam vim tueri seruareq;
possunt, vasis recõdita densis, ita vt
imbecilliora fuisse reddita nos non
fugiat: iis multò meliùs, & longiore
temporis curriculo, catapotia, & pa-
stilli conseruantur: dānantur tamen
hec velut exhausta iam longitudine
temporis, & exucto eorum vernacu-
lo humore. Plus iis durant, ad exqui-
sitam consistentiam cocta serapia
vel zulapia. appella enim hæc, vt
lubet, barbaris ita vocata nomini-
bus. Sed quæ nos, herbas quasdā de-
coquentes, adiecto mediocri melle,*

DE MEDIC. COMPOSIT. II

Chylaria, id est, succatiūculas dici-
m⁹, vix duab⁹ ferè dierū septi manis
feruari possunt, humore iam corru-
pto & perniciem sentiente. Diutissi-
mè omnium Antidota permanent,
melle sibi talē vendicante naturam,
vt sua commistione diutius inoffen-
sa ea perdurent: improbantur tamē
omnia vetustate, & tempore vires
remittunt: ac insuper procedentia,
facultatis quoque formulā exuunt.

Cæterum omnia dēsis & angusti-
oris seruata vasculis, meliūs peculia-
rem vernaculumq; tuentur condi-
tionē. Sed de iis haften⁹: haud enim
expedit in talibus diutius immora-
ri. deinceps itaq; vnde iam digressi,
rem reliqueramus, indidē exordio
resumpto, persequamur institutum.

Redit à di-
gressione
ad institu-
tum.

ITA QVÆ quib⁹ in febre medica-
mētis vtendū, p̄tereā in iis q̄ febrim
comitatur vitiis, quā viā ac rationē
sequi deceat, habūdē nobis dictum

C.iii.

ACTVARIVS.

Argumētū
operis.

est. Adiiciemus autē & alia medicā
menta, vt ex pluribus, vnicuique vi
tio magis familiaria deligere, & ex
variis miftionibus, rationē ac viā tē
perandi animo possis cōprehēdere,
præcellēnsque in talibus ratiocina
tor habearis. Igitur hinc exorfi, de
particularibus discerem⁹ medicamē
tis, & quibus singula vitiis subueni
ant. Deinde subnectemus purgatiū
medicaminū, recensionem ac dele
ctū: nouissimē post hęc exponemus
q̄ exterioribus vitiis cōueniūt medi
camēta. Sic enim de compositis me
dicaminibus liber fæliciter extremo
claudetur vmbilico. Vnūquodque
igitur eorū quæ à nobis tradentur,
prius inscriptā habebit pollicitatio
nē: postea species, interdū & ratio
nem cōponendi. Tu verò rationis
ac modi non imperitus, nōnulla ex
iis sumēs, aut paria cū iis faciens, &
modicē mifturam mutās, vbi vitiis
quibuscūq̄ cōuenire putaueris ob sen

iūs vel acumen vel duritiā, tempera-
mentū aut consuetudinē, aut aliā q̄-
uis laborantis conditionē, secundū
subiūctas rationes ac vias, sic facito,
facili epologo & cōiectura colligēs.
Porro quātū ad medicamina perti-
net, quædā edētur è græcis medico-
rū monumētis deprompta: quædā
à nobis ipsis cōposita: nonnulla au-
tē à vulgo audita & probata. nulli⁹
tamē authoris nomē inscribetur, ne
noīs'caussa aliquo pacto ad medica-
mēta ipsa ppēiores sim⁹: nisi in sanē
q̄ paucis, & id quidē ob necessitatē:
cētera vt mortuorū capita in polyā-
dro tacebūt, sic igitur exordiamur.

DE ZVLAPIIS ET Serapiis.

OXOSACHAR, cōcal facta corpo-
ra, potū iuuat: lōgis iā febribus, quas
sāguis aut bilis creauit, et calori ioci-
noris auxilio est: et lienē ab īfarctū li-
berat. Recipit corticū radicū cappa

C.iiii.

ris, apii, & intuborum, singulorum
drachmas viginti: spicæ, iūci odora-
ti, seminis apii, singulorū drachmas
quinque: foliorū rubrarū rosarum,
& lati seminis fœniculi, singulorū
drachmas decem. Omnia in vnū re-
ducta, macerantur in aceti q̄ acerri-
mi libris sex: quod ad domādū aco-
rē, quatuor aque libris diluatur, no-
ctu diuq; simul perstent: postea mol-
liu sculo igni ad dimidias coquātur:
tū ius decocti subigatur, & omnis
euerratur spurcitia, zulapiūq; fiat.
Quod si tibi sit in animo, vt pul-
chriorem cōtrahat colorē, croci dra-
chmam adiicies: si verò moliri deie-
ctionem alui cordi sit, scammonii
sextulam vnā terito, & cum effer-
uescit, immittito.

*Serapium ex Absinthio, pollet, authore
deo, aduersus iocinoris & stomachi
imbecillitatē & incādescētē inflāma-
tionē: Lienis crassitiē extenuat: pro-*

dest contra regiū morbū, calore pro-
 creatum: & colicos spiritus, causā
 caloris excitatos, obstructos infar-
 ctus expedit: flatus discutit: humo-
 resque per vrinam pellit. Habet se-
 minis absinthii drachmas vigin-
 ti: seminis cassuthæ, florum viola-
 rum, & dulcis radicis, singulorum
 drachmas decem: adianthi, radicis
 iunci odorati, marubii, & lati semi-
 nis fœniculi, anisi que, singulorū dra-
 chmas quinque: spicæ indicæ, folio-
 rum eupatorii, corticis que casia, co-
 sti indicis, seminis apii, folii indicis,
 nepethæ fluuiatilis, singulorum du-
 ellam vnam. Omnia in vnum reda-
 cta & contusa, in aquæ multum ca-
 lētis, octo libris macerato. quod vbi
 diē noctēmque sic relictum imman-
 ferit, molli coquito igni, dum ex to-
 to dimidium superfit: ac tunc sordi-
 bus expurgatis, iterato species: easq;
 cum aquæ libris sex, ad lentum ignē

ACTVARIVS

tantisper coquito, dum librę duæ super sint: cūque subegeris, purgato, & priori repurgato iuri cōmisceto, & ad ignem reducens, cū tribus sacharis libris ad consistentiam coquito. Potionis ex ipso modus, vncia.

Serapium seu succamētum ē decocto radicū, authore deo, & splenem & renes roborat: obturantes infarctus emendat: & excrementa extenuat: assumēs corticum radicis apii drachmas decem: corticum radicis intubi & foeniculi, singulorum drachmas sex: cassuthæ drachmas quinque, florum violarum, absinthii, dulcis radicis, adianthi, anisi, singulorū sextulas tres: seminis foeniculi, seminis apii, spicæ, eupatorii, singulorum drachmam vnam. Omnia simul confracta, coquito cum tribus aquæ libris, molliusculo igni, donec dimidium videris absumptū: & subigito, & iuri decocti, sordibus de-

fecato, & adhuc calido, manne Per-
ficæ octo drachmas adiicito, casia
nigræ drachmas quindecim: rursûm
que subactis, & colo expurgatis, ter-
tiæ colati iuris parti adiicies succi
eupatorii drachmas quatuor, item
succi absinthii siciliquû, olei amyg-
dalis expressi tantundem quod re-
liquû est, in alii duobus diebus præ-
beto potandum.

*zulapium contra tussim, suspiria, fe-
brim, ventriculi calorem, & dolo-
rem capitis: Sacharis libræ quin-
que, aquæ libræ decē, feruescât ad cō-
sistētiam vsque. Stillaticii rosarū li-
quoris (quē rhodostagma nominât)
libra vna cū ipso ferueat, donec eua-
nescat stillaticius rosarū liquor, & sa-
char remaneat: vbi perfrixerit, ca-
phuræ grana quinque adiice.*

*zulapium tussiculare, optimum: Dulcis
radicis drachmæ viginti: radicis fœ-
niculi, apii, adiāti, zuphæ, id est, hys*

fopi, singulorum drachmæ decem:
 feminis cydoniorum, fœniculi, &
 anisi, singulorū drachmæ quinque:
 feminis maluæ, angurii & peponis,
 tragacanthæ, lupinorum, singulorū
 drachmæ tres: zyziphi & myxi bac-
 cæ, singulorum quadraginta: vuarū
 passarum exemptis vinaceis, vnciæ
 duæ: ficuum candidarum vncia. hæc
 in vnum congesta, per diem et no-
 ctem in decē aquæ libris madescāt,
 & tantisper incoquantur, dum me-
 dietas exhauriatur: & vbi recremen-
 ta fuerint colis exempta, sacharis li-
 bræ duæ adiiciantur.

zulapium contra iocinoris calorem,
 & sitim, quam flaua bilis excitauit:
 & aduersum vertiginem: viscerum
 impactiles suffarctus expedit, et sto-
 machū roborat. Recipit violæ, por-
 tulacæ, & intubi seminis, singulorū
 semiunciā: intubi erratici, quod ci-
 chorium vocant, intubi satiui, radi-

cis eupatorii, singulorum vncia: fan-
tali rubri, rosarum, seminis capitu-
lorum papaueris, singulorum sextu-
la: cucumerum feminum vncia vna,
sacharis libra vna.

ALIVD, antedicto frigidius, aluū
emolliens: Continet florum nym-
phææ, femiunciam: seminis portula-
cæ duellā, oxyphœnici vncias tres,
pruna damascena quinque & qua-
draginta, zyzipha quinque & quin-
quaginta, & bacularum myxi trigin-
ta quinque, cassiæ nigræ interanei
sextantem, mannæ quadrātem, stil-
latici intuborum liquoris (intybo-
stagma nominant) quincuncem: hu-
morem, quē rosæ destillarunt, qua-
drantem, aceti tenuis & candidi sex-
tantem, sacharis dupondium.

ALIVD zulapium, quod bilis in
vomitionem, aut interanea impetus
immoderatos cohibet: Capit rosarū
femiunciam, seminis portulacæ dra-

ACTVARIVS

chmas tres, baccarum oxyacanthæ
vnciam vnam, spodii duellam: suc-
ci vuæ acerbæ, radicum syluestris
intubi, acinorum solani, singulorū
vnciam vnam, sacharis libram: ma-
lorum & puniceorum succi, singulo-
rum vncias tres.

ALIVD habetur zulapium, quod
immodicas acrésque ventris promo-
tiones sistit: ī dysenteria ad iter quod
meat vrina, bilis insultus conuertit:
& exuperantem interaneorum calo-
rem infrenat, et obtundit. Habet suc-
ci oxyacanthę semiunciam, baccarū
myrti sextulas quinque, rosarū vnci-
am vnam, spodii sextulas tres: maio-
res baccas huius solani, quā physsa-
lida, id est, vesicariam vocamus, sex-
tulas quīque: apii et fœniculi radicū
et simpliciū asparagi coliculorū (qui
cocti edendo sunt) singulorū vnciā,
feminis capitulorū papaueris sextu-
las tres, sacharis sesquilibram:

DE MEDIC.COMPOS. 16

ALIUD aduersus sanguinem per
aluum subeuntem, & dolores & te-
nesmos, & si immodicè venter fera-
tur. recipit arnoglossi, polygonii, hy-
pocystidos, singulorū vnciā (quæ si
nō adsunt, in horū vicē, succi eorū,
dimidiato pōdere sufficiūtur) semi-
nis acuti rumicis, seminis capitulo-
rū papaueris, singulorū semiunciā:
sanguinis dracūculi sextulas quīque,
croci sextulā vnā: boli armeniaci, lē-
nii sigilli, singulorū semiunciā: rhus
quo in culinis ad opsonia vtūtur, vn-
ciam vnā: florum mali punicæ, ro-
sarum ægyptiarū, singulorum sextu-
las quīque, vinaceorum vnciā vnā,
sacharis libras duas.

ALIUD aduersus strigmēta, quæ
in vrinis visuntur, & contra renum
vitia, & calculos inibi cōcretos. Cō-
stat apii, & fœniculi radicum, sylue-
stris pastinacę, helxinę, id est, vrceo-
laris, sideritis, singulis vnciis: ficorū

pinguium sextante: cicerum rubeo-
rum, & eorum, quæ arietina vocan-
tur, quadrante: feminis althææ et pa-
liuri, singulorum sextulis quinque,
sacharis dupondio.

ALIVD, si sanguis aut pus à reni-
bus aut vesica feratur, et tussi aut vo-
mitione extundatur: Cucumerum
feminū vncia vna, feminis capitulo-
rum papaueris, rosarum, singulorū
femiuncia: amyli, lemnii sigilli, ar-
meniacci boli, singulorū duella: radi-
cis dulcis, feminis althææ, singulorū
sextula: spodii, sextulæ tres: corallii
& succini, singulorum sextulæ qua-
tuor: feminis cotoneorum, femiun-
cia, sacharis libra.

ALIVD, ad tussim à tenui capitis
defluxione concitatam, & ad corpo-
ris æstum: Virētia papaueris capitu-
la integra, decem: dulcis radicis vn-
cia, feminis althææ & adiāthi, singu-
lorum sextulæ decem: cotoneorum

granorum, & psyllii, singulorum
duella: vuarum passarum, detra-
ctis vinaceis, vncia: marrubii, cala-
minthæ, seminis vrticæ, singulorū
sextulæ tres: ficorum pinguium, pal-
mularum, singulorum sextans: meli-
loti, filiquarū sine interioribus gra-
nis, singulorum sextulæ quinque: se-
minis lini & fœnigræci, singulorū
sextulæ tres: erui duella, croci sextu-
la, sacharis dupondium.

ALIUD ad cordis vibrationem,
& sensuum stuporem, & inuolunta-
rios fletus, & inde tum tremores tū
terriculamenta profecta. Continet
trium fantalorum singulatim sextu-
lam, violæ semiunciam: seminis basi-
lici, rosarum, singulorum duellam:
florum buglossi & buphthalmi, sin-
gulorū sextulas quinque: xyloaloæ
sextulā, ambaris sextulā, croci duel-
lā, caryophylli, moschocarydii, id
est, muschate, nucule, singulorū sex-

D

ACTVARIVS

tulas tres: tenuis cinamomi, sextulā:
dulcis anisi, carnabadii .i. doronici,
feminis fœniculi, singulorū sextulā:
moschi grana quinque, feminis capi-
tolorū papaueris sextulam: malorū
dulcium succi, quadrantem: stillati-
cii rosarum liquoris quadrantem: la-
ticis quem intybum stillauit, quin-
cūcem: radicum fœniculi, apii, intu-
bi erratici & satiui, singulorum vn-
ciam: sampsuchi, chamæmeli, arte-
misiæ, singulorum semiunciam: sa-
charis libras tres.

ALIVD, ad suppressos mēses, &
ea quæ inde proficiscuntur sympto-
mata. Apii & fœniculi radicem, iri-
dis, acori, singulorum vncia: sam-
psuchi, chamæmeli, arthemisiæ, sin-
gulorū sextula: pœoniæ, quatuor sex-
tulæ: thlaspi feminis, sextulæ tres:
ammi, feminis fœniculi, mæi, singu-
lorum duella: sacharis libræ duæ.
melius cedit, si cum melle cōficiā-

tur: p̄sertim, si nullus calor infestet.

A L I V D, ad infarctus & tumores
viscerum, errantes febres, quartana-
rum reditus, malos habitus, & aquā
intercutē: Radicis apii, radicis fœni-
culi, intubi erratici & satiui, fuma-
riæ, singulorum vncia: trisaginis, eu-
patorii, aiugæ, acori, iris, singulorū
sextule quinque: seminis althææ, ma-
luæ, adianthi, buglossi, radicis dul-
cis, buphthalmi, seminis petroseli-
ni, mæi, securidacæ, singulorum sex-
tulæ quatuor: radicis verbenacæ re-
tæ, santali, violæ, seminis intybi,
singulorum sextule tres: seminis fœ-
niculi, dulcis anisi, mastiches, singu-
lorum duella: spicæ, croci, cinamo-
mi, singulorum sextula: sacharis li-
bræ tres. quod si nullus inceserit ca-
lor, melius cum melle factitatur.

*Hac igitur via ac ratione, zula priorū
misturas moliri conuenit: habes eti-
am quibus auxiliantur vitiis, potes*

D.ii:

ACTVARIVS

tu quoque ex iam dictis, demonstrationis formulâ, et similia tū nosse, tū ex tua edere officina: & in alienis cōpositionibus ferre iudicium, quibus valetudinibus magis opitulentur. si enim tuam impendes industriâ, medicamenta in eisdem vitiis, cū copia materiæ redundet, ex radicibus, fructibus, herbis, succis, & quæ doctorum ars cum cōsyderatione pro hominum salute prodidit, inueniuntur. Proinde illinc materias colligens, & infinitas vires animo reuoluens, inibique ægritudinum genera discernens, temperaturas, consuetudines, victus rationem ægrotantium condiscens, secundum demonstratam formulam, dictis vtere medicamentis: prout tua fruge facias, variâsq; Minerva.

DE PASTILLIS.

Deinceps verò, vbi documenti modo, quæ opus est, de pastillis dixerimus,

& doctrinæ viam ac rationem, quæ in iis obseruari debet, exposuerim⁹: statim modo simili, antidotorum mixturas scripto mandabimus, quæ pollicitationis breuitatem, minime auferent. Cæterum licebit tibi, viam ac rationem singulorum medicamentorum, quam vocant Methodum, percallenti, quæ in aliis voluminibus sunt sparsa, diiudicare: quibus etiam opem ferat, & si promissio, quam frõte gerunt, temperamento respondere queat.

PASTILLVS ex indico rheo, prodest aduersus iocinoris & lienis obturantes infarctus: stomachum roborat. Recipit rosarum siccarum, ab sinthii, rhei indici, singulorum duellam: spodii, spicæ indicæ, iunci odorati, lachæ purgatæ, succi eupatorii, singulorum drachmam vnam: santali, citrini, croci, & casia, duplum, id est, sicili quum: tragacathæ,
D. iij.

ACTVARIVS

mastiches, singulorum sesquifextulam: contusa & cribrata, cum succo fœniculi subigito, & digerito in pastillos: qui datur ebibēdi cum aqua, in qua maduerit lacha: vel ex oxosachare.

PASTILLVS ex eupatorio, iecur & stomachum adiuuat: inflationes discutit, & horrores febrium, quas pituita creauit. R. Absinthii, iūci odorati, succi eupatorii, rosarum, seminis fœniculi, mastiches, singulorum semiunciam: anisi, tragacanthę albę, singulorum drachmas duas: fantali, citrini, spodii, singulorum sextulam: Tusa & in cerniculo creta, cum intuborum succo subigito, & in pastillos ex aqua, in qua lacha maduerit, & oxymelite cogito.

PASTILLI è spodio, contra febrim acutam, & iocinoris excalfectionem, & aduersus sitim quę continenter excruciat. Rosarū, sextulas

quatuor: spodii, seminis portulacæ,
 succi dulcis radicis, singulorū duel-
 lā: tragacāthæ cādidæ, et amyli, sin-
 gulorū sesqui drachmā: sacharis du-
 ellam: subigito cum psyllii succo po-
 tio ex punicorum malorum latice.

PASTILLVS diarhodôn. i. è ro-
 sis, cor & iecur roborat: dolorē capi-
 tis abigit, à sāguine vel flaua bile cō-
 citatū: modus eius est sextula, cū ro-
 sarū, vel nymphææ zulapio. Rosæ,
 tria santala, spodiū, semen portula-
 cæ, intubū, violæ, singulorū sextula
 vna: Contusa, cribratāque, ex stilla-
 ticio rosarum latice fermentescunt.

PASTILLVS Diasantalôn, id
 est, è sātalis, stomachi robur firmat:
 calorē iocineris mulcet. Santali ru-
 bri, cādidi & citrini, rosarū, spodii,
 seminis portulacæ, seminis maiulii,
 seminis cucumerū, parē modū: Cō-
 tusum et cribratū, ex zulapio caphu-
 rato subiges, vt fermētescat: sed zula

D.iiii.

ACTVARIVS

piū duplū omniū aliorū pondus ha-
beat:modus,duella.

PASTILLVS ex oxyacantha, ob-
structo iocinori lienique auxiliatur:
pellit spiritus in iis, qui iam aqua ī-
ter cutem tentantur: potionis mo-
dus, sextula, cū oxyfachare & aqua.
Oxyacanthę, succi dulcis radice, ro-
sarum, seminum cucumerum, singu-
lorum drachmas tres: mastiches, spi-
cę, eupatorii, singulorum drachmas
duas: rhei, croci, singulorum drach-
mam: cassuthę, seminis intuborum,
singulorum drachmas tres: spodii,
sextulam: mannę drachmas sex: tu-
sa, cribratąque, in pastillos redigito.

PASTILLVS ē mastiche, valet
aduersus ventriculi perfriktionem:
iis prodest, quos ructus torquet, &
quorum cibus in stomacho coace-
scit. Mastiches duellam: seminis
apii & petroselini, rosarum, semi-
nis basilici, dulcis radice, singulo-

singulorū sextulam: tusa hæc & cri-
brata, cum aqua apii subigito, dum
fermentescant.

*Pastillus contra calorem & siccita-
tem faucium & thoracis, & eius ex-
asperationem, & flagrantem æstum
pectoris & septi transuersi. Habet
gummis, tragacanthæ, seminis por-
tulacæ & cotoneorum, althææ, sin-
gulorum duellam: succi dulcis radi-
cis, sextulam: seminis cucumerum,
& lactucæ, damascenorū lachrymæ,
singulorum scrupulos duos. quæ tu-
sa cribratâque, & cum facheare co-
cta, in eo, quem saliuarunt, lentore
subigito: & coacta in orbiculos, ore,
dum resoluantur, detineto.*

*Alius pastillus aduersus coeliacum,
lenitate intestinorum vel stoma-
cho conceptum. Rosarum, spodii,
singulorum semiuncia: oxyacan-
thæ drachmæ sex: seminis acuti
rumicis, hypocystidis, Arabicæ*

ACTVARIVS.

gummis torrefactæ, acini malorum punicorum, myrti baccæ, coriani sicci (colliganda & per diem noctemque in acerbo aceto maceranda: deinde siccanda & torrefacienda) singulorum duella: luti armeniaci drachmæ quinque: farinæ zyziphorum molitorum, & polentæ à pistrino, singulorum drachmæ duæ sesquiscrupulus: tusa & cribrata, cum expresso cotoneorum succo, vel baccarum myrti Zulapio, aut acidorum malorum, subiguntur.

Alius pastillus, qui semel epotus, auxilium adfert: Mali corii, gallarum, baccarum myrti, singulorum drachmæ octo: rhous syriaci drachmæ quatuor & viginti: Tusa & cribrata, cum vino acerbo albo subiguntur.

Alius pastillus, qui sanguinem supprimit supernè ruentē: cruētas excrea-

tiones cohibet: dehiscencia vena-
 rum, quæ in pectore & pulmoni-
 bus sunt, oscilla claudit: ruptaque
 iungit: cruorem à plagis, aut vulne-
 ribus, stomacho vel intestinis illa-
 tis, manantem deorsum, tenet: san-
 guinis corruptionem foemini sistit,
 cum suspicio est, venæ in genitali-
 bus ruptæ: prodest & iis, qui sangui-
 nem cum lotio excernunt. Luti ar-
 meniaci, gummis arabicæ, seminis
 portulacæ, singulorum semiuncia:
 spodii, seminis rumicis acuti, seminis
 rosarum rubrarum, baccarum sylvestris
 pruni, bacularum myrti, coriandri
 sicci & torrefacti, amyli tosti, singu-
 lorum drach. tres: acaciæ, succi hypo-
 cistidis, corallii cremati, cornu cer-
 ui vsti, cineris maiorum coclearum cre-
 matarum, singulorum drachmæ duæ:
 rhous syriaci, duella: tragacathæ can-
 didæ, succini, seminis althææ, & mal-
 uæ, torridorum, singulorum sesqui dra-

ACTVARIVS.

chmę: Cõtusa & cribrata, c succo ar
noglossi vel sanguinalis herbæ, vel
cuiusuis consimilis, subiguntur, &
in pastillos formantur: qui cū ali-
quo astringente zulapio bibuntur.

Pastillus alius contra vitia ileosorum,
frigore contracta, efficax: Absin-
thii, seminis apii, anisi, tenuis cina-
momi, casia duplicata, singulorum
duella: myrrhæ rubræ, spicæ indi-
cæ, fibrinorum testium, singulorū
sextula: piperis longi, lachrymæ pa-
paueris, croci, singulorū drachma.
tusa cribratâque, succo fœniculi aut
apii permiscetur.

Pastillus contra regium morbum effi-
cax, lienis & iocinoris infarctiles
impactus expedit. Hyeræ amaræ,
absinthii, succi eupatorii, singulorū
drachmas duas: foliorum, rosarum,
spodii, iunci odorati, asari, & indi-
ci folii, singulorum sextulam: lachæ
repurgatæ, rhei indici, singulorum

drachmā: Tūdito, cribróque creta,
cum intubi succo subigito.

*Pastillus ē capparibus, aduersus lienis
œdemata: Corticū radicum cappa-
ris, costi indici, lachæ mūdæ, spicæ,
polii, rhei, aristolochiæ rotundæ,
casia duplicatæ, iunci odorati, hye-
ræ amaræ, singulorum duellam: mi-
sceto cum apiorum aqua, aut cum
aceto.*

*Pastillus ē papauere, valet aduersus
vehementissimum calorem, & vul-
nera renum, & vesicæ: Seminis pa-
paueris, seminis lini, tragacanthæ,
amyli, æquas singulorum portio-
nes, tufas & cribratas, subigito cum
mucosa, q̃ expuīt, aqua, & seminis
althææ concreticio liquore.*

*Pastillus ad plagas renum, vesicæ,
& vulnera eorundem, à flauæ bilis
fluxu orta: impetum sanguinis in-
frenat: plagas expurgat. & cicatrifo-
sa resiccatur loca: thoracis asperitati*

ACTVARIVS

prodest. Cucumerum & portulacæ seminum, amyli, boli armeniaci singulorum duella: tragacanthæ, & gummis, spodii, rosarum, nereï, (quam rododaphnem appellant) feminis cotoneorum & althææ, singulorum drachmæ duæ: feminis lactucæ, papaueris, & apollinaris herbæ (quam vocant hyosciamū), psylli torrefacti, singulorum sextula: tunduntur, & in cerniculo creta, cum aqua subiguntur. potio datur ex aqua, vel rosaceo, vel concretitia sanie, quam inter coquendum remiserunt.

Pastillus alius, iis salutaris, qui sanguinem cum lotio fundunt: item purulenta expuentibus, aut sentientibus exulcerationem: Seminum cucumerum, portulacæ, spodii, succi radiceis dulcis singulorum sextulæ quatuor: feminis lactucæ & althææ, gummis, rosarum, amyli, tragacanthæ,

DE MEDIC. COMPOSIT. 24

seminis papaueris, singulorū duella: nerii, seminis cotonei, rumicis acuti, singulorum drachmæ duæ: luti armeniaci, & acaciæ, singulorū sextula: croci semisextula, id est, scrupuli duo: Tunduntur, & cribro cernuntur, vt cum psillii succo fermentescant.

RYPHEI pastilli conficiendi ratio. Palmularum triens: ficorum pinguium, vnciæ octo: vuarum passarum, libra: spicæ nardi, bdellii, singulorum vncia: nucis pineæ, ladanii, pilularum cypressi celticæ, hastulæ regiæ, styracis, baccarū minoris iuniperi, nulæ, aspalathi, terebinthinæ, singulorū vnciæ duæ: vice folii, spicæ quadrans substituitur, baccarū iuniperi maioris, vnciæ octo, croci, sabinæ, bryi. i. musci arborum, iunci odorati, cyperi, cardamoni, ammoniaci, fertulæ campanæ, rosarum, singulorū quadrās:

costi, selibra: vini odorati, quātum
ad ea excipienda satis sit.

Pastillus contra diabetem, id est, vri-
næ profluuium: Rosarum, spodii,
gummi torrefactæ, singulorum se-
miuncia, santalorum, candidi, &
rubei, succi dulcis radice, tragacan-
thæ, seminis portulacæ, psyllii tosti,
singulorum drachmæ duæ, & sesqui
scrupulus: acatiæ, florum sylvestris
punuci, amyli torridi, seminum
cucumerum, singulorum sesqui sex
tula: caphuræ, filiquarum, seminum
rosæ, althææ, grani cotoneorum, suc-
ci hypocyrtidos, rhus obsonarii,
sanguinis draconis, seminis arno-
glossi & rhei indici, singulorum
drachmæ duæ: Tunduntur, & in
cerniculo cribrata, fermentescunt:
& cum succo psyllii, qui cum stilla-
ticio liquore rosarum exiit, digerun-
tur in pastillos, quorum singuli
drachmam æquent. ex his vnum

cum quopiam astringente zupapio
bibisse satis est.

*Pastillus cōtra stranguriā, id est vrinæ
stillicidium, quod ex vesicę laxitate
& humiditate accidit: Glandium,
cyperi, thurisque singulorum, equæ
portiones sumuntur: quibus tritis,
& cretis paulum sacharis adiici-
tur. bibat ex eo, qui male valet, du-
læ pondus, appetente diluculo.*

*Pastillus contra copiam vrinæ, præter
voluntatem fluentis. Rutam siccā,
tusam cribratāque, ex melle subi-
gito, & præbeto bibendam.*

*Pastillus, qui aduersum vesicæ molli-
ciem, tridui spatium bibitur. My-
robalani drachmæ viginti: dama-
sonii, & fructuum ab exoticis de-
portatorū, qui ampelilizes & em-
bezi nominantur, & capitum papa-
ueris, singulorum drachmæ decem:
folii indici, cyperi, rosarū, succi hy-
pocystidos, thuris masculi, & bde-*

E

lii, singulorum drachmæ quinque:
lachrymæ papaueris, drachmæ duæ
& sesquiscrupulus: Tusa & creta,
melle subiguntur. modus potionis
fit, duarum drachmarū: & sumatur
ex aqua, in qua ferrum candens fue-
rit restinctum.

PASTILLVS amarus, qui opitu-
latur stomachicis, item iocinoro-
sis, lienosis, & regio morbo laboran-
tibus. Semen apii, asarum, absinthi-
um, anisum, amygdalæ amaræ, sin-
gula vnciatim miscentur.

PASTILLVS è feminibus, qui
iis auxiliatur, quos iugis torquet de-
fluxio, & quibus destillatio ad sto-
machum decumbit: item iis, qui in
vomitiones effusi, cibum reddunt,
cœliacis, dysentericis, ex austero vi-
no vel myrite: sanguinem excre-
antibus, cū posca: datur quoque fœ-
minis, genitalium locorum deflu-
xione laborantibus, ex decocto

apii. somnum quoque conciliat, ex
luteo oui fronti illitus. Lachrymæ
papaueris, triens: anisi, libra: fe-
minis apii, libra: fœniculi, deunx:
ammis, selibra: hyoscyami, id est,
apollinaris herbæ, selibra.

PASTILLVS Dia coralliôn,
id est, è coralliis, prodest sanguino-
lenta excreantibus, dysentericis,
cœliacis, cibum fastidientibus: Co-
rallii, cretæ (quæ aster cognomi-
natur) florum syluestris punice, hy-
pocystidis, succi acatiæ, myrrhæ,
rhei pontici, dauci cretensis, ompha-
cii, tragachantæ, singulorum vncia:
rhoûs syriaci, quadrans: radicis sym-
phyti, triens: dulcis radicis, lemnii
figilli, amyli, singulorû sextula vna
& semis: gummis, lachrymæ pa-
paueris, mysti, baccularum ægypticæ
spinæ, singulorum semiuncia: Ex-
cipiuntur arnoglossi succo & vi-
no austero.

E.ii.

ACTVARIVS.

ALTERA eiusdem pastilli conficiundi ratio. Lapidis corallii, vncia: anagallidis herbæ, vncia: rhei barbarici, sextans: spice nardi, sextans: myrrhæ trogloditis, sextās: pæoniæ, sextans: aristolochiæ longæ, triens: garyophilorum, quincunx.

PASTILLVS diaphysalidôn, id est, è vesicaria, pollet aduersus renum & vesicæ exulcerationes, fluūtem sanguinē, & mucosa strigmenta excernentes, & vehementi dolore conflictatos. Huius pastilli pondus drachmæ datur, feбри non obnoxiiis, ex dulci vīno vel sapa: febrilentibus, cū dilutiore vīno: Lachrymæ papaueris, seminis cucumis, seminis apii, apollinaris herbæ, fœniculi, vesicariæ, singulorū quadrans: amygdalorū, triens: croci, sextans: vīni dulcis, quantum erit satis, vt hōc veluti fermento, concrecant in pastillos.

AMAZONIS pastillus valet ad
ilei dolores, stomachi subuersionē:
aduersum omnem inflationem: ad
æstuentes, cibū vomitione reiicien-
tes, ad pūctiones, morsusque stoma-
chi, cū vini protropi (id est, sponte
profluētis è lacu) cyathis tribus: cho-
lericis & cibos euomentibus, ex fri-
gida: coeliacis & dysentericis, cum
baccarum myrti decocto: lienosis,
ex tribus aceti mulsi calidi cyathis.
Seminis apii, anisi, cinamōi, singu-
lorū vncia: piperis, myrrhæ, lachry-
mę papaueris, castorii, singulorū du-
ella: absinthii sextulæ quatuor: Exci-
piūtur aqua & dēfātur in pastillos.

ASTER Aniceti dolores sopit &
somnum conciliat, & ad multa vti-
lis est: stomachi vitia mirè sanat: aci-
dos ructus, & egras coctiones dissi-
pat: minora, & vertigines, inflatio-
nēsque discutit: ad dolores capitis, tū
potus, tum ex aceto resolutus, &
E.iii.

ACTVARIVS.

apposit^o frōti, efficax est: valet cōtra
auriū dolores, adiecto perdicii her
bē succo: & aduersus dētiū dolores,
si cibo indatur, galbano exceptus,
aut ficulneo lacte: valet etiā contra
oculorū epiphoras & tonsillarū in-
flāmationes, vino dulci dilutus, &
gargarizatus: aduersus omnē sangui-
nis impetū, ex myrtite vino: ad de-
stillationes, diuturnas tusses, ex mu-
steo vino Thereo, aut protropo, id
est, sua sponte ē lacu profluenti: effi-
caciter auxiliatur tabē sentientibus
& purulēta extussientib^o, marrubii
decocto dissolutus: sanguinolenta
excreantibus, dysentericis, choleri-
cis, succo sanguinarię dilutus: cōtra
omnē serpentis ictū, ex ruthæ deco-
cto potus, prēsidio est: febriū per cir-
cuitus repetentiū significationes sol-
uit, duabus horis antea potus ex vi-
no diluto: mēses foeminis subducit,
cū arthemisię decocto solutus: vesi-

tæ affectus, in mulso vino dissolu-
 tus, tollit: mulieribus similiter opi-
 tulatur, quas vteri strangulatus exa-
 nimat: articulariis doloribus & po-
 dagricis, decocto gentianæ resolu-
 tus, efficax est. Ratio cõponendi &
 species, sic habent: Myrrhæ, spicæ
 nardi, casia cui fistulæ cognomentū
 est, lemnii sigilli (in quibusdā & pi-
 peris & mandragoræ radicis corti-
 cum) singulorū sextulæ quatuor: cro-
 ci, lachrymæ papaueris, singulorū
 vncia: dauci cretēsis, styracis, anisi,
 fœselis, seminis apii, singulorū sextu-
 læ octo. Succī & lachrymę, vino o-
 dorato macerantur: reliqua tundun-
 tur, & in vnū redacta, digerūtur in
 quot voles pastillos.

Pastillus ad vlcera vesicæ & remum:
 Nucis pōticę, seminis cucumeris, iu-
 glādis, sextulæ tres: seminis cādidi pa-
 paueris, croci, seminis maluę, lachry-
 mę papaueris, singulorū vncia: semi-
 E. iiii.

ACTVARIVS.

nis apollinaris, candidi & nigri, singulorum duella: succo sanguinariæ, & melle despumato excipiuntur, & trium obolorum, id est, filiquarum nouem, pondere præbentur.

PASTILLVS dialectrû, id est, e succino, auxiliatur sanguinem expuentibus: & tam inueteratis quàm recentibus tussibus medetur: pthificis, humorem à pectore reiicientibus, purulenta excreantibus, coeliacis, dysentericis, inflante spiritu turgentibus, opitulatur: est & medicamentum, finiens doloribus efficax. Psyllii drachmæ quinque & quadraginta: iris, mastiches, succini, scobisloti, croci, singulorum drachmæ, triginta, lachrymæ papaueris drachmæ quindecim. psyllium in feruentem aquam coniectum, finitur macerari, dum glutinosa & viscosa euadat aqua: dein humor exprimitur, & in pastillos formatur.

PASTILLVS Neapolitæ, prodest

cruēta & purulēta extussiētib⁹, pthi-
siccis, & iis qui defluxionum iniuriis
sunt obnoxii. Apollinaris herbę can-
didi seminis, succi mandragorę, sin-
gulorum drachmæ quinque: thuris
masculi, lachrymæ papaueris, Hys-
panæ styracis, ari, singulorum dra-
chmæ decem: mastiches, drachmæ
viginti: scobis, succini, croci, singu-
lorum drachmæ triginta: succo psyl-
lii excipiuntur, & in pastillos co-
guntur.

PASTILLVS Sphragis, id est, si-
gillum cognominatus, dolores so-
pit: defluxiones, tormina & tussim
siccat. Myrrhæ drachmæ sex: papa-
ueris lachrymę, thuris, croci, singu-
lorum drachmæ quinque: mandra-
gorę corticis, apollinaris seminis,
singulorum semiuncia: vino excipi-
untur, & quibusdam fabæ magnitu-
dine, aliis obolorum duūm ponde-
re dantur.

447
sunt

ACTVARIVS.

PASTILLVS Philippi, medi-
camentum est, dysentericis, & san-
guinē excreantibus fabricatum. Flo-
rum syluestris punicæ, acatię, hypo-
cystidis succi, lachrymæ papaueris,
rhus, thuris, myrhę, croci, gallarū,
lycii, aloes, rhei pontici, baccarum
myrti nigrę, mali corii, singulorum
semissiam: vino Italico excipe, &
febrim nō sentientibus, ex vino præ-
be: febricitantibus, ex aqua.

PASTILLVS Aster appellatus,
dolores lenit: omnē sistit defluxio-
nem: omnem intestinorum dolorē
mulcet: destillationes & vesicæ de-
fluua cohibet: strangulatus vteri &
menstruos foeminarum cursus, de-
fluxionem ad stomachum decumbē-
tem, dysenteriam, & sanguinis reie-
ctionē supprimit. Croci, terni obo-
li: seminis apollinaris herbæ, drach-
mæ sex: seminis apii, drachmæ sex:
anisi, styracis, dauci seminis, singu-

lorum drachmæ quatuor * croci, la * enici,
chrymæ papaueris, singulorum dra-
chmæ tres: castorii, myrrhæ, singu-
lorum siciliquus (sunt qui quater-
nas succi mādragoræ drachmas adii-
ciant, vt Xenocrates) piperis candi-
di, drachmæ sex: ex aqua cogūtur in
pastillos, qui trium obolorum pon-
dus æquent, & ex aqua præbentur.

Ex iam dictis occasiones sumēs,
ipse pro tuo potes ingenio pastillos
componere, & eos quos alii compo-
suerūt, discernere, cui quisque vitio
conferat.

DE ANTIDOTIS PE- nes varios adfectus.

Antidotus theriaca.

DE THERIACE, vt quæ in
omnibus antidotis ob multiplicem
vsum potiores partes obtineat, pri-
mū differemus: deinde reliquas
ordine prosequemur. Cæterū non
idem omnibus modus, neque cum

iisdem liquoribus præbetur. siquidē
 in delibutoriis, exitialibusque vene-
 nis, aut ferarum, quæ virus eiaculan-
 tur, ictibus, nucis ponticæ seu auel-
 lanæ magnitudine datur: inuetera-
 tis capitis doloribus, vertiginibus,
 aurium grauitati, aut oculorum he-
 betudinibus, aut sensorio gustus in-
 strumento languenti, ex vino mede-
 tur: comitialibus, suspiriosis & or-
 thopnoicis, id est, iis qui nō nisi ere-
 cta ceruice spirāt, ex aqua mulsa po-
 ta auxiliatur. vtpote quæ lenticiam
 humorū incīdat, & glutinosam cras-
 sitiem extenuet, sic vt faciliē eiec-
 tiōni pareant: recenti quoque, & vetu-
 stæ tussi, & quibus thorax aut latus
 dolet, auxiliatur: si feбри careant, ex
 vino mulso: febrim sentientibus, ex
 aqua mulsa, vel hydromelite. sangui-
 nem reiicientibus, siue à pectore, si-
 ue à pulmonibus excutiatur, succur-
 rit: si quidem recens fuerit excretio,

ex posca: si iam vetustatem senserit,
 ex aqua, in qua radix symphyti sit
 incocta: tam appetente diluculo, q̃
 vesperi propinetur. itidem si stoma-
 chus negocium faceffit, & venter
 ægrè concoquat, aut imbecillitate
 tentetur, si torminibus interanea ex-
 cruciētur, si stomachus flatuoso spi-
 ritu turgeat, aut si colicus dolor, aut
 ileosus iamdiu torserit, iis theriaci
 antidoti modus conuenit, qui nucis
 auellanæ tuberculum æquet: & ex
 aqua calida datur cholericis, & cœ-
 liacis, & deliquium animi patienti-
 bus: consimili ratione, tinearum ge-
 nus omne mirum in modum abigit;
 ex succo menthæ datum. hoc antido-
 tum, intestinos adfectus, & regium
 morbum, ingenuè persanat: sed fe-
 bri non conflictatis, ex mulso: febri-
 entibus, ex aqua mulsa præbetur. in-
 duratos absomit lienes, eorum col-
 luvie depascens, ex aceto mulso da-

tum: calculos in renibus cōminuit,
cum apii aut petroselini, dauci vel
anisi aut alterius cōsimilis decocto,
propinatum: vrinæ difficultati, &
vesicę exulcerationibus medetur, ex
sapa vel passo nō febricitātibus ex-
hibitum. cū omnibus longis febrī
um horroribus, tū maximē quarta-
narum opitulatur, quoties eo quis
ex arte vtitur: nimirum postquā
transacto vigore, morbus sese remi-
serit, et vomitiones à cēna elicuerit.
datur etiam hydropicis, cum deco-
cto securidacę, vel similium: iis qui-
bus corpus inæqualiter tumoribus
scatet (anasarca græci, quasi subter
carnem vocant) item elephantiā la-
borantibus, sæpe præsenti est auxi-
lio. membrorum resolutiones iden-
tidem potu sanat: scēminis purgatio-
nes ciet epotū: emortuos partus ex-
cutit, ex passo vel aqua mulsa, ī qua
rutha vel dictamnū inferbuerit,

fabæ magnitudine assumpta: ex pedibus laborantibus, & iis quorū ruens humor articulos impleuit, adiumento est, postquàm se morbi vigor inclinavit, nō semel sed sæpe numero, drachmæ pondere, repetitum, et pro laborantis viribus, ac temperatura datum. Non corpus modo, ut dictum est, sed & ægritudines quoque animi persanat. eorū igitur quī melācholia, id est, insania quā atrabilis creauit, laborant, varias imaginationes tollit, subinde vsurpatum medicamentum: quippe quod veluti è conceptaculis, & liene bilem atram ebibēs, exhauriat: quemadmodum & ictis à serpente venenum, & lymphaticis aquæ pauorem (pessimam vitiorum labem) iugiter datū summouit: & præbītū persæpe, cū pestifera grassatur lues, noxam prohibet. iis qui per hyemīs gelicidia iter faciunt, adsumere prodest,

tanquam bonū visceribus indumen-
tum, suum eis calorem impartiens,
ea corroboret. dare autem oportet,
cū, qui sumit, probā fecerit coctio-
nem: qui crudus fuerit, & ciborum
plenus, ebibat ieiunus. per æstatem,
aut florentem ætatis iuventam, aut
vigentē caloris inclementia, præbe-
re nequaquā oportet, nisi impen-
dens periculum vrgeat: quanuis ne-
que tum demum copiosum, aut fre-
quens medicamentum erit ministrā-
dum. verū iis, qui trāfacta iam iu-
uenta, ad senectam spectant, aut æta-
te confecti sunt, & multum & sepe,
nō ex aqua modō, sed ex vino quo-
que ad vnā vsque drachmā sume-
re conuenit: pueris verō prorsus in-
hibēdum. quippe medicamenti ma-
gnitudo, pueriles vires longē supe-
rat, corpūsque facilē resoluens car-
pit, insitūque spiritum celeriter
extinguit. Porro medicamentū hoc

Andromachus, princeps Neronis
 medicus, primū cōdidit, eiq; de-
 clarationē, heroicis carminibus de-
 scriptam, nuncupavit. Sed Galenus
 mutatā formā, cōpositionē reddidit
 meliorē. Cuius medicamēti cōponē
 di talis habetur ratio. Pastilli scylli-
 ni, triens: pastilli theriaci, sextans:
 edychroi spissamenti, sextans: cina-
 momi, piperis cōmunis, lachrymæ
 papaueris, singulorum sextans: rosa-
 rum, scordii cretenfis, seminis napi,
 iris iliricæ, agarici pontici, succi dul-
 cis radicis, singulorū vncia: ginzibe-
 ris, myrrhæ, croci, radicis quīque fo-
 lii, radicis rheipōtici, nepetę, marru-
 bii, petroselini, stœchadis, costi, pip-
 is candidi, piperis lōgi, dictāni, iun-
 ci odorati, styracis, seminis apii, sese-
 lis masiliensis, thlaspis, ammis, trisa-
 ginis, aiugæ, malobatri, succi hypo-
 cystidis, nardi celticæ, mēi athamāti-
 ci, gentianę, anisi, seminis fœniculi,

F

ACTVARIVS

lemnii sigilli, chalcitis, amomi, aco-
ri, fructus balsami, phu pontici, hy-
perici, acatiæ succi, galbani, gum-
mis, cardamomi, singulorum duell-
la: bituminis, dau ci cretenis, saga-
peni, opoponacis, castorii, centau-
rii tenuis, aristolochiæ, singulorum
sextula: opobalsami, vncia vna: mel-
lis attici, & vini optimi, bonum spi-
rantis odorem, quantum ad succos
& lachrymas satis fit.

Compositio hedychroi.

M A R I S, asari, amaraci, asphalathi,
iunci odorati, croci, calami odora-
ti, phu pontici, casia, folii indici,
singulorum duella: xylbalsami, o-
pobalsami, cinamomi, costi, singu-
lorum sextulæ tres: myrrhæ, folio-
rum malabathri, nardi spicæ, singu-
lorum sextula: amomi duella: masti-
ches sextula: vini odorati quod satis
fit. Andromachus croci, & casie sin-
gulas vncias scripto mandauit.

Theriace parādæ ratio iuxta Galenū.

DE parādæ theriacæ ratiōe sapiē-
tissim⁹ Galenus inq̃t, dictū mihi an-
teā fuit qđ si q̃s semel effici medica-
mentū viderit, nō āplius op⁹ habitu-
rū, vt iterū aut tertio cōspiciat. Verū
vt optima ī singulis medicamēti ge-
neribus discernat: non semel, neque
iterū, neque tertio, sed perquā sēpē
cōtueri cōuenit, quæ in vnaquaque
regione nasci putētur. Itaq; nūc de
omnibus summatim & perq̃ paucis
dicā. Radices quę vsui accōmodā-
tur, intentū corticē, nō rugosum ne-
que ieiunū habere oportet (hoc bo-
næ radicis argumentū est.) Fructus
cū suis surculis et nominatis germi-
nib⁹, esse præcellētes, et multos, vnā
cū iis quæ fructibus adherescūt: Se-
mina eligātur altilia & vegeta, quæ
perinde atque radices, ob extēsiōē
corticis cognoscuntur: succos & la-
chrymas eligere conuenit, tēpore;

F. ii.

vel squalore non exiccatas, quæque
nō elanguescentes et euanidas præ se
ferant qualitātū suarū cōditionēs, sic
vt gustus iudicium subeuntēs, nihil
resipiant. Fructus itaque cum germi
nibus, pulpis et carnibus, floribus et
foliis, in theriacen coniiciuntur: her
bæ insequentium simplicium, scor
dii, nepetæ seu calaminthæ, marru
bii, stœchados, dictamni, polii, aiugē
trisaginis, hyperici, centaurii: Radi
ces horū, zīgiberis, iridis, rhei, quin
que folii, costi, nardi indicæ, nardi
celticæ, gentianæ, mæi, acori, phu,
aristolochiæ tenuis. Semina istorum
adiiciuntur, napi, petroselini, thlas
pis, ammis, anisi, fœniculi, cardamo
mi, dauci. hæc igitur genera in ægy
ptiacas pilas demitti conuenit: quip
pe quum durissimæ, nihil sui corpo
ris inter tundendum remittūt, quod
in attritu, contusis inseratur: addun
tur quoque hîc simul pastilli scylli-

ni, et pastilli theriaci, hedychroi spif
 samentum piper nigrum, longum,
 & album, & rosæ siccae: præterea a-
 garicum, crocus, si fuerit siccus, iun-
 cus odoratus, lemniū sigillum, chal-
 citis assa, amomum atque cinamo-
 mum, & fistula casie, balsami liquor
 & acatia, nisi mollis fuerit, & hu-
 more imbuta: tunc etiam castorium
 & bitumen, sed vino madefacta. cro-
 cus in polentam teri debet, si tutius
 esse videatur, nō ipsum tundere hu-
 midum. omnes liquores, vino ma-
 cerentur, vt dissolutioni, & trituræ
 reddantur opportuniore: concre-
 tus sagapeni succus, & oppopanax,
 & lachryma papaueris (quod & me-
 conium, & opium nominant) & a-
 cacia, quoties humens, & contusu
 difficilis esse tibi videbitur, succ⁹ hy-
 pocystidis & radicis dulcis: thlaspi
 verò & napi semen, secundum pri-
 mas cōpositiones (vt maiores me-

F.iiij.

ACTVARIVS

os parare videbam) vnà cum pertu-
 fis in pilam indebã. Deinde cõtem-
 platus ob glutinosum lentorem im-
 plicita cohærere pilę vëtri cauo, vbi
 sola seorsum antea contriuissem, pu-
 tauï in illam nonnihil vini infun-
 dendum, quousque tota terëdo pro-
 luerentur: postea iis vino madefa-
 ctis, & detritis, admiscenda. Thus
 priuatim leuigare in mortario per
 se leniter, ne latius protendatur, me-
 lius fuerit: postea si tibi fuerit in ani-
 mo, comminutum habere in prom-
 ptu, cū tritis in vino respergas. Gū-
 mi in vino macerari potest, idem-
 que per se, & cum thure leuigari.
 proinde, quo dictum est, modo pa-
 rentur omnia: quædam in morta-
 rio, cum vino trita: quædam com-
 minuta, & arida, in farinam leuiga-
 ta. Verùm quo tempore in vnita-
 tem omnia coire debent, cum mel-
 le in duplici vase eliquescant: pri-

mum resina , deinde styrax & gal-
 banum prius in pila fracta , & con-
 tusa pistillis , aut vectibus ferreis ,
 instillato melle crudo quàm pau-
 cissimo:postea solis dilatata digitis,
 resinâ in melle liquefactâ , excipi-
 antur , & sic operculatis rursus va-
 sis resoluantur. Quippe melius, iis
 contextis , non amplius mel agita-
 re: sed vbi vasculo præsentis opercu-
 lum indideris , in aqua coctionem
 moliri . His verò liquefactis , arida
 adiiciantur iis, quæ ex vino trita fue-
 rant , & ad sufficientem vsque cras-
 situdinem denuò misceantur . Sic
 paulatim liquefacta , tepida trans-
 fundantur : & cum aliis in morta-
 rio , magno cochleari , robusto ho-
 mine, vt in vnũ concrescât corpus,
 subigatur , & postquã in vnitatẽ per
 bello coierit , & iam quod ex iis con-
 stat, videatur sibi aliquod adsciuisse
 cõcrementum, mellis nonnihil me-

F iiii

ACTVARIVS

diocriter cocti, & despumati, nec-
non aliquam comminutorum por-
tionem, ac denuò mellis quippiam
addere conuenit: deinde liquefacta,
tepida iam, miscere, & omnia vi-
riliter in magno mortario terere grã
di cochleari, superiectis quæ redun-
dant aridis, insuper & melle: &
quando à cochleari in vnitatem fue-
rint redacta, omnia è mortario con-
iicere in pilam expedit: tum & fer-
reis vectibus diligenter repurgatis,
ne quid hæreat rubiginis, continuò
tundere illitis succo balsami vecti-
bus: siquidem theriaci medicamen-
ti lentore imbuti hærent, vt ne fa-
cilè quidem à tudentibus eruan-
tur. vt ergo haud ægrè negotium
expediatur, extremas vectis partes,
succo balsami delinire oportet, iu-
giter ad hoc ipsum opus, quicquid
erit succi huius impendentem. Cæ-
terùm in sole tundere meliùs, sic e-

nim omnia faciliùs in vnum coäle-
 scunt. & cum id obimus negocium,
 pilam, quæ medicamentum in se
 continet, subtegere oportet: & exa-
 ctis quatuor aut quinque diebus, in
 sole tundere: nec secùs ex interual-
 lis idem opus repetere, & rursum
 sex, aut septē diebus ad duos vsque
 mēses, aut quadraginta prorsus dies
 obire. & hæc quidem hætenus, quæ
 ad optimam componendi medica-
 minis rationem pertinent, scriptis
 mandata sint: vt autem nigrescat
 (haud enim noui qualiter id vsurpa-
 tum fuerit, vt qui colorem hunc
 non assequatur, risui sit) obseruan-
 dum quidem nobis est, sed noscen-
 dum, nihil virium medicamento à
 colore adiungi: verùm coloris hu-
 ius frustratio ob chalcitim crema-
 tam accidit, quæ vel flaua, vel ful-
 ua redditur: & si minima portio
 eius iniiciatur, colore tamen emi-

ACTVARIVS.

net. Itaque nequis in hac re videatur hallucinari, aut errorem committere, iis mentem adhibeat, quæ mox sum dicturus: drachmas certè quatuor chalcitidis, antidotum recipit: sed hanc multò copiosiore inassare conuenit. hac ratione, Drachmas crudæ chalcitidis non pauciores quadraginta, in ollulam indito: deinde candētibz carbonibus, ollulam non operculatam impone: ac quando profusum fuerit medicamentum, vel euehi conspexeris leuius ac spumosius, cōfestim detrudere conuenit, & humi deponere, & non quemadmodum consueuimus interdum, similiter succedentibus ignem, aurā illi afflari (mirum est enim quàm fuluus color, vel flauus hinc excellat) sed ne insolari quidem oportet: verū refrigerati, quod spumosissimū super vehitur, nihil habēs in se flauī vel fului neq;

Iutheicaperedeinde, experimēti gratiā, paululū ex hoc capientes, & terētes, intueri, nunquis colorū post leuigationem appareat: si verò quali fuerat adsumptum, vel porraceo, vel spumeo colore cernetur, ex eo quaternas adiciere drachmas pauxillum enim hoc in tanta vsti copia cōperies. Verūm q̄ necessaria putauim⁹, ad antidoti & cōpositionē & apparatus, omnia iam nobis dicta sunt.

Scyllinos panes hac ratione factitamus: Scyllam nouellam non perquam magnam oportet oblinire, vt nōnulli luto (sordidū enim mihi & spurcum, videtur) sed subactam polline (inassatur enim facile tenerimus hic pollē) vt & in p̄rassatu non nihil virium huius participet: cum inassetur, facile in furno vel cacabis aut clibanis, quibus panes coquuntur. Inter assandum, mentem adhibere oportet, vt æqualis assatu-

ra fiat: dein sumptas alternatim eius
tenerrimas partes, diligenter terere:
& adiectis crui farinæ quàm opti-
mę et recētissimę portiōibus æquis,
in polentam ea omnia redigere, &
in pastillos mediocres cogere: qui
in vmbra repositi, ad vsum asser-
uentur.

*Theriaci pastilli hac ratione conficiun-
tur: viperæ pro modo & quantitate
totius compositionis adsumuntur,
non omni quidem tempore, verum
maximè ineūte vere, venatu captæ,
quoties iam relictis latebris, euoca-
tæ foràs, postea in subdiales semi-
tas proserpunt: hoc modo venenū
non vsque adeò noxium possident.
sint ferę magnopè, mobiles, subfla-
uæ, & ceruicem maximè proten-
dentes, oculis rutilis & trucibus, im-
pudenti ferocitate cernentibus, ca-
pitulis latioribus, corpe toto, & ven-
tre sinuosiore, meatu proximè sum-*

mam caudam insidente, cauda non
 circumuoluta, quieto innitentes
 scriptu. A masculo foemina his re-
 bus dissidet, & quod dentes cani-
 nos plures duobus exerit. Cæterum
 ubi eos opportunè ceperis, prius
 capita oportet & caudas abscinde-
 re, in tantum ut absciscionis men-
 sura, quatuor digitorum fuerit. Verum
 inter abscindendum partes, intueri
 decet summoperè, an statim ab am-
 putatu, exangues, immobiles &
 prorsus emortuæ feræ videantur: si
 enim tales inueniantur, ad medi-
 camenti misturam inutiles esse pu-
 tantur. quod si truncatis partibus,
 videas quendam in ipsis relictum
 adhuc motum, & sanguinis vim ser-
 uare aliquantisper potuisse, quàm
 optimas esse ut compositioni antido-
 ti misceantur, putabis. ad hæc totum
 exuere pellem oportet, & adipem,
 utpote inutilem: & intranea omnia

ACTVARIVS

detrahare: postremò in fictile vel le-
betē, pulchrè incēsis carbonibus in-
sidentē, ne in coctura suū exhalēt ni-
dorē, coniiciantur: & in fontana de-
coquātur aqua: sal recens, & anethi
sicci, scoparū ramuli, eādē mensurā
coniiciantur. cū autē carnes fuerint
bene cōcoctæ (modus esto coctiōis,
quando spinę à viperarum carnibus
fuerint separatæ) tum deposito ab
igni lebetē, spinas exactè secernito,
nequa te lateat carnibus inherens:
ita repurgatas tritāsque carnes, quā
purissimo pani, mundissima simi-
lagine coacto, commoderatē misce-
to, & quemadmodū pręcipit an-
dromachus, in panificia digerito:
Magnus autem Damocrates, pares
carnium & panis portiones misce-
ri voluit. sic eas cum pane detritas,
affuso iure decocti, quantum satis
est, in mediocres pastillos conglo-
merato, & pauxillum adhibens la-

chrymæ balsami in mistura, & in
 umbra reponens, ad totius medica-
 menti concinnationem seruato.
 Habes theriaci antidoti componē-
 di rationem, exactè tibi expositam.
 Porro tibi hinc exploranti, licet
 scire, vt̃ reliqua è variis speciebus,
 antidota formandæ sint: deinceps
 de cæteris differemus antidotis, quæ
 veteribus ac neotericis plerisque,
 tum græcis tum barbaris condita
 sunt. non tamen omnia exponemus
 (quippe in immodicam longitu-
 dinem liber succresceret) sed quæ
 mihi celebriora videbuntur, vtilio-
 râque, & plures ad vsus accommo-
 datiora, proponentur: tum quæ in
 pauciores vsus veniunt: sed meliùs,
 quibus, remedia pollicentur, viciis
 opitulantur. Quorum enim ma-
 gnus erupit vsus, multa fronte pro-
 mittunt, & vires suas ad multa im-
 pertiuntur. ob id haud par esset, co-

ACTVARIVS.

dem modo in omnibus aduersis va-
letudinibus eas efficere.

CENTENARIVM Antidotum,
græcis, quod centenis constet spe-
ciebus, hecatontaides adpellatum:
quod Galenus, Cæsari se dicasse cō-
didissēque, aduersus omnia & pe-
culiariter letalia venena, testatur.
est alioqui vtile medicamentum, &
ad varios vsus accommodatum, ac
secundas à theriace obtinet. Abro-
tani drachmæ tres, cum dimidia:
amomi drachmæ sex, aristolochiæ
drachmæ octo, acatiæ drachmæ
quatuor, croci siciliqu⁹, asari drach-
mæ quatuor, baccarum iuniperi se-
miuncia, anisi drachmæ tres, aga-
rici drachmæ decem, fructus balsa-
mi drachmæ tres, bdellii drachmæ
tres, florum syluestris punicæ fici-
liquus, gentianæ semiuncia: succi
radicis dulcis, drachmæ quatuor, se-
minis rapi, drachmæ octo: cretæ sa-

DE MEDIC. COMPOS. 41

mię drachma vna, feminis dauci semiuncia, radicis dracunculi drachmæ tres & dimidiata, feminis irionis vncia, iris siciliquus, myrrhæ drachmæ septē, zingiberis drachmę septem, eringii drachmę quatuor, feminis thlaspis vncia, conizæ tenuis drachmæ sex, cyperi drachmæ sex, bacarum cedri drachmæ sex, acori siciliquus: cicutæ corticibus castratę, drachma vna: ammis semiuncia, feminis cnici drachmæ septem, cinamomi drachmæ sex, costi drachmæ septem, centaurii semiuncia, cassiæ fistulæ drachmæ quinque, castorii drachmæ sex, calami odorati semiuncia, gummis siciliquus, cardamomi drachmæ quatuor, feminis rorismarini (quod cenchry dicitur) drachmæ tres: cyphei drachmę quatuor, galbani drachmæ sex: rorismarini semiuncia: saluię drachmæ quatuor, lonchitidis feminis

G

ACTVARIVS.

drachmæ tres, seminis lini drach-
 mæ tres, seminis foeniculi drach-
 mæ sex, thuris drachmæ sex, lachry-
 mæ papaueris drachmæ decē, lem-
 niæ rubricę drachma vna, malaba-
 thri drachmæ octo, mæi drachmæ
 sex: nardi syriacę, drachmę sex: ana-
 tum sanguinis, drachmæ sex: nardi
 celticę vncia: ligni balsami dra-
 chmæ sex, seminis hormini dra-
 chmę octo, lachrymæ balsami (quā
 opobalsamon vocant) semiuncia,
 candidi erui vncia, radicis panacis
 drachmæ tres, lachrymæ panacis
 (quā vocant opopanacen) semiun-
 cia: securidacę drachmæ sex, herbę
 sanguinalis drachmæ nouem, polii
 drachmæ quinque, inulę drachmę
 quinque: quinque folii drachmæ o-
 cto, petroselini semiūcia, lachrymæ
 peucedani vncia, piperis nigri dra-
 chmæ quinque, piperis candidi dra-
 chmę quatuor, piperis longi drach-

DE MEDIC. COMPOS. 42

ma, scinci drachmæ quinq; : terebin-
thinæ, drachmæ quinque: rosarū vn-
cia, sagapeni drachmæ sex, stœcha-
dos drachmæ .iiii. pineæ nucis tor-
refactæ, drachmæ sex: iunci odorati
semiuncia, carniū vuarū passerum
drachmæ quatuor, fœselis drachmæ
quinque, seminis pastinacæ semiū-
cia, fellis taurini drachmæ quinque,
aiugæ drachmæ quinque, psyllii dra-
chmæ quatuor: scordii sesquidrach-
ma: hali (quā vocant symphytū) ra-
dicis, siciliquus : herbæ pedicularis
(quā vocant staphida agriā) drach-
mæ quinque: fructus trifolii, drach-
mæ quinq; : styracis drachmæ quin-
que, seminis tordillii siciliquus, teu-
crii drachma vna, succi hypocytti
dis siciliquus: alterci seu apollinaris
herbæ, siciliquus: radicis cotylido-
nis sesquidrachma: mellis quantum
fuerit satis.

ESDRÆ Antidotum contra ve

G.ii.

ACTVARIVS.

nenatorum ictus, fabæ magnitudi-
ne ex vino datur : demorsusque lo-
cus eunti dormitū, delinitur, & pe-
riculo vacabit. aduersus adsumpta
venena, ante & secundum vomitio-
nem, exhibetur ponticæ nucis ma-
gnitudine', diluculo & in cubili ex
vino: præsumptum autē, noxam de-
libutorii veneni serpere nō permit-
tit. in capitis doloribus, in sapa reso-
lutum illinitur fronti, & datur ebi-
bendum sub noctē, appetente som-
no, phaseli magnitudine, dissolu-
tum exiguâ aquâ, vel sapâ: infanis,
dum somnus initur, fabæ tuberculo
præbetur, ex diluta sapa: eoque in sa-
pa soluto, frons & media supercilio-
rum interstitia, & nares totæ foris
perlinūtur in cubili. siquidem som-
num accersit : non secūs & in diu-
turnis oculorum defluxionibus, sa-
pa resolutū, fronti ad supercilia vsq;
sublinitur : ad erūpentes malarum

feruores, & dentiū dolores, sapa dilu-
 lutum, calfactūque præbetur ore
 continendū: statimque dolorē leua-
 bit. contra longā tussim, & spirandi
 difficultatē, pōticæ nucis crassamē-
 to datur, insapa q̄ aquā sit diluta: si
 verò febris adsit, ex aqua mulsa, die-
 bus septem, in cubili. cruēta excrean-
 tibus, interno laborātibus abscessu,
 & tabidis, fabæ magnitudine, cū exi-
 gua sapa, aquę frigidæ pauxillo dilu-
 ta, diebus cōplusculis manē & vespē-
 ri propinatur. longis stomachi dolo-
 ribus cū perfriktionē, magnitudine
 fabæ cū sapa præbetur: si febrim ex-
 periantur, ex aqua mulsa: singultui
 ob plenitudinē erumpenti inter fri-
 gora, fabę crassitudine exhibetur, ex
 condito: cōtra duritias, ex aqua mul-
 sa: & lieni laborāti, & aceto, aut ace-
 to mulso: sed tumētes ptes, antidoto
 collinantur. calculosis, cū sapa præ-
 betur: vrinæ difficultati, cū apii vel

G.iii.

ACTVARIVS.

petroselini, aut alterius cōsimilis de
cocto: in alui profluuiio, cœliacis af-
fectibus, dysenterijs, ponticæ nucis
magnitudine, cū aqua mulsa: sed eo
sapā resolutio, vitiatę partes linūtur.
Ischiadicis, aut quibus ruens deflu-
xio, articulos impleuit, ex melle vel
aliquo vnguento, vt glaucino, vel
irino, vel ficyonio illinitur: elephā-
tia correptis, auellanae nucis magni-
tudine, cū mulsa, bis die datur, eō-
que in vino resolutio, totum in sole
corpus nouē dies oblinitur. Quip-
pe porrigines & cuticulares squam-
ulæ decidunt, & assimulantis fa-
cultatis habitudo renouatur, foemi-
nis, quæ partum ægrè enituntur,
imus venter sublinitur, & facilè fœ-
tā ædunt. aduersum vlcera maligna
(cacoëtha vocant) & inueterata, in
superficie ac summam erumpen-
tia, linteis inductum imponitur, aut
auriculario clystère, aut fistulâ in-

ditur, vt sanitati reddantur. Recipit
 antidotum, mameræ vnciam, amo-
 mi sextantem, iunci odorati semiun-
 ciam, pyrethri duellā, croci vnciā,
 myrrhæ sextulas tres, styracis se-
 miunciam & scrupulos duos, pe-
 troselini sextulam, tragacanthæ vn-
 ciam, hypocystidis succi sextulas
 tres, iris semiunciam, scrupulos du-
 os: feminis foeniculi vnciam, foliū
 quadrantem: radicis ponticæ, rosa-
 rum siccarum, dulcis radicis, flo-
 rum sylvestris punicæ, cinamomi,
 singulorum quadrantem: nardi cel-
 ticæ drachmam, aquæ coelestis sex-
 tulas duodecim: tūdito crassiuscu-
 le, & in duplici vase vnguentario
 postridiē coquito ad tertias, & hu-
 morem in alterum vas exprimi-
 to: expressi iuris huius, quantum ad
 diluenda ea quæ subscribentur,
 sufficere videbitur, misceto. gum-
 mis, tragacanthæ, singulorum dra-

G.iiii.

ACTVARIVS.

chmas sex: myrrhæ, dulcis radicis,
succu hypocyttidis, singulorū sicili-
quum: croci, mastiches, singulo-
rum drachmam, operosè terito, pau-
latim expressi humoris nonnihil
adiiciens. vt re cum vino scybelite
aut thereo, aut premnio. esto mo-
dus instar sextariorum viginti qua-
tuor. & vbi passo commiscueris, in
vase coquito: cumque mellis habue-
rit crassitudinem, trita resolutaque
adiicito: rursumque dum sibi con-
crementum adsciuerit, coquito: &
in vitreo vase recondito: cum res
postulabit, vt antea dictum est,
vtitor.

ANTIDOTVM asyncritum, id
est, incomparabile, contra quarta-
nas: veteres capitist dolores mitigat:
vertiginosos adfectus & insultus
morbi cōmitialis mulcet: peruigilia
sedat: insaniam placat: magnū ocu-
lorum dolorem finit: defluxionem,

dentium cruciatus, spirandi difficul-
 tatem, & omnē suspirii causam di-
 scutit: tussi diuturnæ, pulmonariæ,
 et laterali medetur inflammationi:
 humorem omnem ab officina pul-
 monum elidit: tenuia sputa densat,
 excretūque faciliora reddit, ex hy-
 dromelite potum: si sanguis sputo
 reddatur, ex aceto mulso, vel posca,
 vel sanguinalis herbæ, vel plantagi-
 nis succo, sicilique pondere: sed pro
 laborantis viribus paululum quid,
 vel adicito vel detrahito. stomacho
 præsentī est auxilio: huius siquidem
 humidam laxitatem adstringit: cibi
 fastidia leuat: singultum tollit: non
 retētos ob impetū, vomitionum, ci-
 bos sistit: & omnē stomachi & ven-
 tris inflationē, in ructus soluit, vel-
 licantes iocineris dolores permul-
 cet: contra regium morbum efficax
 habetur: quippe quod in priorē na-
 turam vnamquamque partem reuo-

cet. erumnosæ cogitabundæque in-
 sania quam atra bilis creauit (melan-
 choliā vocant) tumultus leuat: lie-
 nis grauitatem submouet: faciei co-
 lorem reddit: pituitā, bilēque per
 intestina deiicit: distributiōis meat⁹
 aperit: vrinas ciēt, & ad renes im-
 pellit: sic vt ad vesicā arenulas & fa-
 bulosa deturbet: grumis à renibus
 & vesica coeuntibus medetur: vrinę
 difficultatem reprimit: ileosis & coli-
 cis cruciatibus, potu succurrit effica-
 citer: vetus alui recrementum sub-
 ducit: inflammationem tēporis cur-
 riculo discutit: tormina mitigat, &
 distentionem conceptaculorum re-
 soluit. cū verò non potest ore su-
 mi, cum fœnigræci succo subter in
 ventrem datur, & à doloribus vin-
 dicat: maximè verò vteri calamita-
 tibus opitulatur: nā enitentiū puer-
 perarūque dolores permulcet: mo-
 lestiam peruigiliorum, elationē vul-

DE MEDIC.COMPOS. 46

uæ & distentionem mollit: morbo-
sam purgationem ad recreationem
perducit. meatuum spiracula laxat:
crumpentes vtero sanguinis profu-
siones, si solum detur, supprimit:
quinetiam si ex vino calido infun-
datur, sistit easdem: delitescantibus
renum collectionibus, potu succur-
rit: in podagris quoque & articula-
riis doloribus eo vtendum: hoc, verò
laborantibus auxiliari, experiëntiâ
compertum est: maximè autem &
in morborum accessionibus, vires
huius medicamenti licet intueri ac
deprehendere: siquidem non in os
modò datum, sed et resolutis quo-
que membris illitum, efficax est: pro-
dest etiam iis, qui in alea vitæ con-
stituti periclitantur. Ratio compo-
nendi hæc est: Myrrhæ scrupuli de-
cem & septē: lachrymæ papaueris,
scrupuli octodecim: amomi, scrupu-
li sex: petroselini, scrupuli quidecim

ACTVARIVS

feminis apii, scrupuli duodecim: iunci odorati, scrupuli nouē: casiae Aegyptiae, scrupuli quatuor: piperis candidi, scrupuli quatuor: atrii piperis, scrupuli quindecim: sinapis syriacae, scrupuli duodecim: styracis, scrupuli sex: seselis, scrupuli quatuor: hedychroi magmatis, id est, spissamenti, scrupuli quinque: mellis despumati, quantum erit satis. modus est, drachma: Styracem melle diductum vsurpa: & arida resperge: lachrymam paueris macera dulci sapa, donec mellis habuerit crassitiem.

ANTIDOTVM aureum Alexandri, cōtra defluxiones capitis frigore cōceptas, efficax: oculorum lachrymas exiccat: dentium dolores lenit: aduersus capitis cruciatum summo perē prodest, illitum fronti: Comitiales, insanos, vertiginosos, & in vniuersum omnem capitis noxam mulcet: tabidis, tussiculosis, humo-

rem à pectore reiicientibus, cardia-
 cis, sanguinem excreantibus, præsen-
 senti est auxilio, datum vt ischiadi-
 cis, coli et renum cruciatibus: aduer-
 sus iliorum noxam, difficultatem
 vrinæ, & eiusdem stillicidiū valet:
 calculos comminuit: omni ventris
 adfectu liberat: quotidianis et tertia-
 nis febribus circa accessionis initiū,
 sufferuefacto stœchadis iusculo, exi-
 miè medetur: A sari, fruct⁹ balsami,
 apollinaris herbæ, singulorum duel-
 la, scrupuli duo: garyophylli, lachry-
 mæ papaueris, bacularum myrti,
 cyperi, singulorū duella: balsami, ci-
 namomi, folij, zударis, zingiberis,
 costi, corallii, ligni casie, euphorbii,
 citheris (id est tragacanthæ) thuris,
 styracis, mei, cardamomi, seselis, sa-
 xifragi, apii, nardi celticæ, anisi, sin-
 gulorum sextula: xiloaloes, rhei, ca-
 storii, nardi, galāgæ, lachrymæ pana-
 cis, anacardii, mastiches, sulphuris,

ACTVARIVS

peoniae, eringii, thymi, acori, halicā
cabi, aristolochiae longae, gentianae,
corticis mādragorae, trifaginis, phu,
baccarum lauri, ammis, luphiae com
positae (siue, qđ idē est, aliptae) dau
ci, piperis longi, ligni balsami, seīs
petroselini, seīs libyistici, ruthe, hys
sopi, succini, amomi, singulorū di
midiū sextulæ, id est, scrupuli duo:
auri, argēti, vñionum (quos marga
ritas vocant) blattii (seu onychis)
offis ceruini cordis, singulorū, duel
la, scrupuli duo: eboris, calami, odo
rati, pyrethri, singulorum drach
mæ sex.

Antidotum DIACOMER ŌM
à latinis nominatū, efficaciter pro
dest difficulter spirātib⁹, arteriacis,
tussientibus, tabidis & omni pecto
ris & stomachi offensæ, aque subter
cutē fusæ, renū doloribus: volupta
tē parit: corpora saginat. cinamomi
garyophylli, spicæ, zingiberis,
zeduaris, costi, pyrethri, rheī, nardi

celticæ, singulorū vncia: anacardii,
 piperis atrī & candidi & lōgi, carda-
 momi, anisi, singulorum semiuncia:
 eboris, ossium palmularū, ossis cor-
 dis ceruini, corallii, singulorū sesqui-
 sextula: moschi, balsami, singulorū
 sextulæ dimidiū: rosacei mellis (qd
 rhodomeli nominant, quantum sa-
 tis esse videbitur.

Antidotum DIACVMINON,
 arteriacis, difficultati spirādi, tussi-
 culosis, inflationibus efficaci est ad-
 iumento: noxam stomachi corrigit:
 coctionem adfert: astrictionū vitia
 sanat. Cumini sextulæ quīquaginta:
 cinamomi, spicæ, zingiberis, pipe-
 ris nigri, fructus balsami, singulorū
 sextulæ decem: iris, cyperi, cardamo-
 mi, ruthe, libystici, singulorū sextu-
 læ quinque: mellis quātum sufficiet.

Antidotū DIACITRINON. i.
 è citrinis, contra stomachi noxam
 efficax: nauseam leuat, & coctionē
 præstat. Recipit corticū malorum

ACTVARIVS

citrorū, drachmas cētum quinquā-
quinta: stillaticii rosarum liquoris,
drachmas quadraginta: cinamomi,
garyophylli, zingiberis, piperis ni-
gri, singulorū drachmas viginti: ga-
langæ, spicæ, pyrethri, anisi, singulo-
rum drachmas decem: mellis quātū
ad ea excipienda satis est. Cortices
citrinorum, in liquore, quem stil-
lantes rosæ reddiderunt, molli igne
feruescant, dum ad tertias redigan-
tur: deinde adiecto sufficienti melle
coquantur, donec mellis crassitudi-
nem referant: depositoque ab igni
aheno, tusæ & cretæ species, in vas
demittantur. Vtēdum ante & post
prandium.

Antidotū DIALACHAN, facit
aduersum frigus stomachi: obstruē-
tes infarctus, inflationes: iocineris
& renis duricias sanat: aquæ inter
cutem causas omnes discutit: men-
ses ciet: vêtosos spiritus ab alto cor-

poris abigit. Lachæ drachmæ quindecim: cinamomi, rhei, costi, ligni casia, aristolochiæ longæ, aristolochiæ rotundæ, fructus balsami, singulorum drachmæ nouem: garyophyllorum, moschi, cari (id est nucis moscatae) carpesii, eupatorii, gentianæ, polii, anisi, singulorum drachmæ quatuor: mellis quantum satis erit. Modus potionis est, sesquidrachma, cum feruefactarum radicum iure.

Antidotum DIAMELON, id est, e malis, contra diuersas stomachi distemperaturas valet: appetentiam excitat: concoctionem efficit: nauseam sedat: & ex longa morbi imbecillitate sese recolligentes ad pristinum robur, mirum in modum restituit, & viuudum efficit colorem. Habet malorum dulcium drachmas centum quinquaginta: liquoris rosarum stillatitii drachmas trecentum.

H

ACTVARIVS.

tas, sacharis drachmas centum: san-
 tali albi & rubri, succi dulcis radi-
 cis, rosarum, singulorum drachmas
 nouem: cardamomi, galangæ, mo-
 scatæ nucis, spicæ, zudaris, singulo-
 rum drachmam: seminis basilici,
 sesquiscrupulum. Mala intus & ex-
 tra purgata tundito, & lento igni in-
 stillatio rosarū liquore ad tertias
 coquito. postea mellis despumati,
 sufficientem modum adicito: &
 tandem feruefacito, dum sibi mellis
 cōsistentiam adsciuerit: sublatōque
 ab igni ahenō, in pilam marmoreā
 mittito: & cū sachare tritas & cretas
 species subigito: & cū rectē fuerint
 subactæ, in vase recondito. Modus,
 drachmę tres, manē & vesperi.

Antidotum DIARRHODON, id
 est, è rosis, pollet aduersus stomachi
 calorem, iocineris, lienis, pulmo-
 num: contra viscerum dolores, &
noxam omnem totius corporis à ca

Iore procedentem. Santali albi & rubri, singulorum drachmæ duæ, sesquiscrupulus: tragacanthæ, gummis, spodii, singulorum siciliquus: asari, mastiches, spicæ, cardamomi, croci, agalochi, caryophyllorum, soue, id est, galliæ muscatæ, anisi, fœniculi, cinamomi, succi dulcis radicis, rhei, seminis basilici, baccarū oxyacanthæ, itubi satiui, seminis portulacæ, seminis cucumerū, singulorum drachma: vnionū, ossis ceruini cordis, singulorū sesquiscrupulus: saccharis, rosarū, singulorū fescūcia: capheure, granatria: moschi, grana quatuor: zulapii rosarū, quantum sufficiet, vt vnā fermentescant.

DIANTHON, id est, è floribus Antidotum, prodest præter rationem tribulatis, cardiacis, animi læticiam auget: eos roborat, qui à longo morbo debiles adhuc, sese recolligunt: stomachum perpulchrè cor-

H. II.

ACTVARIVS.

rigit. Florū rorismarini, coronarij
(quod dēdrolibanō appellāt) sing.
drachmæ quadraginta : rosarum,
violarum, dulcis radicis, singulo-
rum drachmæ sex: garyophyllorū,
spicæ, nucis vnguentariæ (quam
myristicā nominant) galangæ, ci-
namomi, zingiberis, zeduaris, xyla
loes, cardamomi, anisi, anethi semi-
nis, singulorum drachmæ quatuor:
mellis attici libræ duæ cū semisse.

DIASATYRIŌN, id est, è saty-
riis antidotum, pollet contra vesicæ
& renum imbecillitatem : iis etiam
auxilio est, qui vrinam reddere ne-
queunt : venerem mirum in modū
stimulat, eamque certa de causā ces-
santem haud segniter restituit. Con-
stat testium satyrii viridis, dauci fa-
tiii, dauci syluestris, nucis indicæ, pi-
statorum, nucis pineæ repurgatæ,
singulorum drachmis duodecim :
zingiberis, garyophyllorū, seminis

DE MEDIC. COMPOS. 51

anisi, erucæ, singulorum drachmis quinque: cinamomi, scinci, bulbi seminis, singulorū silici quo, sesqui- scrupulo: mosci, filiquis septē: mellis sesqui libra. Radices satyrii, dauci tam satiui quā agrestis, priuatim & seorsum, tunduntur: collectæque in vnum, molliusculo igni paululum feruescunt. rursus pistacia & pineæ nuces tusæ & adiectæ rigantur, dum aliquam crassitudinem conceperint: deinde sublato ab igni vase, tusæ & cribrate species, addūtur: postremo moschus cū exiguo liquore, quem stillantes rosæ remiserunt, inseritur. Modus, cocheare est, ex vino dulci.

DIAPENIDIŌN antidotum, valet aduersus omnē pectoris noxam: tussī à frigore contractæ, vocis iacturæ, tabidis, purulenta excreantibus, diluculo & vesperi cum cremore ptisanæ calido. Penidiorū

H.iii.

ACTVARIVS

drachmæ sedecim : nucis pineæ,
amygdalorum, seminis portulacæ,
capitis papaueris albi, singulorum
drachmæ tres cum sesquiscrupulo:
cinamomi, garyophyllorum, zingi-
beris, succi dulcis radicis, tragacan-
thæ, singulorum *. mellis quantum
sit satis.

DIAPRASSIV, id est, è mar-
rubio antidotum, prodest tussiculo-
sis & pituitosioribus noxis. Hyssopi
libra, iris, dulcis radicis, nepetę, sal-
uię, seminum cotoneorū, nucis te-
dæ, singulorū selibra: scyllæ triens,
pulegii quadrans, inulæ, marrubii,
singulorum triens: scenigręci vncia:
ficorum passarū pinguium, libra:
mellis quantum tibi faciet satis.

DIOROBŌN. i. ex eruis antido-
tū, tussi subueit, & pectus repurgat.
Styracis, terebinthinæ, thuris, radi-
cis dulcis, croci, anisi, iris, amygda-
lorum amarorum, erui, nucis pineæ

DE MEDIC. COMPOS. 52

hyssopi, singulorum quadrans: piperis, tragacanthæ, singulorū vncia: mellis quantum videbitur sufficere.

Illinctus compositio, Capit croci vnciam: tragacanthæ pondo quadrantem: hyssopi pondo sextantem: dulcis radice sextantem: cornorum & amygdalorum, singulorum libram: mellis quantum satis fuerit.

DIANACARDON, id est, ex anacardis antidotū: proficit vertiginosis, comitialibus, difficulter spirantibus, ileosisque: menses pellit, incipientem aquā inter cutem, aut malum corporis habitum abigit. integer modus siciliquis est, cum perquam diluto melle. QVI autem antidoto, scāmonii siliquas sex inserunt, citra molestiam flauam bilē deiciunt. SI verò epythimi siliquas uiginti cōiunxeris, atram bilē

H.iiii.

ACTVARIVS.

innoxiè subducet. si verò colocyntidis pondus idem cū scammoni pondere immiscueris, pituitam purgabis. R. Anacardiorū quadrās: croci, casiae, folii, spicae nardi, mai, agarici, iunci odorati, rhei, singulorum fescuntia: aloes pondo sextans, garyophyllorum vncia: epithymi, acori, piperis, saxifragae, mastiches, iris, myrobalani, singulorum quadrans: mellis quantum erit satis.

DIAMOSC V, id est, è musco: antidotum, pollet contra omnem malum corporis habitum, & iocinoris affectus: prodest lienosis, stomachicis. i. quorū venter cibi nō est tenax: habitū eximiè ad alimoniam roborat: corp⁹ reddit vegeti⁹, vernaculū excitās calorē. Sampsuchi, corimbōrū, thymi, aloae, iūci odorati, ligni balsami, sagapeni, asari, garyophyllorū, casiae, costi, radicis pōtice

(rheum vocāt) zingiberis, pulegii, cinamomi, libyftici, feminis apii, petroselini, dauci, mosci, singulorum vncia vna: mellis quātum ad ea excipienda satis fit.

DIACALAMINTHES, auxiliatur iis, quos cibi fastidium vrget, appetentiam reuocans: egrè quoque spirātibus, stomacho perfrictionē sentienti, & spiritu distento confert ex vino manē: si verò respuant siccum, nucis auellanae crassamento estur cum vino. Piperis vnciae sex: calaminthæ, pulegii, petroselini, singulorū fescūcia, feminis apii vncia, libyftici triens: fescelis vncia: thymi semiuncia: mel sufficiens.

DIOSPOLITICVM valet aduersum tardas concoctiones, & concepta corporis & stomachi frigora: Piperis, cumini, zingiberis, ruthæ, nitri, singulorum libra vna: mellis librę quadraginta, si perquā humi-

ACTVARIVS

dum placet esse: sin minùs, quātum
sufficit. Cuminum pridie quā
medicamentū cōdatur, acerrimo a-
ceto debet macerari: tempore verò
quo cōficitur, in fictilibus igni can-
dentibus torrescat, deinde teratur.

Antidotum EX HERMODA-
CTYLIS, conferens podagricis, ar-
ticullariis doloribus: expurgat hu-
mores crudos, qui ad profunda artu-
um decubuerunt. Hermodactyli, ga-
langæ, pyrethri, zingiberis, anisi, gē-
tianæ, aristolochiæ, sing. quadrās:
mellis modus, qui tibi satisfecerit.

ÆGYPTIVM antidotum, om-
nibus vitiis occurrit. Nam auxilia-
tur capitis doloribus, etiam qui me-
diam obsident caluariam: vertigino-
sis, comitialibus, veternosis, melan-
cholicis, sanguinem sursum reiiciē-
tibus, pulmonariis, laterum dolori-
bus, tabidis, tussientibus, sāguinem
excreantibus, orthopnoicis, cardia-

cis, stomachicis, iocinerosis, lienosis, regio morbo, renum inflammationibus, & lumbagine laborantibus, quartanis, neruorum resolutioni, ischiadicis, podagricis, articulo-
 rum doloribus: obsessos calculo, vrinæ meatus expedit: callos, qui articulos infederunt, & condylomata discutit, & omnia per vrinam excernit: consequenter & visum & reliquos sensus renouat: memoriā re-
 fricat. Cōtinet trisaginis, hyperici, singulorum dodrantem: centaurii tenuis, vncias octo: aristolochiæ lōgæ septuncem: gētianæ vncias sex: ammi quicūcē, mei triētem, petroselini quadrātem, phu sextantem: agarici vnciam (nonnulli & nardi celticæ sextantem adiiciunt) radicis pōticæ pondo drachmas tres: mellis quātū esse satis fuerit visum. modus exhibitionis est, maiori ex pte, drachma: primo tēpore, ter in mense: postea, bis assumitur, & morbo liberat.

ACTVARIVS.

Antidotum MYTRIDATIS,
ATHANASIA dictū, aduersus letifera
venena & animantium ictus, quæ
virus eiaculantur, efficax: stoma-
chicis, & quibus in ventriculo cibus
coacescit, sanguinē excreātib⁹, tussi
longa conflictatis, iocinerosis, lie-
nosis, vteri & vesicæ affectibus. Pi-
peris candidi, grana quadraginta:
mei, asari, acori, dauci, petroselini,
nardi indicę, negyritæ calculi, sin-
gulorū semiuncia: costi, myrrhę, sin-
gulorum vncia: cinamomi, casię, sin-
gulorum drachmæ duodecim: mel-
lis quantum erit satis. in quibusdam
agaricum & scordium adduntur.

DIASCINCV, id est, è scin-
co, antidotū Mitridatis Eupatoris:
valet contra exitialia venena, & ad-
uersum omnem letiferam materiam
& ictus omniū virus eructātium: in
testinis affectib⁹ efficax: cōceptū ad-
iuuat: mēses ciet: emortuos ptus ex-

cutit: herentes secundas resoluit: fe-
 bres, circuitu repetentes, discutit: me-
 bris captos, tremulosque firmat: iis
 quibus rigens ceruix scapulis adhæ-
 ret (opisthotonicos appellat) ischia-
 dicis & podagricis auxiliatur: item
 vitiis oibus, quæ ex neruorū sym-
 pthia, id est, mutua affectione oriun-
 tur. Ratio concinnandi ita se habet:
 Scinci, sagapeni, acori, costi, hyperi-
 ci, acaciæ, iris, mæi, gummis, singu-
 lorum siciliquis: rosarum, gētianæ,
 cardamomi, singulorū semiuncia:
 seminis papaueris, oboli duo: styra-
 cis, drachmæ quinque, sesqui scru-
 pulus: polii, casie, seselis, bdellii, bal-
 sami, piperis candidi, singulorum
 drachmæ quinque & oboli duo: hy-
 pocystidis succi, lachrymæ panacis,
 myrrhæ, thuris, castorii, piperis lō-
 gi, cyphis, resinæ, terebinthinæ, sin-
 gulorum drachmæ sex: nardi syria-
 cæ, opobalsami, thlaspis, semīs dau-

ACTVARIVS

ci, singulorū drachmæ sex, & oboli
tres: croci, cinamomi, zīgiberis, sin-
gulorum drachmæ septē, oboliduo,
dulcis radicis succi, agarici drach-
mæ septem, oboli tres: mellis quā-
tum ad ea excipienda, suf-
ficiet: & vini boni, quantum ad lachrymas
reluendas satis fuerit. nos (inquit
Galenus) ad incrementū medicamē-
ti, gratiā suppressorū & hærentium
mensū & cōcept⁹ caussa, vt pregnā-
tes citrà periculum ferant, adiecim⁹
dictāni semiūciā: āmoniāci, seminis
ruthæ, singulorū drachmas tres: cu-
mini æthiopici, drachmas sex: trifo-
lii, seminis napi syluestris, singulorū
semiunciā, trisaginis tantundē: radi-
cis pōrice drachmas tres: lachrymę
cyrenaicę siciliquū. iis adiunctis, vis
medicamenti ad permulta redditur
vtilis. Quippe qđ quadrimestres ne
caret part⁹ & trimestres depelleret.

DIACARCINON. i. ē cancris
antidotum, valet contra morsus ra-

bidorum. Cineris fluuiatilium can-
 crorum crematorum, siciliquus: ra-
 dicis gentianę drachma: ea trita, bis-
 ter aut sæpius ex vino albo dantur:
 iis verò qui iam horrent aquam, fre-
 quentiùs exhibere conuenit: vt autē
 bibāt, * suppone poculo lacerū pā-
 num sub sedem, & bibent. Gentia-
 na per se instar cochlearium trium
 ex aqua efficax est, dieb⁹ quadragin-
 ta vel sexaginta: diebus septem cum
 hienæ pelle, amuleti loco gestatur.
 aut alyssi herbę cochleare ex aqua
 vel hydromelite præbeto. Alyssum
 herba marrubio similis est, asperior
 tantum, spinosioribus pilulis, flore
 cęruleo: hęc legere oportet sub fla-
 grante canis æstu, & siccam tunde-
 re, in cerniculoque cretam, ita recō-
 dere, nequid virium expiret. In vlce-
 ribus hoc vtendum. Picis brytiæ li-
 bram, opopanacis trientē, aceti sex-
 tariū sumito. Opopanacem aceto

Alyssum

ACTVARIVS

sufficienti resoluuto, reliquum humorem cum pice coquito: cunq̃ue dissoluta fuerit, opopanacem addito, & seruato ne efferuescat: & cum rectè habuerit, longa & grandia formans splenia, parti demorsæ superponito: sed vlcus quadraginta dies seruari oportet, ne obducatur cicatrice.

Aduersus scorpiones & animalia, quæ morsum adigūt: Aristolochiæ, zingiberis, singulorū drachmas octo: calaminthæ, seminis syluestris ruthæ, singulorum ternos obolos: piperis obolos duos: misceto cū sanguine testudinis, & cogito in pastillos.

Antidotum ad omnem serpentis ictū efficax. hoc reuertens ex Arabia galus, Cæsari donauit: multos milites, qui sub ipso stipendium faciebant, à rabiosis canibus demorsos, necnō à scorpionibus, phalangiis, aliisque

serpentibus ictos, incolumes serua-
uit: ruptis, vulsis & inflationibus
coli auxiliatur. Recipit erui moliti
drachmas quinque & viginti, radi-
cis brioniae, drachmas sedecim, se-
minis ruthae sylvestris, drachmas
duodecim, fructus trifolii, iris, la-
chrymæ panacis, aristolochiae longae,
lachrymæ papaueris, myrrhae, sin-
gulorum drachmas octo: cumini, zin-
giberis, eryngii, lachrymæ cyrenai-
cae, croci, serpilli, costi, sagapeni, sin-
gulorum drachmas sex: ea vino sub-
iguntur, & in pastillos digeruntur:
qui pro virib⁹ præbentur: integer mo-
dus triobolaris. contra feras, quæ ve-
nenatos morsus imprimunt, ex vi-
no diluto: in cæteris affectibus, ex
mulso.

*Epithema, quod à vipera ictis auxilia-
tur:* Sagapeni, piperis, lachrymæ cy-
renaicæ, lachrymæ panacis, singulo-
rum pars vna: galbani, sulphuris igne

non experti, singulorū partes duæ:
lachrymæ resoluuntur, & aridis tri-
tisque adiiciuntur, donec id in em-
plastri crassitudinē lentescat. vulne-
ri inducitur, & foris folia ficulnea
vel vrticæ superponuntur.

SOPYRIVM, antidotum aduer-
sum omnia letifera venena: prodest
iocinerosis, in flationibus alui, & in
cipientibus aquę inter cutē offusio-
nibus, & præsertim quibus spiritus
assidet. Capit zingiberis drachmas
quique, spicæ nardi drachmas quin-
que, sesqui scrupulum: croci drach-
mas quatuor, & sesqui scrupulum:
iunci odorati, siciliquū, sesquiscu-
pulum: casie drachmas quatuor: ci-
namomi, drachmas tres: piperis can-
didi, sesquidrachmam: thuris, costi,
singulorū drachmā (in quibusdā &
lachrymę papaveris drachmas qua-
tuor) mellis quantum sufficit.

Antidotum LYSIPONVM, po-
dagricis & articulariis dolorib⁹ dā-

dum: item foeminis ab vtero suffo-
 catis: itidem renū & coli cruciatib⁹,
 aquæ inter cutē fusæ, stomachicis,
 regio morbo laborātibus, in omni
 cruditate, malè habitis, maloq; hu-
 more imbutis, grauiter audientib⁹,
 caligantib⁹ oculis & hebetudine cę-
 cutientibus, dentiū & capitis dolo-
 ribus, fastidiētibus cibū, exolutis &
 ex longo morbo cibū respuentib⁹,
 lienosis, iocinerosis, spiritu distētis,
 costarū doloribus, lumbagini, dy-
 sentericis, & omni lassitudini. fiunt
 propinationes ad hūc modū: Vini
 albi libræ quadraginta octo: mellis
 libræ duæ & viginti. modus, drach-
 mæ tres ieiuno. Species antidoti hæ
 sunt: Seminis populi nigre, piperis,
 singulorū vncia: petroselinī, lybisti-
 ci, mēi, spicę nardi, sing. semiuncia,
 erucę, pulegii, fumarie, saluiæ, folii:
 zingiberis, baccarū lauri, mastiches,
 thymi, gūmis, origani, cuniculę bu-
 bulę, cumini, sing. vncia: mellis quā

I.ii.

ACTVARIVS

tum satis esse videbitur. Datur sextula, febrim non sentientibus, ex vino albo diluto: febricitantibus, ex egelida aqua bibitur septem dierum curriculo: dein alternis, dum ad sanitatem reducantur.

HIPPOCRATIS antidotum, quo, pestilenti contagione populum grassante athenis, usus, corona ab atheniensibus est donatus: capitis dolorem, illitum fronti ex vino, sedat: & ex oleo auricularium dolorem, fimbriae aut flocco inditum: nec secus oris noxam, eo contentum. dandum autem est, ex hydromelite, nucis avelanae magnitudine. tussientibus, lenosis, iocinerosis, sanguinem reicientibus, calculosis, laterum inflammationibus, aegyptiae fabae tuberculo, ex oxymelite mero, cyathis tribus: ischiadicis & interaneorum doloribus, lupini magnitudine in decocto paeoniae: territis & a lemuribus, occu-

patis, aut demonio obsessis, ab inter
 lunio, ad illunem vltimū diē, nucis
 ponticæ magnitudinē, in lacte asini
 no: quartanis febrib⁹ ex oxymelite,
 desinente luna. Calami odorati,
 iunci odorati, herbę sabinæ, singulo
 rum triens: viticis seminis, cardamo
 mi, cyperi, crocomagmatis, singulo
 rum quicunx: nardi cælticę selibra,
 aspalathi septunx, pilularū cupres
 si quadrans, rosarū quadrans, ladani
 libra, myrrhæ libra, thuris libra, bac
 cæ iuniperi parue quadraginta (hæc
 vna tundūtur priuatim) nardi spi
 cæ selibra, costi triens, folii bes, ca
 siæ selibra, amomi quadrans (& hæc
 seorsum teruntur) mastiches triens
 (hoc priuatim item atteritur) sty
 racis dextans (styrax paulatim adii
 citur ꝑciosis bellariis) terebinthinæ
 libræ tres, mellis attici libræ quin
 que: vini veteris, quantū sufficiet ad
 bellaria maceranda: conficiuntur,

I.iii.

ACTVARIVS

purè & diligenter melle excepta.

Antidotum COLICVM, mirabile ileosis & quibus alui recrementum inventosum spiritũ degenerat, in maximis doloribus. Piperis candidi, alterci, singulorũ drachmæ quadragita: lachrymæ papaueris drachmæ viginti, croci drachmæ decem: spice nardi, euphorbii, pyrethri, singulorum drachmæ tres: melle cocto excipiuntur: medicamentum ægyptii fabæ magnitudine præbetur.

Alterum Colicum antidotum, etiam exterius admotũ, efficacem præstat effectum. Costi, anisi, singulorum drachmæ sex: seminis apii drachmæ duodecim, nardi drachmæ quatuordecim, castorii drachmæ tres, petroselini drachmæ quatuor, piperis albi & lōgi, singulorũ drachmæ quique, iunci odorati drachmæ tres, cinamomi drachma vna, lachrymæ papaueris drachmæ sex, croci drachmæ tres excipiuntur melle cocto. modus est

auellanæ crassitudo, ex aqua calida.

*Antidotum aduersus frigidum mor-
bū:* Thymi, dulcis radicis tragacan-
thæ, pyrethri, cinamomi, singulorū
fescuncia: rhei semiuncia: myrrhæ,
styracis, garyophyllorū, piperis īdi-
cæ nardi, sing. vncia, mel sufficiens.

Antidotum cōtra difficultatē vrinæ:
dari debet etiā iis qui lotium non cō-
tinent, & iis qui ægrē vrinā reddūt,
quique ex ilibus & renibus laborāt.
Semīs apii, eruginis rasæ, melāthii,
erucæ, seminis galāgæ, sinapis, her-
bæ apollinaris, zygia sicca, anisi,
piperis albi, nardi indice * mellis
quantū satis erit. Antidotū sextulæ
pondere datur manē & vesperī.

Pastillus ANDROMACHI, cō-
tra renū & vesicæ abscess⁹, Seminis
apii, seminis papaueris candidi, tra-
gacathæ, singulorū siciliquus: amy-
li semiuncia: excipiūtur aqua, & in
pastillos coguntur. datur drachmæ
pōdus ex calida, iis qui sanguinem

I.iiii.

cū vrina reddūt à vesica: Aluminis
seissilis: tragacanthæ, singulorum
drachma: gummis oboli duo: passo
excipiūtur. modò oboli duo, modò
totum medicamentum, præbetur.

Pastillus ad expurgationem vesicæ,
calculos rumpit: & quod est maxi-
mum, persanat, sic vt renasci prohi-
beat. Seminis dauci, seminis cucūe-
ris, anisi, apii, feseles, petroselinimyr-
rhæ, singulorū drachma: casia, bac-
carum lauri, cinamomi, nardi celti-
cæ, singulorum drachma: trita exci-
piuntur aqua, & in pastillos digerū-
tur. datur cotidie ieiuno drachma,
ad triginta vsque dies.

Antidotum in vitiis renum, calculum
comminuens. Calaminthæ, pulegii,
singulorū drachmæ decem: thymi,
petroselini, singulorū drachmæ quī-
quaginta: libystici drachmæ qua-
tuor, nitri, spicæ nardi, singulorum
drachma: mellis sufficiens modus.

Nicerati antidotum, urinam ciet, re-
 gio morbo opitulatur: Cicerū sic-
 corū vncias octo: roris marini quā-
 tum manu capi potest: fœniculi tan-
 tundem: in aquæ sextariis sex deco-
 quito, colatūque præstato potan-
 dum, febricitantibus: iis qui febre
 non adficiuntur, ex vino.

Antidotum, ischiadicis, vertiginosis &
 habitu malo languentibus accom-
 modatum: Anisi, castorii, singulo-
 rū vncia: euphorbii, piperis, singu-
 lorum semiuncia.

Antidotum contra omnem lienis ad-
 fectū, efficax quoque ad rupta, con-
 uulsa, inflatiōes, & muliebria vitia:
 Myrrhæ drachmas sex: nardi, radi-
 cis corticis capparis, peucedani ra-
 dicis, dictamni, singulorū semiun-
 ciam: costi drachmas quinque: pa-
 nacis semiunciam, sesquiscrupulū:
 polii ficiliquum, sesquiscrupulum:
 periclymeni radiceis, corticis ru-

ACTVARIVS.

biæ, ammoniaci, singulorum semi-
unciam, sesquiscrupulū: aceto mul-
so excipito.

*Antidotum ad strumas, abscessus auri-
cularios, quos adpellant parotidas,
ad omnem quoque defluxionem.*
Capit flauæ theriacæ, castorii, syl-
uestris ruthæ, folii, zeduaris, galan-
gæ, singulorū drachmam: quæ mel-
le excipiuntur. modus est, drach-
ma, ex calida: qui adsumit, vinum
non bibat: suillis aut hircinis carni-
bus nō vescatur, néue iis quæ præse-
ferunt acrimoniam.

DIALITHOSPERMA .i. è li-
thospermo antidotum, renū viciis,
calculosis, difficultati vrinæ auxilio
est. Lithospermi, betonicae se-
minis, calcifragæ radicis, semi-
nis petroselini, piperis albi, æquæ
portiones melle excipiuntur suf-
ficiēti.

Potio, aquæ subter cutem fusæ con-

ueniens, vt omnem aquam per vrinam subducatur: Chartæ cōbustę sextula, fimi columbacei drachma, ruthe vrbane siciliquus, vini tres cyathi: totum medicamentū, vna portione sumitur.

DIACORALLIV, id est, corallio antidotum, podagricis singulare. Habet rhei, pæoniæ, myrrhæ, spicę nardi, singulorum sextantem: foliorū violæ, vnciā vnam: garyophyllorū grana quindecim: anagallidis puniceum florē ferentis (quam adpellant corallion) semiunciā: aristolochiæ longę, & rotūdæ, singulorū vncias quatuor: melle excipito, & quotidie scrupulū, nō crudis sed qui probē cibū confecerint, primū dato. vsum eius ab æquinoctio autūnali auspicari cōuenit: & sequētibus quinquaginta diebus sumere, intercedēte quīdecim dierū spacio: & sic p̄seq, donec trecēti sexaginta dies,

ACTVARIVS.

quos capit annus, impleantur: sub æstu verò caniculorum, prorsus vacare, omnique malis & crassis imbuto succis edulio, abstinere: & vino nigro & largiore: descendere in balneum conuenit: & exerceri, vt pedibus insistat, vel equo aut lectica vehatur: irâ non ardere: qui sicciore sunt corporis habitu, aut quadrato, nullâ conceperunt noxiam.

PROCLI antidotum, podagricis conuenit, dolores pedum sanat: articulorum, coxendicû, capitis & stomachi oculorumque doloribus succurrit: vrinæ medetur difficultati: callos, qui in articulis coaluerûnt, summè discutit: iocinoris, lienis & renum dolores finit: Radicis ponticæ, agarici, aristolochiæ, singulorum pondo sextans: phu quadrans: petroselini, mæi, singulorum pondo triens: hyperici quicunx: gentianæ, vnciæ sex: centaurii vnciæ

octo, trisaginis pondo dodrans (vi-
ro, scrupuli duo: scēminæ, scrupulus
vnus datur) ea trita cretāque, in vr-
nam coniiciuntur. co. medicamine,
vt dicemus, vtendum mense ianua-
rio, februario, martio: sumatur di-
ctus mod^o alternis. Aprili verò mē-
se, duplex alternis: Maio, triplica-
tus, diebus alternis: Iulio, Augusto,
simplex modus, alternis: Septēbri,
Octobri, Nouembri, duplex mo-
dus, alternis: Decēbri, quadruplex,
alternis: ratiōque victus in iis uer-
satur, quæ bonas pariunt succos, &
facilem capeffunt concoctionē. pe-
des verò calida lauari, & oleo per-
ungi conuenit.

Antidotum podagricis auxiliare. Aga-
rici, aristolochiæ, rhei, hyperici, sin-
gulorum sextans: rubiæ quadrans,
petroselini triens, gentianæ selibra,
aristolochiæ longæ septunx: cen-
taurii bes, trisaginis dodrans: hæc

ACTVARIVS.

tusa, & creta coquuntur. hoc dari debet podagricis, chiragricis & cōtra omnem articulorum dolorem: hepaticis, lienosis. viro, sextulæ tres: mulieri, sextulæ duæ, sed duabus dieb⁹ anteq̃ sumpturus quispiã sit, cibo p̃cat: vbi ebiberit, miliaria duo equitet, vt turbatū corpus succutiat. & ieiunus, ad sex vsque horas in balneas descendat, ter in septimana: si verò incedendi facultas adēpta sit, pedes & manus sesamino oleo perungantur. abstineat porro omnibus crasso succo præditis, & frigido edulio, omni que salsamento & acribus, venerēque.

Antidotum foeminis, quas vteri strangulatus exanimat, perquā salubre Castorii sextulæ octo, mastiches drachma, myrrhæ sextulæ dimidium, lachrymæ papaueris sextula: tusa cretaque cū decocto cumini dantur pondo sextulæ.

Antidotum coeliacis, pleuriticis, dysentericis, iis qui torminibus cruciatur, sanguinem dimittentibus: contra conuersionem interaneorū, aut si interanea quādam sentiant erosionem. Lachrymæ papaueris, florum sylvestris punice, gallarum, ammis, bdellii, singulorū semiunciā: tundito, & creta seruato. modus, robusto, sextulæ ternæ: imbecillo, sextulæ dimidium. bibitur ex frigida.

DIACHAMAEMELV, id est, è chamæmelo antidotum, aduersus omnem grauem intestinorum cruciatum, dandum est: item aduersus extuberantes tumores & succorum crassitiem: si lienis incremento laboret, si interanea aliquam sentiant inflammationem. Chamæmeli, capparis radicis, styracis, isatis radicis, seminis albæ spinæ, gentianæ, origani, id est, cunulæ bubulæ, radicis asparagi, singu-

ACTVARIVS.

lorum drachmam : seminis erucæ,
sextulæ dimidiū: ammoniaci, epi-
thymi, agarici, singulorū semiun-
ciam : pyrethri drachmas duode-
cim: tundito & in cerniculo creta,
melle excipito. potionis modus est,
sextula : febrim non sentientibus,
ex vino odorato : feбри correptis,
ex calida.

Antidotum, podagricis, articulariis-
que morbis salutare. Hermodactyli
recentis vncia: anisi, cumini, pipe-
ris communis, croci seminis inter-
ni, piperis longi, singulorum scru-
puli duo: zingiberis, scrupuli qua-
tuor: mastiches scrupuli sex, casia
scrupulus vnus, moschi filiquæ qua-
tuor: modus est, filiquarū quatuor.
sumat quis cū somnū init, ex aqua
mulsa: adiiciantur huic modo, qua-
ternæ scammonii filiquæ.

PANACIA, antidotum sic ad-
pellatum, vociferationem ante in

itum certamen & etiam post stabilit: pollet contra inueteratos faucium tumores, quos vocant antiaedes: aduersum etiam inflammationes, laxatam vnam, & gingiuas humore prægnautes: item contra depascentia oris vlcera, quas nomas adpellant: labantes firmat dentes: destillationibus, & vetustę tussi subuenit, cruentę excreationi & reiectioni sanguinis efficaci est auxilio. Vtimur medicamine modo meraco, modo passo adiecto vel melle, ex aqua calida. tonsillarum inflammationibus & talibus affectionibus eximię medetur. Est autem ratio componendi talis: Comę papaueris, centum & tredecim: hali (quod symphytum dicitur) purgati, quadrans: corticis mandragorę, quadrans: seminis dauci, sextula: seminis papaueris, vncia: spicę, tres sextulę, scrupuli duo: foliorum ru-

K

ACTVARIVS.

thæ, sextula: dulcis radicis, florum
 syluestris punicæ, singulorum se-
 miuncia: casia, fescuncia, ammis,
 sextula: costi sesqui sextula: carda-
 momi duella: lachrymæ papaueris,
 fescuncia: euphorbii, duella. piperis
 fescuncia: rosarum, sextulæ tres: la-
 chrymæ panacis, duella: mæi semi-
 uncia pastillorum è lacha, sextulæ
 quatuor: croci, lycii, singulorum
 semiuncia: garyophyllorum, semi-
 sextula: anisi, duella: ammoniaci,
 sextulæ tres: rhei, semiuncia: folio-
 rum citri, duella: satini intubi, du-
 ella: cretæ cimoleæ, sextulæ tres:
 sulphuris ignem non experti, du-
 ella: castorii, sextula: smonis, sex-
 tula: hedychroi spissamenti, sex-
 tulæ tres seminis ocymi, sextula:
 gemmæ iaspidis, duella: ventris
 mergi, duella: artemisiæ sextulæ tres:
 rhododaphnæ foliorū, sextula, cina-
 momi, sextula: seminis anethi, sex-

DE MEDIC. COMPOS. 66

tula: bdellii, sextulæ tres: rhus sy-
riaci, fescuncia: asari, sextula: hæ-
matitis gemmæ, vncia: thuris, sextu-
læ tres: intubi erratici, sesquisextu-
la: tegumenti seu testæ sepiæ, duel-
la: coralli, fescuncia: baccarū iuni-
peri magnæ, fescuncia: baccarū iu-
niperi parvæ, femiuncia: sanguinis
dracunculi, vncia: cinaberis, sextu-
læ tres: gentianæ, sextulæ tres: pe-
cedani, fescuncia, feminis apii, fescun-
cia: piperis albi, sextulæ tres: pipe-
ris longi, sextās: hermodactyli, sex-
tans: aristolochiæ longæ, vncia: li-
bystici, vncia: nardi gallicæ sextu-
læ tres: calami odorati, vncia: ligni,
quod balsamū fundit, vncia: mel-
lis modus, qui tibi faciet satis: la-
chrymæ vino bono & odorato ma-
cerantur.

DIAPAÆONIA s. i. e. pæonia an-
tidotum, prodest destillationibus
à capite deuolutis, tussi & purulen-

K.ii.

tis reiectionibus, tabidis, pulmonariis, costarum laterumue inflammatione laborantibus (pleuriticos vocant) auxilio est. nam mirum in modum pectus & thoracem à destillationum & exulcerationum periculis vindicat, etiam si sanguinem reiiciant. exhibitionis modus, siquæ tres: ieiuno, ex calida: plerunque tamen datur & cum somnus accersitur: in anginis, vino mulso resolutum, præstatur assiduò gargarizandum: primoque locus ex melle collinitur. datur & in coli, & renum cruciatibus: & in ea, quam infarctus creauit, urinæ difficultate, cum aliquo ex iis, quæ urinæ ciendæ sunt accommodata (ut apii, adianti, vel dauci decocto) exhibetur item in longis febribus, ut quartanis, cotidianis, duas horas ante accessionis initia, ex diluto: & eximè proficit, coctione iam in urinis apparente. representatur quoque cõ-

tra omnes pestilentiae contagiones
& morbos, qui populatim grassan-
tur, aduersa cæli inclementia cõcita-
tos, cū iam impendentis mali prin-
cipia sentiuntur: vt hoc tutamine,
ab istorum vindicentur iniuria: som-
num quoque conciliat. Amomi, cro-
ci, spicæ nardi, costi, lachrymæ pa-
paueris, casia, thuris, singulorū vn-
cia: radicis pæoniæ & seminis, pipe-
ris vulgaris, rhei, apollinaris herbæ,
myrrhæ, pyrethri, singulorum di-
midiata sextula: piperis longi, pipe-
ris candidi, folii, euphorbii, cala-
minthæ, singulorum sextulæ tres:
castorii, petroselini, singulorum
sextans: mellis quantum videbitur
fatis esse.

DIATRION PIPEREON, id
est, è tribus piperum generibus an-
tidotum perfrictionibus stomachi,
& acido ructui, quartanis, exolutis,
iocinerosis, & inflationibus auxilia

K.iii.

ACTVARIVS.

tur, itē tuffientibus: datur nucis auel
lanæ magnitudine. Piperis vulgaris
sextās, piperis longi bes, piperis can
didi bes, zingiberis sextans: thymi,
anisi, seminis lini, singulorū sextās,
mellis mensura sufficiens.

DIATHIV, id est, è sulphure anti
dotum: valet aduersus horrores, cir
cuitu repetētes, vt febres cotidianas
quartanasque: resolutos, hepaticos,
duabus horis ante accessionem cum
posca diluitore: sed oportet laboran
tem, excrementis vacuū esse, & pro
bā, in vrinis aparere coctionem.

Sulphuris ignē non experti, carda
momi, styracis, apollinaris herbæ,
ruthæ myrrhæ, singulorum sextulæ
octo: costi sextulæ decem: casie sex
tans, libystici vncia: croci, piperis,
singulorum sextulæ quatuor: mellis
quantum sufficit.

*Antidotum salubre cōtra venena exi
tialia: prodest inflāmationibus costa*

rŭ, iocinerosis, ileosis, stomachicis,
 oculorŭ lippitudine vexatis, anginā
 laborantibus: & omnis fascini amu-
 letum est: lemures & laruas auertit
 amolitŭrque. Qui cotidie lentis ma-
 gnitudine, hoc antidotum sumpti-
 tant, toto vitæ curriculo, nullā sen-
 tient ægrotationem. bibat, qui febre
 non torquetur, ex vino. febricitans,
 ex perŷ diluto. Recipit syluestris ru-
 thæ, sextulā vnam aut quatuor: pipe-
 ris, marrubii, singulorŭ sextulas qua-
 tuor, scrupulos duos: myrrhæ sextu-
 lā: croci, iunci odorati, piperis cādi-
 di, nardi spicatę, costi, cinamōi cel-
 lucę, aiugę, stoechadis, lachrymæ pa-
 naxis, gentianæ, cardamomi, gal-
 bani, euphorbii, mādragoræ, ammo-
 niaci, eringii, rosarum, elaterii, li-
 bystici, singulorum sextulas tres: sty-
 racis, fructus balsami, dauci creten-
 sis, eupatorii, fœniculi seminis, tri-
 folii seminis, polii terebinthinæ, sin-
 gulorum sextulas quatuor: alterci,

K.iiii.

ACTVARIVS.

seu apollinaris herbæ, duellam : la-
chrymæ papaueris, fescuntiā: mellis
qui sufficiet, modum.

PHILONIS antidotum, pollet
contra colicos cruciatus, inflamma-
tiones costarum, & omnē intestino-
rum dolorem: somnum accersit: da-
tur stomachicis, fabæ magnitudine,
cū succo hypocystidis, ex vini pau-
xillo: aquæ inter cutē, ex posca: nau-
seâ vexatis, vomituriētibus, & velli-
cato mordicū stomacho, nucis auel-
lanæ tuberculo: resolutis in quotidia-
na feбри, ex thymo, aut pulegio: in
difficultate spūs, & asthmaticis, ex
aceto scyllino, nucis magnitudine:
cruorē excernentibus, ex posca: tabi-
dis, & tussiiētibus, ex ptisanæ cremo-
re: tussii siccæ, ex aqua mulsa: si lienis
malè habet manuales ramulorū cap-
paris fasciculi, aceto iniecti, in aqua
decoquūtur, & ex iure decocti bibi-
tur: in dētiū dolore, obducitur labo-

ranti dēti: sed labātes & mobiles, eo
cū vino astrīgēte detrito, delibuti fir-
mātur, stabiūturque. Croci, drach-
mæ quinque: spicatę nardi, euphor-
bii, pyrethri, apollinaris, singulorū
siciliquus: lachrymę papaueris, dra-
mæ decem, piperis candidi, drach-
mæ viginti: mellis quantum ad ea
excipienda satis erit.

DIALIBANV, id est, è thure an-
tidotū, lachrymas mirabiliter sistit:
mediæ caluariæ dolorem, & ilei, cū
vino albo; quod in thure aut saluia
ferbuerit, datum, mitigat: angine, cū
ptisanæ cremore sumptū, medetur:
similiter & destillationes sanat. Ca-
storii, lachrymæ papaueris, alterci,
singulorum drachmæ tres: casia, si-
ciliquus sesqui scrupul⁹: folii, croci,
thuris masculi, singulorū siciliquus:
rhei, amomi, myrrhę, singulorū ses-
quidrachma: spicæ, pēoniæ, pyre-
thri, styracis, piperis, singulorum

ACTVARIVS

Drachma: euphorbii, piperis candidi, sing. sexquidrach. mel sufficiens.

DIATRAGACANTHES .i.
è tragacanthæ antidotum, medetur omnibus pulmonũ & pectoris causariis: maximè tabidis, macie confectis, inflàmatione lateris laborantibus, & omnibus tussibus, calidis & siccis, exaspationi linguæ & gurgulionis. continet autem ægrotans in ore, vt liquefactum deuoret, quoad perfectè exugatur. Tragacanthæ cãdidæ, sextans: gũmis Arabicæ vñcia, amili semiuncia, dulcis radicis drachmæ tres: seminis cucumerum ficiliquus, penidiorum quadrans, caphurẽ drachma, zulapii dupõdiº.

DIACOSTV, id est, è costo antidotum, prodest lienosis, hydropicis leucophlegmaticis, & hyposarcardiis, qui febri non conflictantur, detur ex decocto radicis capparũ, & hemionitis herbæ: cõsimiliter auxiliatur & colicis, et renũ viciis, & sto

machicis à frigore adfectis. Asari,
anethi, seminis apii, singulorū fici-
liquus, sesquiscrupulus: iunci odo-
rati, myrrhæ, piperis nigri, similiter
singulorū drachmæ duæ, sesquiscru-
pulus: croci, rhei, aristolochiæ rotū-
dæ, singulorū sesquidrachma: cina-
momi, ligni casia, singulorū drach-
mæ tres: mel, quantum ad ea capiun-
da satis fuerit.

DIAREOS, id est, ex iri anti-
dotum, tussiculosis, difficulter spirā-
tibus auxiliatur: abscissæ vocis iactu-
ram refarcit, quæ perfrictione con-
tracta sit. Iris vncia: pulegii, hyssopi,
dulcis radicis, sing. drachmæ sex:
tragacanthæ, amygdalorum, pinæ
nucis, cinamomi, zingiberis, pipe-
ris, singulorū drachmæ tres, sesqui-
scrupul⁹: styracis drachmæ quinque
mellis mod⁹ qui sufficere videbitur.
datur ex vino calido.

DIACODION antidotū, auxi-
lio ē coeliacis, dysentericis, lenitati

ACTVARIVS.

intestinatorū, alui profluuiio, cū aqua
cēlesti, in qua spodium inferbuerit,
aut succinum torrefactum: vel cum
stillaticio rosarum liquore: Sumens
capita papaueris, neque perquā m
viridia, neque etiam ariditate exucta
tredecim: rosarū siciliquum, sesqui-
scrupulū: croci, acatię, dulcis radicis,
singulorū drachmā armenię glebæ,
semiūciā: cinamōi, hali (id est sym-
phyti) hypocystidis florū syluestris
punicæ, singulorum drachmā: myr-
thi, dauci sing. vnciā, coralli cādidi
& rutili, rhus culinarii, draconis san-
guinis, florum althęæ, singulorum
siciliquum, seminis portulacæ, ses-
quiscrupulum. Capita papaueris, in
cēlesti imbre duos dies macerato:
postridiē ad tertias coquito, & de-
terfis muscario sordib⁹, capita ꝑꝑici
to, & aquā, additis duab⁹ mellis li-
bris, iterū coquito, ad consistētiā: &
deposito ab igni vase species adiicito

DIAMARGARV, id est, ex vni-
 o nibus antidotum, omnem viriū im-
 becillitatem firmat, iis quos animus
 deficit, siue à corde, siue à stomacho
 deliquiū originē ducat: omnē noxæ
 causam vitaliū partium discutit: in-
 super suspiriosis, tussientibus, tabi-
 dis auxiliatur: lōgo morbo deiectos,
 & imbecillitate languentes, recreat,
 & ad robur pristinum reducit: Cina-
 mōi, garyophyllorū, spicę, galāgæ,
 dulcis radice, xyloaloes, pastillorū
 è rosis (diarhodōn nomināt) pastil-
 lorū è violis (diaiōn dicunt) singulo-
 rum drachma: nucis vnguentarię
 (quam myristicen adpellāt) mace-
 ris, zaderæ, rhei, styracis, singulorū
 siciliquis: vnionū, zingiberis, ofsis
 ceruini cordis, eboris, blattii bysan-
 tis (quē prisci onychem dixere) sin-
 gulorū drachma: moschi, sesquiscu-
 pul^o: ambaris, caphuræ, sing. grana-
 sex: mellis modus, qui fecerit satis.

ACTVARIVS

DIAMBAR, id est, ex ambare
antidotū, contra omnem corporis
imbecillitatē efficax, omnem corpo-
ris perfrictionē discutit: natiuū susci-
tat calorem, & rediuuiū recreat re-
sarcitque eos, qui frigido torquētur
humore, iuuat: articulis & membris
omnibus magnificē subuenit: stoma-
chum fastidientem cesas, & inap-
petentiā cibi, quique continere non
potest, summē corrigit: cor ipsū ro-
borat. datur manē & vespere, ex vi-
no. ** Ambaris, agalochi, sing. sextula,*
tar vnū: moschi tar vnū stumma. i.
sextula: garyophylli, nucule mosca-
tæ, maceris, galāgē, singulorū drach-
ma: cinamomi duella: zylapii rosa-
rum quantum esse satis videbitur.

DIAMOSCHV, id est, ē moscho,
antidotū, prodest contra micationē
cordis impulsūque: ei quoque, cui
tumultuosa insomnia obuersantur,
auxiliatur: item iis qui incertis timo-

ribus corripuntur: zeduaris, zarnabi, vnionum candidorum, succini, corallii, singulorum drachmę octo: setę crudę (quam vocant meaxam) hermodactyli candidi & punicei, spicę, folii cardamomi, singulorum drachmę quatuor: auri dimidiũ tar scolima elimati: castorii, piperis longi, zingiberis, singulorũ siciliquus, sesquiscrupul⁹: moschi, sesquidrachma: Ea tunduntur, cretaque, cum despumato melle fermentescunt: moschus cum stillaticio rosarum liquore supra calidos cineres soluitur, vt cũ reliquis in vnitate coeat.

DIALACHAN antidotum, iocineris infarctus expedit, eiusque frigus, duritię & edemata, discutit ad refrigeratũ stomachum, & lienis dolorem & omne symptoma ab illo proueniens valet: aquę inter cutem & ventosis precordiorum spiritibus, & crassis omnibus recremētis,

ACTVARIVS

preſidio eſt. Lachæ repurgatæ, ſextu-
læ decem: coſti dulcis, ſpicæ indicę,
fructus baſami, ſurculorum baſami
caſię, aſari, tenuis cinamomi, croci,
iunci odorati, rhei indici, maſtiches
ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſin-
guloꝝ drachmæ quinque: myrrhę
veracis, gentianæ, ſeminis fœnicu-
li, polii, garyophyllorum, cumini la-
tioris, abſinthii, eupatorii, combebe-
(quam priſci vocant carpeſion) ſin-
guloꝝ duella: melle excipiuntur.

DIAROMATON, baſylicum,
id eſt, ex odoramentis, regium anti-
dotum, proficit contra craſſam pi-
tuitam: imbecillo ſtomacho opitula-
tur: appetentiam excitat: erumpen-
tem tumorem abigit: cõcoctionem
adiuuat: colorem corporis purgat:
mentem exacuit: fugat interaneorũ
ſpirit⁹: viſcerũ morbis remedio eſt.
ſumitur ante & poſt cibum. Spicæ,
caſiæ, maſtiches, garyophyllorum,

tenuis cinamomi, asari, singulo-
rum vnciam, florū maioris roris-
marini (quod cenchryon dicitur)
croci, sanali citrini & rubri & can-
didi, costi dulcis, maceris, cinamo-
mi, zingiberis, seminis foeniculi, a-
nethi, singulorū fescunciam: nucis
indice, agalochi, calami odorati, sin-
gulorum semiunciam: mel ex aqua
cotoneorū, aut malorum, aut puni-
corum, coquito igni molliusculo:
quo deinde species subigito.

*Illinctus contra reiectionem humo-
ris, tabidis, purulenta excreatibus,
pulmonariis, costarū inflammatio-
nibus, tabefacto squalore cōfectis &
morbo exanimatis (id est, quos pal-
lor ita decolorauit, vt ferē mortuo-
rum imaginē præseferant) præsentī
est auxilio. is illinctus, à latinis, in-
stauratorius, est dictus. Habet dul-
cis radicis, rosarū, sacharis, singulo-
rū sextantē, siciliquum: tragacathæ,*

L

gummis, singulorū drachmas quin-
que: fantali, candidi & rubri, singu-
lorum drachmas tres, papaueris al-
bi, vnciā, succi dulcis radicis amyli,
seminis portulacæ, seminis maiulii,
seminis intubi satiui, singulorū fici-
liquum: spodii, garyophyllorum, sin-
gulorum drachmas septē: cinamomi
semiunciam, zingiberis, styracis, sin-
gulorum drachmā: croci sequi scru-
pulum: penidiorū vnciam: seminis
maluæ, violarum, singulorū semiun-
ciā: caphuræ pōdo tarii vnus stim-
ma: rhei indici, ficiliquum: zulapii
libras sex.

*Alter illinctus, cōtra territos & atra-
bile vexatos: valet itē aduersus ma-
gnā stomachi imbecillitatē, & eos,
qui animo linquntur, memoriā re-
ficit: mentem exacuit: comitialibus
acumine morborū proritatis, luna-
ticis opitulatur: & cerebri imbecil-
litati est remedio: cardiacis etiānum
pdest. Cinamomi, garyophyllorū,*

dulcis radices, styracis, mastiches, se-
minis basilici, cardamōi, piperis lō-
gi, myrtidani, corticis citrii, figulo-
rum siciliquus & filiquę duæ: inulæ
candidæ, & rubræ (quam helenium
adpellāt græci) corallii, sing. drach-
ma & filiqua: mosci grana octo, ca-
phurę grana quinque, zulapii ses-
quilibra.

DIAMARGARITON, id est,
ex vnionib⁹ illinctus, cōcinnatur cō-
tra vehemētem cordis vibratum: fal-
sas abolet imaginatiōes, abhorrētēs-
que à ratione cogitationes animi,
quib⁹ addicti sunt insani, & atrę bi-
lis principatus, & dēmonia abigit:
Recipit intubi, linguæ bouis vtriuf-
que, maioris & minoris, fantali citri-
ni et rutili, līguę passeris, sing. drach-
mas sex: agalochi, succini, corallii cre-
mati, ambaris, garyophyllorū, vnio-
num (quos vocāt margaritas) femi-
nis citrii, seminis basilici cyperi, luti

L. ii.

ACTVARIVS

armeniaci, coriani sicci, auri, argēti,
aluminis, suc(.i. galliæ moschatae)
sete crude, scobis, cornu ceruini, spo
dii, rhei indici, singulorum semiu
ciani, thymi, florū roris marini, ma
ioris & minoris, senecionis, zudere,
croci, combebae (id est carpesii) ma
ceris, nucis indicæ, seminis intubo
rum, singu. tres drachmas, moschi,
caphuræ, singulorum sesquiscrupu
lum: Ea tusa, cretaque, cum punico
rum zulapio, vt fermentescāt, misce
to. mod^o est, siciliquus sesquiscrupu
lus, ex antedicto zulapio.

*Antidotum c omitialibus salubre Se
felis, pyrethri, stœchadis, singulorū
duella: agarici, sextulæ quinque: la
chrymæ cyrenaicæ (id est, laseris)
cumini lati, aristolochiæ rotundæ,
sing. duella, scrupuli duo, aceti mul
si scyllini, libra. Cū fuerit in ani
mo, alui deiectionē moliri, epithy
mi & scāmonii, singulorū duellam*

adiicies. Contra tabidos, purulenta
 excreantes, & ex thorace & pulmo
 num officina, sursum fæculentâ for
 didamque colluuiem excernentes,
 & eos qui in ea sunt alea, vt in tabe
 confestim prolabantur, semperuiui
 succi, marrubii succi, singulorum
 drachma, pafsi cretensis, mellis pro
 bi, singulorum cyathi duo: seminis
 vrtice, cucumerû seminis, singulorû
 semiuncia, pilularû cupressi, vncia:
 coquuntur ad tertias simul omnia:
 quib⁹ colatis, acerosa quisquilięque
 proiiciuntur, & in humore picis li
 quidæ, granulum vnû demittitur,
 & ad mellis cōsistentiã coquuntur,
 deinde, nardi syriacę drachmę qua
 tuor, thuris drachmæ tres, croci si
 ciliquus, piperis siciliquus, adiciun
 tur. modus exhibēdi, fabæ magnitu
 do est. at si malum impensius vrgeat
 nucem pineam insigniter fractã, in
 aquam mittes, quã sufficienter su-

L iii.

ACTVARIVS

perfusâ, decoques ad tertias: hóc-
que colato decocti iure, vice aquæ
vtéris.

*Antidotū, aduersus stomachi fluxio-
nes optimum: sanguinem iursum
reiicientibus, tussiculosis, & pulmo
nariis, auxiliū adfert: quippe quod
probé humores emoliat, celeri-
terque & citra molestiam expleat,
Croci, folii, singulorum drachma:
marrubii, iris, piperis candidi, pule-
gii, hyssopi, singulorū sextans: erui
farinæ, sextarius amarorū amygda-
lorū sextarius: mellis tantundem, si
videbitur sufficere.*

*ALIUD, ad cotidianas febres
efficax: Styracis, iris, myrrhæ, la-
chrymæ papaueris, singulorum se-
miuncia: lachrymæ panacis, pi-
peris, singulorum drachma: mellis
quantum satis fore videbitur. datur
ægyptiæ fabæ magnitudine, ante
febriū significatiōes, idque decum-*

benibus in lecto, & delibutis oleo,
& * granis decem piperis: sed pro-
pter adstent carbones. hoc somnum
accerfit, & sudores leuat: maxime
in prelongis, & iis, quæ cruditate
multa scatent, viciis.

ALIVD. Agarici, gentiane, sin-
gulorum drachmam, ex aqua mulsa
ante significata febrium rudimenta
dato: hoc mediocriter extenuat, &
infarctos meatus expedit: per ventrē
& urinam materiam commoderate
subducit.

AETITES verò, amuleti vice
gestatus, valet cōtta rigores, qui cir-
cuitu repetunt: & præcipuè ad quo-
tidianas, quartanas, & morbos arti-
cularios: in quartanis, si quis balneo
vtatur, duas horas ante reducis fe-
bris significationem, è diluta potio-
ne præbeto: articularibus morbis
ex mulsa. conficiuntur hoc modo
Bituminis, drachmas quatuor
L.iiii.

ACTVARIVS

myrrhæ drachmas duas : foliorum
menthæ, drachmam : croci, zingibe
ris (in aliis & lachrymæ papaueris)
singulorum sequisrupulum.

ALIVD, quod pollet contra re-
duces febrium ambitus. Alterci
feminis, lachrymæ papaueris, sty-
racis, singulorum drachma: croci,
myrrhæ, aloes, singulorum tres o-
boli: melle excipiuntur & ponticæ
nucis magnitudine exhibentur, ex
aqua inunctis antea cruribus & ex-
tremis partibus, utque somno in-
dulgeant, datur facultas.

ALIVD, quod sudores ciet, &
altū somnū conciliat, duabus horis
ante significationes quartanæ de-
sumptū: Pulegii, semiunciā: grana-
cnidia, viginti quatuor: piperis gra-
na viginti: myrrhæ drachmam,
lachrymæ papaueris drachmam:
vino subacta, in formas digerito: &
trium obolorum pondus exhibeto.

confert exulceratæ arteriæ, & vociferaturis, antequàm certamen milites inēant, aut post certamina, exhibitum: doloribus oculorum, foris in madefactovellere superpositū, auxiliatur: intestiuis affectionibus, illinā succurrit: Gummis, tragacanthæ, singulorum drachmæ sex: thuris, myrrhæ, singulorum drachma & oboli tres: croci, succi hypocyttidis, singulorum drachma: passi scybelitici antherei sextulis senis excipiuntur.

DIAPTEREOS Andromachi, id est, è filice antidotum, odoratum: cruenta expuentibus, laterum inflammatione conflictatis, tabe confectis, ictericis, lienosis & iocinerosis, adiuumento est: aduersus vteri & vesicæ adfectus efficax est. Radicum filicis crassiorum, libras decem, in denis aquæ sextariis coquimus, donec modi huius dimi

ACTVARIVS.

diū absumatur. quibus abiectis,
earum iuri adiicimus adultos puni-
cæ syluestris flores contusos, in-
star drachmarum sex: nardi indi-
cæ, rosarum siccarum, singulo-
rum drachmas quatuor: cinamomi,
drachmas tres, radicis dulcis dra-
chmas sex: casia femiunciam. de-
inde rursum igni excoquimus, &
cum ad dimidium ventum fuerit,
iterū defæcamus: & in talem iuris
liquorem, mellis heminas quatuor
addim⁹, ac rursum coquimus: cū-
que in frigidam aquam instillatus,
non polluit, adiicimus resinæ, tere-
binthinæ, & galbani, singulorum
drachmas sex. quibus liquefactis, ad-
miscemus, quæ mox subscribuntur,
qualia sunt, crocus, apollinaris her-
bæ succus, mandragoræ succus, pi-
per album. hæc omnia in leuorem,
reducta, primū cum succo filicis
vnita, vt strigmenti referant crassitu

dinem: deinde subacta, & diligenter
contusa, in vitreum vas transferenda
sunt: mod^o potionis, instar cochlea-
ris. maximè iis opitulatur, qui vocis
abscissæ fecerunt iacturam.

Catapotium, dolori sopiendo accom-
modatum, valet aduersus inuetera-
tos affectus: destillationi, doloribus
capitis, difficultati spirandi, pulmo-
nariis, vteri & vesicæ noxis opitula-
tur: quod à quibusdam versibus de-
scribitur. Myrrhæ, piperis, lachry-
mæ papaueris, styracis, castorii, gal-
bani, pares portiones: cum passo ad-
sumuntur, & in catapotia digerun-
tur. quibus vtitor, contra defluxio-
nes, quæ ad interna decumbunt: ad-
vum, tonsillas, exulcerationem ar-
teriæ faciūt, in gargarizata: & id san-
guinis profusionem, ex aqua frigi-
da: compluribus, ex posca, nu-
cis ponticæ magnitudine: sangui-
nē meientibus, muliebri profluuiio,

ACTVARIVS

& potu & appositu succurrit. Myr-
rhę vncia, nardi indicę drachma, ci-
namomi sesquiscrupulus, thuris vn-
cia, croci semiuncia, piperis drach-
mę quatuor, acatię succi triens, co-
sti semiuncia, styracis triens, iris fi-
ciliquus, rosarum siccarum sextans:
melle cocto excipiuntur.

*Illinctus, difficultati spirandi auxi-
lians.* Afellos seu mulipedas, qui in
vasis aquariis seruantur, instar sex-
tulę vnus, fictili vasi iniectos, su-
pra prunas torrefacito: & vbi de-
albuerint, conterito, & melle cocto
excipito: ternarumque ligularum
mensurâ, ante cibos præbeto de-
lingendos.

ALIVD. Scyllę crudę succum
exprimito, eique parem modũ mel-
lis attici misceto, & supra prunas
coquito. dato ante cibos & post, in-
star trium ligularum.

DIATHEIV APYRV, id est,

è sulphure ignem non experto, antidotum, difficulter spirantibus auxilio est. Anisi, sulphuris viui, singulorum, quadrans: ammoniaci suffimenti, castorii, gith, singulorum semiuncia: ea aqua dissoluuntur, & in catapotia coguntur, quæ dantur in aceti mulsi cyathis tribus.

Aliud è sulphure ignem non experto: Sulphuris viui, seminis ruthæ syluestris, singulorum drachma: aristolochiæ, absinthii, ammoniaci suffimenti (quod adpellant thymiana) abrotani, singulorum semiuncia: ea in aceto trita, digeruntur in catapotia, quæ fabam magnitudine æquent. dantur tria manè, & serò totidem.

Aliud catapotium. Colocyntidis sesquidrachmam, iris siciliquum, lachrymæ panacis siciliquum, abrotani drachmam, redigito in fabales orbiculos, aqua excipiens. dantur

numero quatuor.

DIAPORON, id est, è fructibus antidotum, contra stomachi subuersionem efficax: coeliacis, dysentericis, opitulatur. Sorborum sextarius, baccarum myrti sextarius, rhus syriaci sextarius: palmularum, quæ sole maturuerunt (phœnicobalanos adpellant) libræ duæ: mala cotonea decem, punica mala integra decem: passi animæi vel mellis sextarius: tusi fructus, & in aquam coniecti, operosè coquuntur: cumque fuerint dissoluti, humorem exprime, & abiecto paleaceo, rursum coque, donec tertia pars fuerit relicta: tunc mel additur, & coquitur: moueturque rudiculâ medicamentum, dum in sufficiens concretum coaluerit.

Aliud, contra subuersiones stomachi: facit etiam ad coeliacos, dysentericos: Seminis apollinaris herbæ, se-

minis apii, singulorum semiuncia:
 florum rosarum, anisi, hypocysti-
 dis succi, myrrhæ, singulorum sicili-
 quus: croci, lachrymę papaueris, sin-
 gulorum sesquidrachma.

Aliud ad stomachi subuersionem.

'Acidi punici acinorum expressorū
 succi, sextarios tres: succi menthæ,
 sextarium: mellis sextarium, in vas
 coniicito, & ad mediocrē consisten-
 tiam excoquito: & ante cibatum, li-
 gulam vnam aut duas dato.

ORIGENIVM medicamen, itē
 ad subuersiones stomachi accōmo-
 datū: Florū rosarū, drachmæ octo:
 baccularū myrthi nigrę sine interio-
 ribus granis, acetabulum: apolli-
 naris herbæ seminis, acetabuli di-
 midium: paulatim teruntur, & ad-
 iecto protropo (id est, vino quod
 sponte profluit antequam calcen-
 turvæ) mensurâ sufficienti: deinde
carnes decē palmularū caleatarum

his adiiciuntur: quæ contrita, in catapotia formantur, quæ ciceris magnitudinem æquent. dantur tria vel quatuor, ex aquæ mulsæ, cochleariis duobus.

Catapotium, ad ipsum, quod æstuantem à siti vindicat. Cucumeris satiuuincia, seminis portulacæ drachmæ octo, tragacanthæ semiuncia: Tragacantha, candido recentium ouorum crudorum liquore diluitur: & dilutæ, reliqua adiiciuntur, & conglomerantur in catapotia: quæ ficcantur in vmbra, & sub linguâ dantur detinenda, vt manans inde liquor imbibatur.

HEPATICA Andromachi, referens imaginem cyphoidis, id est, gibbi, aduersum omnia pectoris vitia valet. Vuarum passarum, drachmæ quinque & uiginti (aliquibus centum) croci drachma, calami odorati siciliquus: bdellii, iunci

odorati, singulorum drachmæ duæ,
 sesquiscrupulus: cinamomi, casia,
 spicæ nardi, singulorum terni obo-
 li: myrrhæ, terebinthinæ, singulo-
 rum semiuncia (nonnullis drachmæ
 sedecim) aspalathi duo oboli, mel-
 lis drachmæ sedecim, vini quantum
 videbitur esse satis.

Potio conueniens hepaticis, lienosis,
 vitio renum laborantibus, stoma-
 chicis, aquâ inter cutem laboranti-
 bus, ex partu conflictatis, conuul-
 sionibus, ex imbecillitate sese recol-
 ligentibus, noxio imbutis humore,
 regio morbo, tussi, laterum inflam-
 mationi, letalibus venenis, omni
 virulentorum animalium ictui: nar-
 di indicæ, costi, singulorum sicili-
 quus: casia, croci, apii seminis, aco-
 ri, opobalsami, iris, singulorū dra-
 chma: piperis cādidi, oboli tres. Ea
 passo, vel melle excipiūtur. datur po-
 tio, ad drachmā vnam, ex vino vel

M

ACTVARIVS.

aqua mulsa, vel diluto passo, vt conuenire putabitur.

DIACODION potio: Capita papaueris centū, dulcis radicis succi libra: sapæ libræ centum. prodest iis, quibus tenui fluxione à capite deuoluta, tussis excitatur: & quibus venter acris & biliosa excernit: item calidæ intemperiei, & cholera laborantibus: necnon peruigilio vexatis.

OXIMELI, id est, acetum mulsum, simplex: Capit mellis libras quadraginta, aceti libras viginti, aquæ libras sexaginta.

Alia eiusdē componendi ratio: Mellis libræ quinque & quinquaginta, aceti libræ quindecim, anisi libra vna, croci sextās, radicū apii sextans, radicū fœniculi libra vna.

DE LIQVORIBUS medicatis.

DIAMELICRATV, id est,
ex aqua mulsa, potio: valet contra
peruigilia: coeliacis cum febre, sub-
uenit: congruit foeminis vterum
gerentibus, & si crassus humor re-
iectionem, efflagitans, pulmonis
officinam obsideat. Viridium pa-
paueris capitū cū suo semine, libræ
sexaginta: aquæ libræ septuaginta:
mellis libræ triginta.

DIAMORON, id est, è moris,
aut iis quæ in rubo nascuntur, potio,
contra depascentia oris vlcera: ad-
dentium affectus & anginarum no-
xas, gargarizatu proficit. Succu-
mororum, aut eorum, quæ rubus
aut sentes proferunt, libræ quin-
decim: mellis libræ quinque: cro-
ci, myrrhæ, succi seu melliginis
acerbarum vuarum, fescuncia:
scissilis aluminis vncia, vini auster i
dodrans.

M.ii

ACTVARIVS.

RHODOMELI COION, id est, mel rosatum commune continet rosarum libras duodecim, & mel sufficiens.

VMPHACOMELI, id est, mellitum omphacium: Capit succi vuarum acerbarum libras sex & triginta, mellis despumati libras duodecim.

HYDOR ROSATVM, aqua rosea, prodest cœliacis: siti & inflammationibus oris, oriculario clystere indita. Rosarum libræ quatuor & viginti, aquæ libræ centum & viginti, mellis libræ centum & quadraginta.

ACETVM SCYLLINVM. Scyllam candidam, purgatam & in vas, quod acetum capiat, iniectam, quadraginta dies insolato: & deinde proiectâ scyllâ, acetum servato.

DIACARYÔN, id est, è nuci-

bus compositio. Habet succi corticum iuglandium, libras quadraginta: mellis libram: croci sextulam: myrrhæ sextulā: aluminis sesquiseptulā.

DIARHOÏN, id est, è punicis malis, compositio stomachica: Malorum punicorum dulcium, acidorum, & austerorum, singulorum libræ duæ: mellis libræ sex.

HYGIEINVS PERMATOS, id est, salubris seminis, compositio. Zingiberis, fœniculi, anethi, piperis, singulorum siciliquis: adduntur quibusdam, iris drachmæ centum ea tusa, & ex vino vetere odorato subacta, linteolo colligantur, & in vini suauissimi congiū coniiciuntur: in quo multos dies sinantur macerari: quo longiore tēporis curriculo maduerint, tanto fuerit
M.iii.

melius. dein exempto linteolo,
detur cotidie ante prandium hemi-
na potanda.

Conditum sic conficitur. accipito ga-
ryophyllorum sextulas octo, mu-
scatæ nucis sextulas sex, cinamomi
sextulas quadraginta; zingiberis sex
tulas quatuor & viginti, galangæ
sextulas sex, piperis longi sextulas
quindecim, piperis nigri sextulas
quindecim, floris roris marini sextu-
las decem, folii indici sextulas duo-
decim, spicæ sextulas nouem, cro-
ci sextulas quatuor, baccarum lauri
sextulas quatuor: hæc trita, in vini
boni & odorati, mensuras quatu-
or coniicito, & mellis mensuram
vnam addito.

Scyllinum vinum sic facies: Scyllæ in
taleolas diligenter consectæ & re-
purgatæ minas tres, demittes in
metretam italicam excellentis mu-

sti, vase sex mensibus oblito: postea excolatum elutriabis & ita recodes. vtile cruditatibus & iis quorum in ventriculo cibus corrumpitur, & stomachus in vomitiones effunditur: iis item quorum in aluum & stomachum pituitæ crassities decubuit: medetur lienosis, malè habitis corporibus, hydropicis, arquatis, vrinam ægrè reddentibus, torminosis inflationib⁹, nervorum resolutionibus, & diuturnis febriū horroribus, vertiginosis: & menses pellit: idē minime nervis aduersatur. inueterato vtilitas maior. Cauendus in febre eius vsus & in interaneorum exulcerationibus.

CYDONITES, id est, è cotoneorum succo, vinum ita fieri consuevit: mellis libræ septuaginta: piperis libræ duæ & semis: zingiberis libræ duæ, feminis spii.
M.iiii.

cæ, quincunx : anisi libra : petroseli-
ni, dupondium : garyophyllorum
selibra : cotoneorum libræ quin-
quaginta : vini odorati, quantum vi
debitur esse satis. hoc stomachum
firmat, & ventrem cohibet.

ALIA CONFICIENDI HV-
ius ratio : Mala cotonea exprime-
re conuenit, & expressi succi pondo
duo, cum mellis libris octo miscere,
& ita recondere. vinum hoc astring-
endi vim habet : stomacho pro-
dest, dysentericos iuuat : hepati-
cis, renum vicio, & vrinæ difficulta-
ti fert præsidium : datur intestino-
rum sentientibus exulcerationem :
& contra scabiem circa venas e-
rumpentem : item renum, & vesi-
cæ noxis, in quibus furfuracea, aut
capillacea, in vrinis sidunt recri-
mēta, opitulatur.

RHODITES, hoc est, rosaceum

vinum, sic efficitur: Rosarum arētū
tufarū mina, linteolo illigata in sex-
tarios octo musci demergitur: post
mensem tertium percolatur, trans-
fūdatur & recōditur. Stomachi dolo-
ribus, et cōcoctionibus iuuandis vti-
le, si post cibos ebibatur: item con-
tra madidas aluos & humore p̄gnan-
tes valet: & dysentericis auxilio est.

Fit quoque ē succo rosarum, & mel-
le commistis quod RHODOMELI
nomināt: arteriæ scabriciis & aspe-
ritatibus vtile.

MYRTITES, id est, vinum ex
succo baccarum myrti, & viuo, si-
militer conficitur: habundē adstrin-
git: stomachum titubantem iuuat:
eiusdem fluxiones & alui quoque,
discutit: intestinorum exulceratio-
nes & proluuiem emendat: cappil-
lum nigrat.

MYRSINITES vinum, consi-
militer fit, ex ramalib⁹ myrti [cumi

ACTVARIVS

folio & bacca per fiscū expressis] cōtra furfures & vlcera in capite manantia, & cōtra papularum eruptiones, gingiuas, tonsillas & purulētas aures efficax est, sudores reprimi.

CEDRITES vinum, ita conflatur: Cedris aquā dulci prolutis, singulas fidelias vno cyatho colluunt, ac ita vasa musto cōplent: hoc vinū excalfaciendi, temuandique facultatem obtinet: tussibus vetustis cōmodē bibitur, si absint febres, vicia pectoris, laterūq;: itē tormina, vlcera ī aluo & interaneis discutit excreationibus purulētis, aquæ inter cutem fusæ, muliebrib⁹ vuluæ causariis opitulatur: bestiarum ictibus medetur: serpentes necat: aurium dolores instillatum persanat.

PISSITES, vinum cōficitur ex pice liquida & musto: Pix ipsa lauitur antè, mari aut falgugine, tātisper dum candorem cōtraxerit, & mare

purū effluat: deinde madescit aqua
dulci: & in octo cōgios musti, picis
huius sextans additur: & ita sinunt
dum inferbuerit & constiterit: dein
vasis indunt. Vis ei, calfaciendi, cō-
coquēdi, detergendi, ac purgandi in
cōmoda pectoris, alui, iocinoris, lie-
nis: & vteri vicia tollit, si sine febris
sint: antiquis defluxionibus, vlceri-
bus in profundum dehiscētibz, suc-
currit: tarditatem cōcoctionis ac-
celerat: tussibus, inflationi, suspiriis,
prodest: luxata meliūs ad se redire,
succido vellere cum aceto munita,
creduntur.

ABSINTHITES, vinum variē
conficitur: nonnulli enim in musti
metretam, celticæ nardi drachmas
quatuordecim, & absinthii drach-
mas quadraginta, illigatas linteo,
demittunt: & post quadraginta dies
trassundunt. Alii verò in vigin-
ti sextarios musti, libram vnam,

ACTVARIVS

absintii coniiciunt, & piceæ resinæ, sextantem: postque dies decem, vinum colo diffusum, recōdunt. proficit stomacho, vrinā ciet, tardē coquentes adiuuat: iocinerosis, renum vitiis, regio morbo, opitulatur: cibū fastidientibus, stomacho laborantibus, tensioni præcordiorum diuturnæ, & inflationi succurrit: rotundas ventris tineas & suppressos menses euocat: contra epota ixiæ venena, quàm largissimū epotum, obiterque vomitionibus redditum, auxilio est.

STOECHADITES vinum, similiratione factitatur: coniicienda est in senos vini cōgios, stœchadis minima: hoc, crassitiem, inflationes, laterum dolores, & neruorū perfrictiones, discutit: comitialibus commodè datur cū sagapeno & pyrethro.

THYMITES vinū, & THYMBRITES, difficiles coctiones pro-

mouet: ciborum fastidiis, & inter-
 mortuæ appetentiæ, neruorum &
 præcordiorum noxis, confert: item
 cōtra hybernos algores & venena-
 tos ictus, quorum morsum refrige-
 ratio, aut erosio sequitur.

AROMATITES vinum, con-
 ficitur hoc pacto. Calami odorati
 drachmæ viginti: phu drachmæ se-
 ptē: costi siciliquus: nardi syreniacæ
 drachmæ sex, casia vncia, croci se-
 miuncia, amomi drachmæ quinque,
 asari drachmæ quatuor: teruntur o-
 mnia, & linteolo colligata, in mu-
 sti cadum demerguntur: & vbi cō-
 ferbuerint, vinum in cados diffun-
 ditur. Vitia pectoris & laterū pul-
 monisque corrigit: vrinæ difficul-
 tatem, horrores, & mensium moras
 emendat: iter faciētib; per niuē &
 gelicidia, potum præsidio est: iis qui
 crassos subinde creant humores, vti
 liter bibitur: colorem alit: somnum

ACTVARIVS

allicit:dolores leuat:renū & vesicæ
vitiis auxiliatur. Est & aliud genus
vini factitiū, eodē noīe adpellatū,
quod valet ad destillationes, crudi-
tates, tussim, inflationes & stoma-
chi,cū humor insedit, dissolutio-
nes, Myrrhē denarios duos,piperis
cādidi denarium,iridis denarios sex
anethi denarios tres:illigata linteo-
lo,in senos vini sextarios demittunt
post tertiū diē, percolatū reponunt
in lagenis, bibitur meraca potio,
post inambulationē, instar cyathi:

ELELISPHACITES VINUM
(quod & SALMAT'VM dicitur) sic
cōficitur: Saluiæ drachmas sexptua-
ginta, in musti amphorā de'mitti-
mus.in renū vesicæ, laterum mor-
bis efficax est:item contra sanguinis
reiectiones,tussim,rupta,vulsa,con-
tusa,& suppressos mēses,prodest.

MANDRAGORITES VINUM.
Corticem radicis excisum, linteo-

lo, colligatū, instar felibræ, in cadū
 musti suspendis: & post trimestre
 transfundis. Media potio, dimidiū
 heminæ. Sed antequām sumatur,
 pręgustandum est passum, portione
 dupla. Aiunt, si eius hemina in vini
 cōgium addatur, toti triclinio som-
 nū conciliari, & soporē adferre: sed
 si cū sextario vini cyathus vnus ebi-
 batur, mortē repręsentare cōmode-
 ratus utique vsus, doloris sensum,
 illectā quiete, tollit: destillationes
 incrassat: idē efficit odoratu pceptū,
 & auriculari clystere infusum.

ACETVM mulsum, quod OXY-
 MELI vocāt, factitatur. Dioscoridi
 hoc pacto: Heminæ aceti quinque,
 dimidia salis marini mina, & mel-
 lis minę x [cum aque sextariis quin-
 que] coquantur tantisper dum de-
 cies efferbuerint: deinde refrigera-
 ta, vasis induntur. putatur autem
 crassitudines, detrahare: & morbis
coxariis, articulariis, ac comitia-

libus mederi: contra morsum vipersæ, quam SEP A vocant, & contra haustum meconium, & epota ixiæ venena, remedio est: anginis vtiliter gargarizatur.

OXALME, id est, acida muria, & quasi acetum falsum. hanc nomas & putrescentia vlcera foueri proficiet: contra canum morsus, aculeatos ictus venenatorum, auxiliatur: sanguinis profusionem, post excisos calculos, sistit, si in vuln^o calida, statim ab excisione infundatur: proci-
duam sedem reuocat: dysentericis, nomas sentientibus, subter in aluū datur: sed superfundī lac oportet. eadem & sorbtu & gargarizatu, hircudines necat, furfures & manantia capitis vlcuscula, discutit.

THYMOXALME, qua veteres utebantur in stomachi imbecillitate, ternos quaternosue cyathos, ei⁹ aquā dilutos, propinantes: dabant

& articularibus morbis, & inflatio-
nem sentientib⁹: eadē pituitas cras-
sas & attras detrahebant. Parabatur
hac forma: thymi triti, acetabulum:
salis tātundem: polentæ, pulegii, ru-
thæ, singulorū exiguum: coniiciun-
tur in fictile: dein aquæ sex heminæ
superinfunduntur, & aceti dimidiū
heminæ, postremo sub diuum, lin-
teolo circumdatum, effertur.

SCYLLITICVM acetum, hoc
modo conficitur: Scylla quæ fuerit
alba, repurgata & concisa, lino sic
traicitur, vt segmenta se mutuò nō
contingant: & suspēditur in vmbra
per dies quadraginta, donec sicce-
tur. ex ipsis mina in optimi aceti
duodecim sextarios mergitur: & va-
se diligenter obturato, octo dies sub
sole madet: post eum numerum die-
rum, scylla exprimitur: & expressa
ipsa quidem, abiicitur: acetum verò
defecatum, trāsfunditur, & reponi-

N

ACTVARIVS

tur. QVIDAM scyllæ pondo, in
sextarios aceti quinos demittunt:
ALII tunicis quidem exuunt, sed ex-
arescere non permittunt, statimque
musteas ac recentes alias pari mēsu-
râ cōiiciunt, in acetum: & senis mē-
sibus macerari patiuntur. hoc mul-
tò magis humorū lenticias incîdit:
gingiuas, humore prægnâtes, astrin-
git: labantesque collutum firmat:
dentes mobiles sistit: fœtentem ani-
mam, & graues stomachi halitus, e-
mendat, faucium callos sorbtu durat:
& vocem expedit, sic vt clarior, ni-
tidiorque sonus edatur. pdest affe-
ctis stomacho, cibos egrè coquenti-
bus: item comitialibus, melâcholi-
cis, vertiginosis, mente captis, vul-
uarum strangulationibus, lienis in-
cremēto laborantibus, vitiis coxen-
dicum, recolligendis corporibus: &
imbecillitati recreādæ, & iacturæ vi-
rium refarciundæ cōuenit: secundā
vtrique valetudinem, viuidūque co-

DE MEDIC. COMPOS. 95

Iorem præstat: oculorū aciem ex-
cui: tarditatē auriū, instillatione
purgat. generatim ad oīa perquā
laudatur, nisi intestinorū sentiatur
exulceratio. datur p singulos dies, ie-
iuno sorbendū, inter initia, modicē:
processu copiosius: paulatim modo
crescente, adusque cyathum, quāq̃
non desunt, qui cyathos duos & eo
amplius exhibeant.

MELLITITES vinum, datur
infebri vetusta, debilibus stomacho
siquidē aluū emollit, vrinās mouet:
stomachum expurgat: pdest articu-
laribus morbis, viciis renū, & quo-
rum caput imbecillitas infirmauit,
mulieribusq; vini abstemiis: vtpote
quod odoratū sit, & corpus alat. Di-
stat à mulso: quod illud ē vino vete-
ri austeroq; , addito melle exiguo, tē-
peratur: mellitites verò, ē musto au-
stero, instar quīque cōgiorū, adiecto
& mellis cōgio, & salis cyatho. Cō-
uenit aut in magno vase cōficere, vt

N.ii.

feruescenti & ob hoc intumescenti
locus pateat: salis mod⁹, quem dixi-
mus, donec ferueat, inspergitur: si-
mul atque efferuescere desierit, in
cados diffunditur.

MELICRATVM, id est, aqua
mulsa, eadem vim quam & mulsum
possidet. crudâ vtuntur ii, quibus
alui deiectionem moliri, aut vomiti-
onem ciere libeat: quemadmodum
& in iis, qui venenatum aliquid hau-
serunt, ex oleo eam præbem⁹. Cocta
verò exhibetur, imbecillis & animo
exilibus: item tussientibus, pulmo-
nariis, & iis qui immodico sudore
digeruntur. Sed iam paratum repo-
sitūque (id propriè vocât, HYDRO
MELI) hoc ætate media, secūdarii
vini ceu loræ vel potius eius quod
ADYNAMON vocant, vicem im-
plet. recreandis ab sinistra valetudi-
ne viribus (proinde inflamationem
alicuius partis sentientes, inocen-

eiùs vtuntur eo quàm lora) inuete-
 rati tamen vsum, in inflammationi-
 bus, feruoribus, & astrictis febribus
 damnauere: sed ex stomacho laborã
 tibus, aut cibũ fastidientibus, aut re
 pentino pauore perculsis, aut suda-
 torib⁹, accommodatũ est. Fit hoc
 modo: Duab⁹ aquæ celestis inuetera-
 tæ partibus, ad vnã partem mellis,
 additis, & insolatis. A L I I fontanã
 miscent aquam, & ad ternas deco-
 quunt, & ita conditum adseruant.
 N E C desunt, q̃ inter hydromelitis
 genera enumerēt, qđ à melle elutis
 aqua fauis cõfici soleat, & APOMELI
 nominent: hoc tamen meraciũs fie-
 ri cõuenit: Aliqui etiam decoquunt,
 quod in ægrotantibus improbatur,
 propter ceram, quam plurimam
 obtinet.

THALASSOMELI, purgat
 efficaciter. Conficitur, æquis portio-
 nibus mellis, imbris, & maris: quæ

N.iiii

percolata, vase picato recōduntur:
 flagrante canis sydere iugiter insolā
 tur. QV I D A M cum maris deco-
 cti partibus duabus, vnam mellis
 miscent, & fictilibus condunt.

*Haftenus de vsu liquorum, quibus di-
 uersa medicamina cōmiscētur, quę
 ob id diuersas sibi vires vendicant.*

DE PURGANTI-

bus medicamentis.

De medicamentis repurgantibus,
 iam nobis est differendum: quādo-
 quidem, horum quędam, ad flauam
 bilem: nonnulla, ad atram vacuan-
 dam: alia, ad pituitā, vel aquam sub
 ducēdam nata sunt: FLAVAM bi-
 lem euacuantibus vtimur, in quib⁹
 ad os ventriculi bilis insedissee suspi-
 camur, & in quibus ea genere ve-
 noso concepta spargitur: & in ter-
 tianis febrib⁹, & perpetuis iam suo
 incremēto sæuiētib⁹: aut arquato
 morbo: & vt summatim dicam, in
 quibus flauæ bilis copiam redunda

re putamus, iuxta prius à nobis editas ad hoc discretionēs.

A T R A M bilem ducentia, vſurpamus, in melācholicis, furore percitis, ira deflagrantibus, in iis quoque qui hominū conſuetudinē auerſantur (μικανθρώπων græci vocāt) in habitu corporis pſicco, & ſanguinis inopia pallescentibus, ſolitariis, quartanis febribus, inſanis, & furioſis. P I T U I T A M ducentibus vtimur in algoſo corporis habitu & ætate, in frigidioribus morbis, vt in iis qui mēbris ſunt capti (paretos nomināt) attonitis, & iis qui fungoſis extuberant tumoribus: in coxendicum cruciatib⁹, & quibus totum corpus obortis inæqualiter tumoribus ſcatet (anaſarcaldion vocant) quaſi vitium ſubter carnem fuſum dixeris, & vt in pauca verba conferam, in quibus pituitam negotium faceſſere putamus.

N.iiii.

ACTVARIVS

QVEMADMODVM aquam
deiciētib⁹ medicamētis est vtendū,
in eo aquæ subter cutē genere, quod
Ascitem vocant: item fœminis, quæ
diuturno candidorum mensiū pro-
fluuiū torquentur: & in iis quibus
enata vlcera, defluxionibus vligino-
sis scatent: sed de iis hætenus.

DE SIMPLICIBVS

medicamentis purgantibus.

*Iam de simplicibus medicamētis mē-
bratim dicem⁹, quæ purgādi naturā
fortiantur, & quem singula deiciant
humorem: postea de compositis ex-
ponemus: ne quicquam promissio-
nis nostræ desideretur.*

ALOE IGITVR non corpus
rotum inanit: sed insidentem sto-
macho, ventri, & interaneis, bilem
citra noxam, cū inhærentibus ini-
bi recrementis, per aluum exigit.
Danda est igitur iis, qui capitis adfi-
ciuntur molestia, propter iuges ha-

litus, quos ad ipsum stomachus eru-
 at. nam inutilium vaporum sup-
 peditationem rescindit. præbenda
 quoq; iis, qui ob eandē causam, ocu-
 lorū lippitudinibus laborant, necnō
 iis, qui per adsciticiū succū, siti cru-
 ciātur: & quibus lingua & os facile
 resiccantur: tū iis, qui re insuavi, aut
 retorrido nidore stomachū in vom-
 itione effundente, corripitiūtur: & iis
 quos præter rationem pallor decolo-
 rat: aut quibꝰ alui recremēta, subdu-
 ctionē desiderant. clysteres tamē ex
 ipsa subter indi nō posse, certō cau-
 santur. Datur siciliquꝰ, ex aqua mul-
 sa: trita verò, succōque corticis citri
 excepta, aut si is non adsit brassicæ
 aut absintii succo: cogitur in catapo-
 tia, q̄ ciceris magnitudinē impleāt.

*Alii cum terebinthina, vel decocto
 melle, vel alio quouis simili dige-
 runt in orbiculos: tu verò, vt re-
 rum copia facultasue suppetet, vel*

ACTVARIVS

vt potius dicam) quod commodius
vtiliusque laboranti fore putabitur,
cum aliis conuenientibus permisce-
to, & malè valentibus præbeto.

SCAMMONIVM, flauam eua-
cuat bilem: sed cordis dolorem mo-
uet. est autē odore graui, gustu inui-
cundo, siticulosum. siquidem cū
omnia, quæ aluum deiiciunt, medi-
camenta (aloen excipio) stomacho
negociū exhibeāt: scāmoniū stoma-
cho longè plus cæteris aduersari cō-
stat: proinde cauendum iis, qui sto-
machi sentiunt imbecillitatem, &
iis qui febrim experiuntur. quip-
pe suapte naturā leuissimum, in
corpus facilè rapiatur, residēque
spurcitiam omnem in eo, collu-
uiēque commouet. porrò ab am-
biente caloris externi cinctu, recre-
menta ad excretionum exitus pro-
ducere prohibetur. datur iis qui fe-
bri vacant, & stomacho valent: iis

quoque, quibus ægrè vomitus eliciuntur, nec facile relinquuntur animo. Modus, scrupuli duo: paululum quid adici, aut detrahi, pro virium ratione, potest. permiscendus & sal, aut thymus, aut pulegium, aut quippiam ex iis quæ gratum spirant odorē, & stomachum roborant. iis, qui scammonium sustinēt, alloēn miscere melius est. datur per se ex melle vel ptisanæ cremore, quibus clam volumus hanc potionem præbere.

PEPLIVM: huius semen aliqui cum ramularibus furculis, siccatum cribróque succussum, quaternū scrupulorū pondusculo dant, in aqua mulsa, pauxillum aceti aspergentes. Post bilem flauam, atram quoque, & pituitam detrahit: flatus discutit. quapropter turgentibus spiritu viciis, præcipuè auxiliatur: iis quæ melancholiæ

ACTVARIVS.

iaciunt fundamenta, diuturnis inflationibus lienis, vluę & coli subuenit: fungosis in imo ventre tumoribus subsidio est.

VERATRVM nigrum, atram bilem flauamque, è toto trahens corpore, deorsum, nec tamen citra ullam difficultatem, pellit: ideo febribus circuitu repetentibus & longis, obiiicimus. datur quoq; infanientibus: altera caluarię parte & subter caput diutinè cruciatis commodissimum: præsertim visceribus, vtero, & vesicę, deiectorium medicamen postulantibus: maxima autem eius vis est, peculiariter educere, quicquid sanguini cūmixtum, eum corrumpit: ideo veterascentibus, arquatis morbis, vtile: & quibus in superficie summatim asperitudines emerferunt: velut lepris, impetiginibus, & horum similibus: elephanta quoque laborantibus, accommo-

datum est. Datur, scrupulorum ternum pondere, aut paulo plus minusue. Fit è siccis radicū fibris, aquâ paulum maceratis: postea cortice detracto, & in vmbra ficcato: proiectaq; tenui, quę in ipsa subest, medullâ. exhibetur autē ex passo & aceto mulso: verum suauitatis gratiâ, quædam ex odoratis seminibus inferenda: si verò efficaciorē alui deiectionē moliri sit in animo, scammoni pauxillum adiicito.

EPITHYMVM, atram bilem excernit: datur adultis, tusum & cribro excussum, scrupulorum quinque pondusculo, cum passo vel aceto mulso & salis pauxillo. vitiis flatu turgentibus, & præcordiorū noxis, opitulatur: & quibus iecur aggrauatur, & qui spirandi vexantur difficultate. Quod verò in stœbe nascitur, aut in satureia profilit,

EPITHYMBRVM inde nomi-

ACTVARIVS

natum, thymi modo aluum resoluit: sed vtrumque facultate censetur infirmius.

POLYPODIUM, id est, filicula, bilem & præsertim atram, & pituitam extrahit: datur purgatæ radicis seni scrupuli adfusâ aquâ mulsâ: medicocriter verò aluū ciet, & citra molestiam, tum in gallinaceo iure, tum in cremore ptisanæ, cocta radix.

OPVLEGIVM, atrâ bilem detrahit, instar acetabuli potū, ex aq̃ mulsâ. **TRAGORIGANVM**, & **PARTHENIVM** (quod & **LEVCANthem** non vocatur) simili ratiōe, citra noxam purgāt: singula senū scrupulorum pondere data: sed præbere meliùs est, ex aceto & exiguo sale & aqua. licet sicca trita, potioni adspargere.

ARMENIVM, quo pictores vtuntur, atram bilem, & omnē lentum crassūque humorem sanguine cō

mixtum, educit. quare melancholicis, elephanticis, & similibus dari solet. Item in renum vitiis & spirandi difficultate. Modus, sextula est, aut paulo plus minúsue, pro sumētis viribus.

CENTAVRIUM minus, crassam bilē & mucosam deficit: ideo commodē datur lienosis, ischia-
dicisq: bibitur & huius decoctum aquā feruefactum. sit autem centaurii pondus, sex scrupuli: & aquæ modus, hemina: quæ ad dimidias coquantur.

COLOCYNTIS pituitam, bilē, humorēque mucosum purgat: vnde nervosa corpora peculiariter purgat. datur itaque conuenienter in omnibus, quæ caput obfidēt, incommotis, & orthopnoicis & cōsimilibus. item coxendicū cruciatibus, morbis articularibus, longis renum & vesicæ valetudinibus.

insuper iis qui renitentes & præduros conceperunt adfectus, sic ut non nisi ægrè possint excuti. Datur ex ea scrupulus. Deligenda est candida eius & recens medulla, aridior enim & nigricans, ut vitiosa damnatur. tundatur verò & teratur diligenter, & persæpè cribo cernatur. cum verò uti voles, terito cum aqua mulsa: idque operosè: siquidem tale quippiam pati consuevit, ut tusa priusquam maceretur, tenuissima maneat: coniecta verò in aquam mulsam, intumescat: ita ut in cerniculo non credatur cribrata: igitur nonnullæ, ex iis, que intumuerunt, particulis, interdum aut ventri aut stomacho fixè coherent: maxime in sinuosis interaneorū anfractibus, ob molliciem: insidentésque, sua perquam acri natura, velliant, & mordent: intestina exulcerant: & per consensum, nervosum

genus, noxa adficiunt: tormina & contractiones adferunt. quare diligenter est attēdendum, vt in aqua mulsa in maximum leuorem redigatur: si mitioremalui deiectionem moliri velimus, prægrandem colocyntida capere conuenit: & aperto sursum calice, totum semen eximere: dein lomentum omne in suum inuolucrū sine semine relegare, & sapa aut vetere passo ventrem eius infarcire, & quinque aut sex horas macerare: deinde vinum lintheo colatū, calfactum detur potandū. optimè expurgat regiū morbum, & flauę bilis liuores, summam cutis superficiem vel suggillatus.

TITHYMALVS, pituitam & bile elicit. virētes eius ramulos fictili quodā paulatim torrent: tritōsque cū polenta scrupulorū ternū pondere miscent in aqua: & potandum præbēt. Quippe quod exiccati sur-

○

ACTVARIVS

culi impotentiores habeantur.

Characitæ tithymali, erutam radicem
in vmbra ficcato: postea cū ad vsum
prometur, detractum corticem tu-
sūmq; cribrato; & in vinum dulce
vetus, sextulam iniicito: diem & no-
ctem finito macerari, percolansque
linteo, & paulum excalfaciens vi-
num, præbeto potandū. quā opti-
mè purgat, ita vt quidam eo in om-
nibus vtantur vitiis.

Lac tithymali huius qui iuxta aquas,
& in riguis locis enascitur, sale &
acido pane exceptum, ad eadem va-
let: vehementiūs tamen aluum ciet.

ELATERIVM, pituitam & bi-
lem detrahit. dantur oboli terni, cū
lactis nuper emulsi, instar heminae.

GRANVM cnidium, serosum ma-
gis & aquosum extrahit: pituitam
verò & bilē modicè purgat estuan-
tem, & acerrimū. datur triginta gra-
norū modo. si verò mitiūs, alui de-

iectionē placeat moliri, dato vigin-
ti grana. Interna grani pars trita, &
in polētā subacta, præbetur potāda:
sed secundum potionē, rosaceū aut
melinum oleum debet sorberi, ne fa-
mes adurat. cæterum melius cederet,
si trita & cocto melle excepta, di-
gerantur in catapotia.

AGARICVM, pituitam & bilē,
sed non celeriter, pellit: dantur binę
drachmæ, cū aqua mulsa, vel aceto
mulso. aduersatur stomacho, quod
sua lenitate emergens, enatet.

CNICISEMEN, pituitam
expurgat, sed non sine molestia. Se-
minis triti drachmas tres in galli-
nacei decocti ius vel ptisanæ cre-
morem indito, colatūque præsta-
to bibendum. sunt qui seminis pul-
pam drachmæ pondere cū amygda-
lis, aniso, & melle cocto misceāt: &
in catapotia cogāt, & arquatis com-
modè pbeāt. id qđ habetur mitius.

O.ii.

ACTVARIVS.

LATHYRIS, vehementiùs pituità purgat: dantur grana eius maiora, quindecim: minora verò, viginti: iis qui efficacitùs purgari cupiunt, mandenda præcipito: iis verò, qui deiectionem non desiderant copiosam, iubendum est, vt integra deuorent præsertim, si qui sumit, malo fuerit stomacho.

ARISTOLOCHIAE clematidis, aridus fructus, si tritus ebibatur, pituitam & bilem expellit. est autē stomacho gratus.

MERCVRIALIS herba, si cum recētibus tenerisq[ue] foliis estur, ster-
cus excernit: si verò decoctū eius, vino permistum ebibatur, mediocriter alui recrementum mouet.

CUCUMERIS syluestris radicis cortex, ex aqua mulsā potus, habundē & citra noxam trahit pituitam, neque stomachum vlla lace-
sit iniuria.

STYRAX pinguis & flavus,
sesquidrachmæ pondusculo cum te
rebinthina, pituitam sufficientem
sine molestia subducit.

THYMI siciliquus, aut ternę qua
ternęve drachmæ, cum posca &
pauco sale, innoxie satisque, pitui-
tam & bilem educit.

CICLAMINIS radices, in te-
nuissimum, leuorē redactæ tres vel
quatuor drachmę pro corporis pur-
gandi viribus, ex aqua mulsa potæ,
pituitā & bilem expurgant: sed præ-
cipue sudorem cient. quare bibentē
oportet motibus agitari, & regumē
to corpus munire, & sudoris excre-
tioni se committere.

ALLII spicarū, exquisitè trita-
rum, drachmæ vel duæ vel tres, cū
hydromelite potæ, pituitā exigunt.

Aiuga (gręcis CHAMAEPITYS
noīata) si pondo siciliqui, in farinā
redacta, bibatur cum ficis, aut cocto

O.iii.

melle pituitam & bilem ducit.

SQVAMMA æris, aquā aluo elicit. datur ex aqua mulsa. verūm nō aquā modō, sed & pituitā purgat.

EUPHORBIVM, pituitā subducit: sed potius aquam. est autē celerimū & maximē ignea vi flagrans: vnde colicis, & aluū frigidiorē habentibus datur: cæteros vehementer cōturbat: sitim maximē ciet. nonnihil ex odoratis seminibus ei est commiscendum. Modus triobolaris, ex aqua mulsa. præstat autē cum melle cocto in catapotia digerere.

CHAMAELEA, in aqua mulsa decocta & pota, aquosa magis extrahit: pituitam quoque, & bilem euacuat. iniici debet denarii pondo in binas aquæ heminas, & coqui dum modi huius dimidiū fuerit absumptum: in coctionis fine, moderatum mel adiiciendū: & rursus vbi paulum inferbuerit, colo transfusum,

præstatur potandum.

Sunt qui ad tusæ tritæque chameleæ drachmam vnam, duplum absinthii modum adiiciant: & melle excipientes cocto, & in catapotia cogentes, præbeant.

SANGVINEM tradunt purgari porrorum capitatorū succo: itē mercuriali, viola candida, syluestri malua, saluia: cum iis veratrū albū sanguinem & bilem expiat.

DE PURGANTIBVS MEDICAMENTIS compositis.

Verū quādoquidē nōnulli hæc & cætera inconsideranter vsurpant medicamina, à quibus deiectio petēda est (interdū dolores, aut conuulsiones, aut superuacuas alui purgatiōes, aut quāpiam non dissimilem offensam moliuntur, subindēque noxam iuua menti loco inferunt) non hæc ignorare de iis oportet, quod non oēs, amice, eadē medicamenta consimili

O.iiii.

ACTVARIVS.

sensu percipiunt: sed alii quidem ob
 eam quã induit corpus sensuum du
 ritiã, præpotentiora vix sentiunt
 medicamenta: alii rursus vel quæuis
 sensu precipiunt. quemadmodũ alii
 propter fluxã lubricãque meatuũ
 natiuam inanitatẽ, aut cedentis ma
 teriæ promptitudinẽ, & instrumen
 torum molliciẽ, mediocribus purga
 toriis parẽt. qui verò non sunt talẽ
 conditionem nacti, vehementiori
 purgatione vix tandẽ sollicitantur:
 illis quidem prioribus, hæc euenire
 solẽt incõmoda, immodicæ ventris
 deiectiones, conuulsiones, cõtractio
 nes, perfrictiones: cæterũ animi deli
 quia, dolores, tormina, vertigines,
 exanimationes, quæ ferẽ mortẽ re
 præsentent, hos secundos sequuntur:
 proportionẽ autem patiuntur, qui
 moderatẽ repurgantur. Denique
 non à potentioribus, sed à mitiori
 bus in omnibus, quæ adsumuntur,

medicamentis vsum decet auspica-
 ri: simul, vt laborantis sensus explore
 tur, simul, vt vehemētiora tolerare,
 exercitante vfu, condiscat: & si quā
 do validioribus oporteat vti, ne vi-
 res labefactent intolerabilium me-
 dicamentorum transitus. P A V C I S
 igitur super hæc traditis via ac ra-
 tione doctrinæ, de purgationibus
 deinceps differemus.

De flaua bile repurganda.

V B I itaque, flaua bilis deiicien-
 da nobis proponitur, si incandescat
 ipsa, & hominem exurat, & calefa-
 cientia respuat medicamina, tale
 quid facere solemus: zulapium ante
 purgationem præbetur diliculo ieiui-
 nis, donec in vrinis decens adparue-
 rit concoctio. Seminis cucumerum
 quadrās: seminū portulacæ, seminis
 intubi, radicum intubi, & cichorii
 singulorum vncia: rosarum viola-
 rum, nymphææ, ænanthæ, singulo-

rum semiuncia: feminis papaueris,
 feminis lactuce, singulorū duella: da
 mascena pruna quinque et triginta:
 zizipha, myxa, singula quīq; & qua
 draginta: santali sextula, sacharis pō
 do duo. hoc bilis feruorem restin-
 guit: emollit interanea, & infarctos
 expedit transitus: adiecto verò scā-
 monio, sine molestia bilem educit.
 Si verò nō ita incandescat bilis, ex
 iis zulapium cōstruitur: Radicū apii
 & maratri, cichorii, fumarix, radicū
 itubi syluestris, singulorū vncia: lin-
 guæ bubulæ, eupatorii, bubuli oculi,
 quem vocāt bubphthalmon, dulcis
 radicis, feminis althææ, singulorum
 sextulæ quinque: violarū, seminum
 portulacæ, & intubi, singulorum
 semiuncia: santali rubri, & citrini,
 singulorum duella, rosarum, nym-
 phææ, & croci, singulorum sextula,
 sacharis libræ duæ.

De pituitæ purgatione.

CUM pituitam vacuare voluerimus, si homo florente ætate sit, & ferè calida peditus tēperatura, atq; ideo ob erroneam victus rationem, & frigidorū abusum, pituitam colle greit, hoc facimus medicamentū: & quidē maximè, nisi stomachus humore scateat, radicibus, quæ mouēdæ vrinæ sunt, acceptis, sic cōponētes: Radicum apii & fœniculi, radicis condimētarię, quæ ex agris ad sal gama petitur (condimentorhizam græcolatinè vocant) radicis anethi, trisaginis, aiugæ, centaurii, althææ seminis & maluæ, securidacæ, singulorum vnciā: mastiches, asari, spi cę, singulorū semiunciā: carnabadii, seminis fœniculi, seminis apii, dulcis anisi, singulorū sextulas quatuor mellis dupondiū. longè melius fuerit, ea melle condire: vt calorē sufficienter affecuti, crassitiem magis extenuemus, & ab infarctus vicio implicitos asseramus transitus.

si frigida fuerit omnino laboran-
tis habitudo, corpusque totum hu-
midis ac frigidis scateat succis, me-
lius vti sicco DIOSPOLITICO
vel quopiam consimili medicamine
quod satis calfaciat, et humoris vim
ac copiam resiccet.

Deiectione atræ bilis.

CUM deiectionem atræ bibis à
medicamento petimus, presertim
si persicca videatur laborantis natu-
ra accipimus, Radicum apii, radi-
cum erratici fœniculi, fumarix, stœ-
chadis, linguæ bubulæ, buphthalmi
seu bubuli oculi, singulorum vnciâ,
seminis dauci vel ammæi, dulcis ani-
si, seminis fœniculi, singulorū sex-
tulas tres: ficorum pinguium, radi-
cis dulcis, singulorum sextulas quin-
que: seminis basilici duellam: croci
sextulam, asplenii, trisaginis, radicis
capparidis, seminis apii, singulorum
sextulas quinque: mellis dupondii,

aceti quadrantem. PORRO si qua
 bilis flaua putetur atrę commisceri,
 sic erit faciundum. Spicę, rosarum,
 singulorũ vnciam : croci drachmā,
 corticis radicis apii & fœniculi, sin-
 gulorum vnciam, cum eorum semi-
 nib⁹ in aqua, donec sufficiat, ferue-
 facito: mellis selibram, aceti quadrā-
 tem addito, & dum concrementum
 adsciuerint, coquito.

DE CONIUNCTIS

humoribus purgandis
 præcepta.

Posteaquã de simplicibus humori-
 bus, habundẽ diximus: tibi licebit,
 huic occasione ducenti, in compli-
 citis & ea componere. exuperantię
 verò commistorum humorũ, te do-
 cebunt, qualia conueniat redunda-
 re medicamenta. Proinde superesset
 iam de purgantibus disserere, quę
 maiores nostri cõposuerunt, à qui-
 bus & tu & alius quiuis exortus,

ACTVARIVS

cognitis simplicium viribus, medicamenta tuo pte ingenio cōponas. COMMISCENTVR verò purgantibus medicamentis, ALIA, vt iniucunditatem retundant: QVEDAM, vt calorē vel reliquam quandam qualitātē aboleāc: NONNVLLA quoque, vt stomachū firment, quod pleraque omnia, quæ repurgāt medicamēta, stomacho aduersantur & eidem negotium faceffunt, ALIA adiciuntur, vt viam faciant et transitum prēbeant, item vt humorum crassitudinem incīdant. ea tamē ipse tuo fret⁹ ingenio, discēs ex particulari specierū facultate, quæ in virib⁹ medicamentorū simplicium traduntur. Cēterū nos purgātia veterū medicamina, hinc depromem⁹, exponētes quōnam pacto cōponantur, & quos eliciant humores: tu verò hinc sumens occasionem, & fac & componito, quibus opus erit, ad hāc ra-

DE MEDIC. COMPOS. IC4

tionem, medicamenta. DIGNVM
tamen & scitu illud est, quędam in
GRANA cogi, q̄ ciceris magnitudi-
ne impleant: qua forma ideo præ-
bemus, vt medicamentorū in suauitatem fallam⁹: & ne, cum sumūtur, humorem stomacho adiiciam⁹, qui in mio iam imbutus est humore: QVAEDAM redigi ī triturā, nō ad celandā iniucūditatem, sed vt humore vitem⁹: ALIA in placentarum formas digerim⁹: velut & ALIA, vt zupia præbem⁹: non desunt, quę tāq̄ ILLITVS VEL EMPLASTRA fingantur & vmbilico inducantur, quę græci epomphalia vocāt, nos vmbilicaria possumus adpellare: INTERDVMPedes quoq; illi nimus & sufficiens elicitur purgatio.

Iam de singulis nobis erit differendū,
vt ex omnibus libro maior adsciscatur perfectio. COMPOSITIO orbiculorum ex euphorbio, quos

ACTVARIVS

ipſi COCCIA, quaſi granula vo-
cāt, ad emittendam hydropicorum
flauam aquam, & materiam tumo-
ris diſcutiendam valent: opem ad-
ferunt quoque lumborum dolorib⁹
& podagræ humida cauſſa concita-
tæ. Recipit miſtura, euphorbii ſici-
liquum, ſurculorū tithymali drach-
mam: ammoniaci, ſagapeni, lachry-
mæ panacis, bdellii, ſemīs apii mon-
tani, & horteniſis, ammæi, ſpicæ, ſin-
gulorum drachmam: tuſa cribratā-
que, cum amygdalino oleo cogito,
& cum ſoeniculi ſucco ſubacta, ſic-
cato in vmbra. Modus exhibitionis
eſt drachma: perfectus ſextula, cum
calida aqua.

ALIVD, quod flauam aquam
deicit, tumorem reprimiſ, iecur ro-
borat: Capit abſintii, turpeti (quod
pityuſa nominatur) ſagapeni, ſingu-
lorum drachmas quinque: ſeminis
apii horteniſis & montani, ſeminis

fœniculi, anisi singulorū siciliquū:
scammomi, & surculorum lactuæ
marinæ (quā nomināt tithymalū)
mastiches, casie, tenuis cinamōi, sin-
gulorum drachmā: tundito, cribra-
to & formato in granales orbiculos
(coccia nomināt) potionis modus,
duella, cum aqua egelida.

ALIUD, quod flauam bilem &
atram humoresque crudos deiecit,
sanguinē extenuat: & quot dies vē-
trem subegerit, totidem feriari decet
rursūq; medicamē repetere, dum
integra sequatur deiectio. Accipit
myrobalani flauī & indici, nigri da-
masonii, & aureæ glandis, quam vo-
cant chrysobalanū, pityusæ, singu-
lorum sesquiscrupulū: epithymi cre-
tensis, filiculæ, violarum, singulo-
rum drachmas tres: rosarum, semi-
nis fœniculi, anisi, absinthi semi-
nis, iunci odorati, cinamomi, spicæ,
mastiches, cardamomi, ammoniaci,

P

ACTVARIVS

singulorū drachmā, sesquiscrupulū:
sacharis sescunciam: tūdito, cribro-
que creta, in vase cōtineto. potionis
modus, drachmæ tres, aut quatuor.
datur ambulanti, ex aqua egelida.

OXOSAGHAR, calefacta corpo-
ra potu refrigerat. acutis auxiliatur
febrib⁹, sanguinis feruore cōcitatis:
excalfactioni iocineris medetur, &
lienis infarct⁹ vicia extricat. Recipie
corticis radices capparis, intubi, apii
singulorū drachmas viginti: foliorū
rosæ, seminis foeniculi, sing. drach-
mas decē: spice, iunci odorati, semis
apii, singulorū drachmas quinque:
hec in aceti quā acerrimi quaternis
libris macerato noctu diūque: post-
eā molliusculo igni coquito, donec
dimidiū absumatur: dein crocum &
sachar adiiciens, zulapium effcito:
inter coquendū, scāmonii sextulam
terito, & in linteo ligatum indito,
dum feruore restinguatur. datur sex-
tans, cū obseruatione καὶ ἰγνίπας.

DE MEDIC. COMPOS. 106

ALIVD, ex fumaria, quod valet
aduersum flauę bilis incendiū: itē cō
tra scabiem, & vulnera: obturantes
iocineris infarētus explicat: arquato
morbo, corpus repurgans, auxilio
est. Cōtinet corticū myrobalani fla-
ui et cebulei & indici damasonii, bel-
lisis, & emblezis, florū violarū, fili-
culæ, & absintii, epithymi, singulo-
rum sextantem: ea cōfringantur, &
aquā fumarie, noctu diuque mades-
cant: & tātis per coquantur, dū me-
dietas relinquatur. Deinde ius deco-
cti percoletur, & rursus cū sachare,
quousque concreuerit, coquatur.
portionis modus, sextās, cum scāmō-
nii granulis quatuor.

ALIVD ē fumaria, melancho-
licis valetudinibus auxiliatur: sca-
biem et vulnera abolet et corpus il-
lustrat. Caput violarū, seminis absin-
tii, polii, sing. sextantem semiun-
ciā: aquę calidæ libras octo cōtusa,

P. II.

ACTVARIVS

et noctu diuque macerata, ad tertias coquito, huius decocti & aquæ fumarie cōsidentis, septenis portionibus, sacharis parem modum indito, & coquito, dum sibi concrementū adsciscat. potionis modus, sextans, cum scammonio & aqua calida.

ALIA compositio decocti ventrem resoluentis, iocineris dolori auxilio est: flauam bilem atrāque, itē pituitā extrahit: caput repurgat autumno & vere propinata. Sumit damascena, zyzypa, myxaria, singula triginta: adianti, florum lingue bubulæ, singulorum manus plenæ fasciculum: violarum vnciam, rosarum siciliquum: dulcis radicis, filiculæ, epithymi, singulorū drachmas tres: corticum radicis apii, fœniculi & intubi, singulorū vnciam: in vna aquæ libra ad tertias coquito: deinde farinæ myrobalani flauī vnciam imposito, myrobalani cebulei drach-

mas quinque: noctem diemque ma-
cerato: & diluculo ius decocti, cal-
factum, sacculis transfundito. in quo
mannæ harundinis indicæ drach-
mas octo, oxyphœnici sescunciam,
mannæ simplicis drachmas sex, ma-
ceres: rursumque his per sacculos
transfundis, adicito vnguenti nar-
di vnciâ, & tepefaciens exhibeto.

ALTERA mistura, vere & an-
tumno datur contra febres acutas:
Continet zyzzypha rubra, damasce-
na, passas vuas ab iconio numero
singulorum viginti violarû sescun-
ciam, adianti, fumarizæ, florum lin-
guæ bubulæ, intubi satiui, singu-
lorum fasciculum, quantus manu
prendi possit: passarû vuarum, de-
tractis vinaceis, vnciam: ea feruefa-
cito in aquæ sesquilibra, donec ex
hoc modo, dimidiû supersit: postea
subigito, & sacculis aut fiscis trans-
fundito: cui liquori. deinde palmula
P.iii.

ACTVARIVS

rum acidarū, quas vocant oxyphœ-
nicas, fescūciam: harūdinis indicæ,
aut filique indicæ repurgatę, vnciā:
mānæ drachmas sex: rursūmq; sub-
acta, percolato, & excalfaciens mo-
dicę, adijcito zulapii violarū sextan-
tem: & diliculo bibendum prębeto.

ORBICVLI (qui quod cocci-
neum granum magnitudine æquēt,
coccia nominātur) ē sagapęo, valēe
aduersus morbos articulorū & cox-
endicum: turgentibus spiritu neruis
auxiliantur, omnēque valetudinē
aduersam, à recrementis frigidis,
crassisque concitatā abigunt: Ca-
piūt sagapeni, myrobalani cepulei,
pityusę, hermodactylorum, singul.
drachmas quinque: scāmonii, casto-
rii, capsici, sing. sesquiscrupulū: bal-
sami, calaminthę, (quod sisymbriū
dicitur) solani manici seminis, sin-
gularū vnciā: tusa, cretaque, cū aqua
apii subigito. modus est, sextula ex

āqua, in qua apiū, mastiche, anisum
& stœchas incocta sint.

c o c c i, pedū doloribus omni
tēpore perquā m vtiles: Recipiūt a-
loæ cōcrementū iocineris referētis,
penidiorum, singulorum drachmas
decem: sagapeni, myrobalani flauī,
& damasonii, hermodactyli, singu-
lorum drachmas quinque: piperis
cōmunis, piperis longi, singulorum
siciliquū, sesquiscrupulū: lachrymę
cyranaice, opopanacis, singulorum
drachmā: nasturtii cādidi & capsici
indici, singulorū drachmam: ea tusa
cretaq; , succo porrorū vt fermentes-
cant, excipito: & in orbicularescoc-
cos digerito. modus dādi siciliquus.

A L I V D ad pedū dolores regium,
Cōtinet myrobalani flauī, damaso-
nii, emblizis, zingiberis, singulorū
sextulas quatuor: origani sextulas
septē, capsici duellā, hermodactyli
cādidi sextulas viginti, penidiorum

P.iiii.

ACTVARIVS

duellā: bdellii sextulas quindecim: tusa cribrataque cum solani succo subigito, vt fermentescāt: & in coccos orbiculares, digerito: et simulatque ægrotans dolorem perſentiscit, ante vel post eſum, adſumit duellā ex aqua calida vel vino.

Zulapium, flauam bilem & atram deiiciens, habet damascena, myxa, zyzypa, ſingula numero ſexaginta: palmularum pulparum drachmas quadraginta: violarum è myſia drachmas quindecim: roſarum, florum linguæ bubulæ, ſingulorum drachmas quinque: ea coquuntur in aquæ libris octo, dum ex hoc modo dimidiū ſuperſit: ſubaſtaque, fiſco tranſfunduntur: deinde fumariz iuſculi dupondius, punikorū acidorum iuris libræ duę, ſcammomi feſquiſextula, ſcharis libræ tres, diu ad conſiſtētiā coquuntur. ſcamoniū in decoctionis fine coniicitur.

Aliud, quod flauam bilem à stoma-
cho detrahit: Tortiui punicorum
& acidorum malorū iuris, singulo-
rum dupondium: aquæ libram, flo-
res violarum quadraginta: ad dimi-
dias coquito, postea sacharis ses-
quilibram, scāmonii siciliquum ad-
dito, & zulapium facito. modus, vn-
cia aut sextans.

PARVA TRIPHERA, dicta,
prodest interaneorū doloribus ac
stomachi, imbecillitatique eiusdem
ab humore cōtractæ: sanitatem tue-
tur: estque ad multa alia perquàm
utilis: Corticum myrobalanorum,
cebulei, & huius vice, si velis, indici
& bellelisis & embelezis, singulo-
rum partē vnam: tusa & cribrata,
misceto cū rosaceo oleo & cū mel-
le despumato: conditum seruato.
potionis modus, duella ad tres vs-
que sextulas, ex egelida aqua. *QVI*
voluerit perfectè interaneorū utili-

ACTVARIVS

tati consulere, vtea à noxis deiectionum asserat, & ab iniuriis earundem vindicet, bdellii cæsi portionem addat: s i sanguine vacuando, auxiliū adferre placet, gummis torrefactæ partem adiicias. Cæterum ad commoditatem imbecilli stomachi, & infernarū partium correctionē, rosarū & mastiches portionem vnā: anisi & garyophyllorum dimidiatas portiones adiunges: contra cordis micationes, & vibratus, xylaloen admiscebis. aduersus sinistram valetudinē, quam atrabilis creauit, pars epithymi adponitur: s i pituitæ deiectionē moliri instituis, alipum, id est, album turpetum adhibeas: aduersus flatuū turgentium molem, cruditatēque, vt incant consortiū, adhibeto zingiberis & galangæ singulas portiones: item sitezium indicum, capsicū, piper longū, tenue cinamomum, sine

gula instar dimidiæ portionis, & cōmodum reddetur. non desunt medici, qui, vt venustiorē exhibeant colorem, crocum adiiciant.

HIERAPICRA galeni, quæ ex aloë fieri consuevit, cōtrailiosos, putres, marcidōsque humores, qui os ventriculi infederunt, remedio est: item iis quorum faciē pallor decolorauit: iis quoq; quorū oculis, obiectæ culicū aut pilorum imagines obuersantur: alui recrementa mediocriter mouet, ad iecur vsque progrediens: lædit hos, quibus iecur calidius exhibet negocium, & stomachum iuuat. Dandi modus, à drachma ad siciliquum. Species, quæ hanc cōstituunt, sunt hæ: Croci, spiçæ, ligni balsami, mastiches, ligni cassiæ, cinamomi, singulorum sextula: aloæ sextulæ octodecim: ea teruntur, & in brassicæ vel absintii succo vel vino, vt fermentescant, subi-

ACTVARIVS

guntur. H V I C scammoniũ commi-
scentes, vt in vnitatem coeant, bilẽ
flauam aluo deiicimus: si verò aga-
ricum & medullam, pituitam sub-
ducimus: N O N secus atq; si addide-
rimus epithymum, atrã bilem de-
purgamus. sunt qui vt stomacho,
medicamentũ ex aloẽ reddant ac-
commodatius, & minus aluũ cieat,
aloẽ dupla ad species omniũ pro-
portione coniiciant: tritãmque,
prius eluant, & in aquã mittentes,
subsistere sinant: dein emergentem
summatim aquam cũ ea quæ super-
natat, spurcitia vel sorde, quæ exi-
stit, humori, effundunt: hoc idem
opus iterũ atque iterũ obeunt. vbi
suffICIENTER lauerint, confidunt sto-
macho paratum iri medicamen-
tum: nec interanea vellicare, inter
eos conuenit: dein reliquas, quas di-
ximus, admiscent species: sic vtile
reddi imbecillis stomachis medica-

men, author est Galenus.

DIOCLIS medicamentū, quod ventrē subducit, in pituitosiore corporis habitu: Ficos pingues triginta, spumæ nitri drachmas quatuor & quadraginta: seminis cnici drachmas quindecim: diligenter trita, & in vnitatem cū melle despumato coacta, digeres in frustra triginta. sumes quotidie ante cibatum, frustum vnum.

Catapotia DIACOLOCYNTIDOS, id est, ē colocyntide, recipiūt aloes vnciā, medullæ colocyntidis vnciā, gummis vnciam, nitri semiunciā: semper eo vtitor medicine, quoties purgare bilem atram animus fuerit: aut cū pituitam per alium elicere placet. quippe nihil æquē potest humores, qui intus coierunt, transferre, & nervos & caput ægrotantis repurgare, sicut horum catapotiorū mistura. ab vno ad

ACTVARIVS

sex vsque, pro laborātis viribus sum-
plisse satis est. ad perfectū dandi mo-
dum progredi non oportet: sed à
duobus aut tribus sumptionē auspi-
cari & sic procedere.

RHODOMELI purgans: succi
rosarū libræ tres, vel quinque: scam-
monii sextās, semiūcia aut quadrās:
agarici sextans: mellis libræ sex, mi-
scētur. hæc mixtura flauā bilem tra-
hit: stomachum bene habet. Quin
& pituitam mediocriter pellit.

Feruefactum ius (MAGNUM VO-
cant APOZEMA) aduersum atræ-
bilis, mēris arcē obsidentis iniurias.
Capit hyssopi, epithymi, singulorū
sextantē: myrobalana flaua septem,
nucis vnguentarię (quā myristicam
adpellant) duellā: veratri, pæoniæ,
scammonii, trisaginis, polii, singulo-
rum quadrantem: ammis, nardi cel-
ticæ, asari, castorii, agarici, seminis
foeniculi, hyperici, cētaurii, pulegii,

Serpilli, cunilæ gallinacæ (quæ nominantur organum) singulorum sextantē: libyſtici vnciā: calami odorati sextuſas quatuor: filiculæ, alipi, nepetæ (quæ calaminthen nominant) singulorum trientem: medullę ſelibrā: peppli tantundem.

Antidotum SYNGELI, doloribus, capitis, item hebetudini oculorum auxiliatur, fronti illitum: ſtomachicis, iocinerofis, lienofis, cruciatibus colicis, opitulatur: articularibus morbis, & pedum doloribus, remedio eſt: appetentiā inuitat: exanimes & decoloratos recreat: vernaculā venuſtatē mēbris reddit, meraco aut ſyncero melle dilutū. Dandi modus, auellane nuciſ eſt magnitudo: iis quorum alui deiectionē volumus moliri, drachmā vnā aut quantū vires poſtulabunt, dediſſe ſatis eſt: muliebribus viciis, in omni tempore, & ante cibatus & ſecundum eſum, propinatur: Coſtat iis ſpeciebus: Piperis longi,

ACTVARIVS

piperis albi, piperis cōmunis, cina-
momi, xylocinamōi, filiculæ, nucū
odoratarum, garyophyllorū, singu-
lorū sextāte: zingiberis triente: spi-
cæ, mastiches, floris roris marini, se-
minis alypiæ, scammonii, singulo-
rum vncia: sacharis dextante, &
mellis modo quantus facere satis
videbitur.

Aceti mulsi purgantis mistura;

OXOMELI nominant, contra me-
lācholicos: Hyssopi, thymi, epithy-
mi, agarici, filiculæ, cunilę gallina-
cæ, pulegii, cumini, anisi, radicū
apii, singulorum fasciculi, qui ma-
nu prendi possint: interdiu noctū-
que in aceto madent, & perbellē co-
quuntur: dein eiectis herbis, acetū
cum pari melle iunctum concoqui-
tur, dum in vnum coēat corpus: de-
mum scāmonii pondo sextans im-
mittitur. Modus potionis, duella,
aut pro viribus.

HIERA Galeni aduersus maxima & deterrima vitia auxiliū adfert: humores, qui alitiū impacti, ægrè reuelluntur, extrahit: natuias & vernaculas vires recolligit & reuocat: omnes expurgat humores. Quod si quid aliorum placeat purgare, admiscebimus ipsi potus modo, deiiciens simplex medicamen aliquod moderatum, & eliciemus eum, quem desideramus, humorē. Melancholicis, comitialibus, auxilio est: sed infarctos antea meatus aperire diligenter conuenit, & concoctionem humorū moliri. Recipit autem colocyntidis trientē, scyllæ assæ sextantem, spicæ sextulas quatuor, iunci odorati sextulas quatuor, polii sextulas quatuor vel nouē, pulegii sextulas quatuor, aiugæ sextulas quatuor aut nouē, euphorbii sextulas tres aut decem, gentianæ sextulas octo vel tres, agarici sex-

Q

ACTVARIVS

tantem aut quadrantē, ammoniaci
vnciam aut quadrantem, veratri ni-
gri sextantē aut quadrantem, spicæ
vnciā aut quadrantem, scammonii
quadrantem, hyperici vnciam vel
quadrantē, epithymi vncias duas
semissem aut sextantē, filiculæ vn-
cias duas semissem vel sextantem,
bdellii fescunciam, aloæ fescunciā,
trisaginis vnciam vnā vel quadran-
tem, myrrhæ sextulas tres, casia se-
scunciam, porri sextantem semiun-
ciam, trium piperū singulorum sex-
tulas duas aut quatuor, sagapeni sex-
tulas tres aut quatuor, croci sextu-
las duas aut tres, aristolochiæ longæ
& rotundæ singulorum sextulas tres
aut quatuor, cinamomi sextulas tres
aut quatuor, lachrymæ panacis sex-
tulas tres aut quatuor, castorii sex-
tulas quatuor aut tres, petroselini
sextulas tres aut quatuor, zingibe-
ris trientem, mellis despumati quan-

tum esse satis videbitur, passi vel vini dulcis, quantum ad macerandas lachrymas & succos sufficiet.

R V F F I E P H E S I I hiera, pituitosos & crassos humores expurgans: Habet trisaginis dextantem: colocyntidis, sagapeni, casiae, filiculae, singulorum besslem: petroselinii, piperis albi, singulorum selibram aut dodrantem: aristolochiae quincuncem: cinamomi, croci, agarici, polii, nardi spicae, myrrhae, singulorum trientem: lachrymae panacis quadrante semiuncia: mellis despumati, quantum esse satis visum fuerit.

L E G A D I I hiera, plus caeteris atram expellit bilem: Myrrhae, spicae, scyllae torrefactae, euphorbii, ammoniaci, bdellii, zingiberis, aloae, stoechadis, hyperici, trisaginis, singulorum vncia: epithymi sextans, cinamomi quadrans, veratri nigri semuncia, petroselini sextulae quatuor

Q. ii.

ACTVARIVS.

scrupuli duo: amomi, folii indici, ca-
sia, piperis vulgaris, piperis albi, pi-
peris longi, castorii, lachrymæ pa-
nacis, medullæ, sagapeni, singulorū
semissuncia: aristolochiæ sextula:
mellis modus, qui tibi videbitur
sufficere.

ΕΜΡΗΥΤΙ hiera, caput, aures &
oculos perpurgat: abscessus stoma-
chi discutit: auxiliatur comitialibus,
qui subito concidunt, & ore spumā
mouent, & linguā mandunt: ita vt
quispiam sic adfectos à demone oc-
cupari arbitretur: cholericis, elephā-
tiā laborantibus, cum principia mor-
bi sentiuntur, data subuenit: feris
impetiginibus, siue lichenibus, qui
corpus depascunt, lethargicis, & iis
qui inuiti vel vrinam, vel alui recre-
menta emittūt: succurrit, iis qui medi-
camentū exitiale hauserunt, auxilia-
tur: prodest hepaticis, lienosis, late-
rum vitio conflictatis, & cardiacis:

DE MEDIC. COMPOS. IIS

mēses fœminis subducit: ischiadicis
et lûbagini auxiliū præstat: oībus de
nique aduersis valetudinibus lōgis
medetur: Datur bis mense vel ter.
sumitur ex aqua mulsa, ciceris ma-
gnitudine. Cæterum cū ipse alicu-
ius humoris deiectione, aluū solici-
tare voles, hoc familiare, & verna-
culū medicamen, potius quàm reli-
qua sumito. perfectus modus potio-
nis antidoti, siciliqu⁹, aut ternę dra-
chmæ. Species, quibus mixtura con-
stat, sic habent: Agarici, folii indici,
ammoniacy, veratri nigri, scyllę to-
stæ, scāmonii, piperis atri, sing. gra-
na quinque: thymi, aloæ, polii, ca-
siæ, trisaginis, hyperici, bdellii, mar-
rubii, epithymi, euphorbii, filiculę,
singulorum grana quatuor: piperis
albi, castorii, aristolochiæ longę, ci-
namomi, zingiberis, petroselini, sin-
gulorū grana duo: piperis longi, fa-
gapeni, croci, singulorū grana duo

Q.iii.

ACTVARIVS

cum dimidio: medullæ grana decē:
mellis, quantum fuerit satis.

COMPOSITIO ē damascenis
prunis, pituitā & bilem aluo detra-
hens: Carnium damascenorum, du-
pōdius: mellis despumati librę duę,
tithymalli quadrās, scāmoniivncia.

ORBICVLI stomachici: dolorē
mitigant, viscera roborant, stoma-
chum firmanant, caluariā repurgant:
& si defluxio ad oculos decubuit,
auxiliatur: dātur, & hemicranicis,
qui medię caluarię doloribus vrgen-
tur: item vertiginosis & quibus au-
res insonant. Mirum in modū com-
mendantur omni tēpore sumpti an-
tequā in cibo indulgeatur, septē glo-
buli: & pransis & cœnatis, quinque.
Accipe ex æquo, nucis odoratæ, spi-
cē, croci xylaloę, galāgę, caculę, amo-
mi, cinamōi, zingiberis, garyophyl-
lorū, zeduaris, carpesii (cubebe bar-
bari vocant) maceris, singulorum

sesquidrachmam : radicis ponricæ
(quã rheon vocant ponticum) pon-
dus par omniũ specierum: aloẽ pon-
dus omnium æquale : Ea trita, cum
vino albo subiguntur, & in globu-
los digeruntur.

CATAPOTIA ex armeniaco la-
pide: Hieræ amaræ semiuncia, epi-
thymi semiuncia, agarici drachmæ
quatuor, armeniaci lapidis semiun-
cia, scāmonii vncia, garyophyllorũ
grana octo: Trita, excipiũtur citrio-
rũ succo, aut rosaceo melle, vel rho-
domelle. modus est siciliquus. ea ca-
tapotia stomachum roborant: & cũ
varios extrahant humores, tũ maxi-
mè terrestrẽ ac atra refertũ bile. Cæ-
terũ lapis is armenius, vti suprà di-
ximus, & potus, & catapotio deuo-
ratus, citra molestiã deiectionẽ alui
mouet, neq; vllius strāgulationis ti-
mor subest: neque deliquiũ animi se-
quetur, quæ ferè in purgationibus,

℞.iiii.

ACTVARIVS

ex albo veratro accidere consue-
rūt: reliqua victus ratio omnis boni
succi cibis & qui facilè coquantur,
& vires recreent, constare debet. sic
enim huius deiectionis munere fre-
ti, & hanc viuendi legē secuti, quæ
facilis materiæ cibos ministret, sese
recolligēt, & viribus firmatis, pote-
runt furiosum insanix morbum tri-
stemque depellere: quod si quid reli-
qui fuerit, & adhuc mens labet, nec
ad se plane laborans redierit, dan-
da erunt per libera furiosorum in-
terualla, remedia, quæ morbi reli-
quias digerant, donec apud se fue-
rint.

Vini purgatorii mistura. Scammonii,
casix, singulorū vncia: vini sextarii
quinque: Species tritæ in linteolum
demittatur, & districtus exactè pan-
nus, in vino pendeat: & quinq; die-
bus macerari sinatur: dein ex vino,
anteq̃ capiatur cibus, cū aqua calida

propinato, hoc bilem deicere creditum est. si pituitę deiectionē libeat moliri, scammonii vice purgatarum lathyridis pilularum vnciā coniicies, & spicarum nardi drachmas tres: si atros succos exigere per aluum velis, inferes filiculę (quā vocant polypodium) vnciam.

O Enomeli alui recrementa excernens: Vini sextarii quinque, mellis sextarius vnus, mastiches quadrans: mastiche trita, & linteolo deligata, appēditur, & in mulso septem dies finitur macerari. Datur & ante cibos nonnihil lupini, in farinam moliti, vpotē quod alui recrementa moueat, stomachum firmet, & pituitā exinaniat. *B I L E M* si placet elicere, scammonii vnciā, spicę nardi drachmam: si pituitā, feminis cnici corticibus suis castrati, trientem: casiaę nigræ vel filiculæ quadrantem immittis.

ACTVARIVS

Absintitis vini mistura, flatus discuti-
tit, excrementa ventris exinanit:
 Libystici, absintii, fescuncia, cumini
 drachma, nardi spicæ siciliquus, iū-
 ci odorati floris drachmæ sex: vini
 sextarii quinque, mellis sextarius v-
 nus: Ea tunduntur, teruntur, cernū-
 tur, & cum melle subacta vino exci-
 piūtur: post dies quinque, eo vtitor
 ante prandium. Cæterum, vt hoc
 flauam bilem subducat, sic cōstrues:
 Costi, mastiches, singulorū drach-
 mas quatuor, rosarū aridarū, drach-
 mas duas: nardi spicatæ, drach-
 mas duas: florū iunci odorati, pilu-
 larum lathyridis, singulorum drach-
 mam: aloæ vnciam: scammonii vn-
 ciam, mellis sextarium, vini sexta-
 rios quinque, misceto. P O R R ò pi-
 tuitosis, mastiches, costi, singulorū
 semiūciā: florū spicatę nardi drach-
 mam vnā aut vnciam, florum iunci
 odorati, pilularum lathyridis, sin-

gulorum vnciā: vini sextarios quinque, mellis sextarium inferito.

A T R A bile redundantibus, mastiches, costi, singulorum semunciam, foliorum spicatę nardi, cassiæ, singulorum drachmam: mellis sextarium, vini sextarios quinque.

Rosatū vinū flauū bilis eductorium foliorum rosarū exunguiculatarū recentiūque libra, vini sextarii sex, mellis sextarius vn⁹: Rosæ pridie marcescentes, in vinū demittuntur, & diē macerantur: deinde vinū colis trāsfusum, melli cū scāmonio protrito adiicitur: & sic cū melle teritur, vrnā diligēter operculata, in frigido aquę lacu septē aut octo dies appenditur: & deinde extractum, triginta dies quiescere patiaris: & sic pręlibatu vtendum. S I quis in vicem scammonii, cocci gnidii, vnciā sufficeret, ferrosū humorē & pituitā egereret.

S I verò sine scammonio, lathyri

ACTVARIVS

dem solam indas, pituitam abiges.
S i epithymum, atrā bilem exiges.

Fusca ventrem emolliens. Continet
cumini quadrantē, hyssopi, ammei,
pulegii, singulorum, fescūtiam apii,
corymborum thymi, singulorum
drachmas quatuor: zingiberis, semi
nis cnici, singulorum vnciam: pipe
ris, epithymi, singulorū semiunciā:
salis cappadocici dodrantem: Ea cō
tusa, cribrato, & farinam recondi
to: & cūm ad vsus ventum erit, li
gulam vnam ex posca mistam prę
beto.

Ius aluum astrictam emolliens: Aquę
sextarius, olei hemina, gari paulūm,
mediocris salis modus, aneti pauxil
lum: confunduntur, dum in vnum
omnia redigantur succum: deinde
cnici granorum quinquaginta pul
pam interiorem addito, vt pituitam
educas. s i autem filiculę tritę, &
in cerniculo cretę semiunciā, ius

culo perdicis, gallinæ, aut phasian
insparseris, atram subduces bilem.
Scammonium verò non censeo iu-
ribus inferendum: quòd experienciâ
compertum est, id cum ipsis conci-
liari non posse.

OLEAE purgatrices: Piperis
drachma, epithymi siciliquus, lase-
ris drachma, menthe viridis drach-
ma, pulegii drachma, cumini drach-
ma, ruthe drachma, scāmonii drach-
ma, pinguis palmulæ vncia, mellis
sextarius, aceti hemina: oliuæ à mu-
ria extractæ, centum & viginti, om-
nia hæc sigilatim, minutissimè le-
uigantur: & cū aceto mulso, vt in vni-
tatem coëant, subiguntur: postea co-
tidie tres oliuæ in hanc misturâ de-
mittuntur, paucisque merguntur die-
bus: cum ventum erit ad vsus, tres
in cibo præbentur: & iuris huius he-
minâ vnâ aut alterâ vti per vices
licebit.

ACTVARIVS

Medicamento è COTONEIS,
quod coquendi facultatē obtinet,
instar heminæ, drachmę duæ scam-
monii implicitæ, citra molestiā bilē
flauam exigunt, s i pilulas lathyri-
dis ei medicamēto indideris, pitui-
tam pelles; s i filiculæ semiunciam
aut epithymi in pollinē detriti inie-
ceris, atram bilē trahes: cōsimiliter
diospolitico medicamine vtor, i iis
pręsertim, ad quorum pectus pitui-
ta decubuit.

S i medicamēto DIACALAM-
MINTHES, quod naturā sortitur
coquēdi, hoc idem addideris omnē,
quę in summam corporis faciē erū-
pit humorū colluuiem repurgans,
abolebis scabiem lichenasque, nec-
non similia cutis vitia.

Purgās medicamentū è MALIS
cotoneis constructum. Carnis re-
purgatæ prægrandium cotoneorū,
fermento oblitorum & torrefacto-

rum, triens: mellis despumati quin-
cunx: piperis, zingiberis, singulo-
rum siciliquus: scammonii drach-
mæ sex.

ECITRINIS medicamentum
purgans, capitis pituita elicit. auxi-
liatur item stomachicis, coeliacis, &
iis quoque qui nequeunt validius
medicamentum purgans ferre, ob
stomachi incontinentiam (quam
ἄτολῃ vocant) unde & pueris in-
noxie datur, siquidem stomacho cō-
fert. Carniscorticis citrii mali librā,
aquæ sesquiseptarium, mellis hemi-
nam: piperis, scammonii, singulo-
rum vnciam. Citrium in tenues ta-
leolas dissectū, ī aqua coquito: dein
percolato iuri decocti, mel adici-
to: donec sibi concrementum adsciue-
rit. postea terens, aquam mulsam co-
ctam inserito, & in vnitatem reda-
ctis vtitor, dans heminam.

DIAMARATR v.i. è foeniculo

ACTVARIVS

medicamentum purgans, perquam
efficax: Recipit epithymi, zingibe-
ris, piperis, scammonii, singulorum
vnciam: fœniculi viridis, ruthæ vi-
rentis, apii viridis radicum, singulo-
rum quadrantem: aquæ libras tres.
in quo ad tertias decocto, mel pari
mensurâ coquito, dum mediocrem
coalitum contraxerit: dein sicca cõ-
spergito. dato semel totum.

Pastillus bilem subducens. Piperis,
mastiches, nucis pineæ, vuarum pas-
sarum, detractis vinaceis, singulorũ
grana decem: cumini grana quindecim,
scammonii drachmæ duæ, mel-
lis paululum: teruntur in pastillos. to-
tum vnâ datur.

SAL purgatorius: eam, quæ in-
sedit aluo, aut in interaneis coit,
pituitam ciet, & reliquos deiicit hu-
mores: modicè bilem quoque trahit
commodissimus articulariis, stoma-
chicis, si quis stomachi malè adfecti

consensu, comitali vitio correptus, iugiter concidat: eoque utatur, non paruas mihi gratias referet. à morbis vindicat omnes, qui ipso familiariter utuntur, Petroselini drachmæ tres, mastiches, zingiberis, singulorum totidem: piperis, euphorbii, singulorum drachmæ sex, salis ammoniaci drachmæ quindecim: scāmonii drachmæ sex. exhibitiois modus est, hemina dimidiū: prandenti in embamatis siue liquaminibus, cū pisce vel gallina, pondus esto semiuncia. verū si ventrem efficacius voles subducere, dato ieiunis ex cremore ptisanæ vel aqua mulsa, drachmas sex: iis verò, qui robustiore sunt corporis habitu, drachmas septem: infirmiori, semiunciam sumpsisse satis est.

ALIVD citra molestiam aluum resoluēs, stomachum non subuertit ut in vomitiones effundatur: in om

R

ACTVARIVS

ni tempore & ætate: figuratam al-
ui proluuiem, marcidam putrēque
materiā à capite, ad vsque vngues
excernit: furfuribus, reliquisque quę
in capite nascuntur, pustulis mede-
tur: vertiginosis & oculorum lippi-
tudine laborātibus opitulatur: me-
detur omnibus, quę in summa cor-
poris facie prodeūt, papulis: tertia-
nis febrib⁹, cotidianis & quartanis,
datum in earum liberis interual-
lis, videlicet si coctionis indicium
vrina præmōstrat, liberat: sed præ
aliis humorib⁹ eximiē bilem educit.
zingiberis, petroselini, epithymi, la-
seris, amēi, seminis apii, cumini, li-
bystici, piperis, singulorum semiun-
cia: scammonii semiuncia, salis am-
moniaci fricti septunx. frictus sal cū
cæteris tunditur: tritumque scāmo-
nium cernitur: & in pila ad vnitatē
rediguntur. dantur drachmæ nouē,

cum cremore ptisanæ, vel aqua
mulsa.

HYDRAGOGON. i. aquam du-
cens medicamentum, pituitæ ex-
haurit scaturiginem, & aquam edu-
cit: Piperis, seminis ruthæ, scobis
eburnæ, euphorbii, pares singulo-
rum portiones. dandi modus, drach-
mæ tres cum liquido melle vel con-
dito. Colicis & aquæ subter cutem
fusæ, remedio est.

ALIVD citra molestiam pur-
gans, ischiadicis efficax: & iis qui
diuturnis morbis circuitu repeten-
tibus, affliguntur. Colocyntidis me-
dullæ quadrans, nitri sextans: per-
bellè tusa, robustis, drachma ex hy-
dromelite datur: imbecillioribus,
filiquæ nouem.

Verum purgantium medicamen-
torum ratio ita se, habet, satisque

R.ii.

de iis sermo factus est: tibi verò & alteri cuius purgandi rationum studio, licebit hinc occasionem sumere, & iuxta prius editas condendorum medicaminū leges, alia moliri, iudicare & fingere, ducto ab iis rudimento.

MEDICAMENTA QVAE
vel appositu vel iniectione purgāt.

Verum enimvero quoniam plerique omnes vmbilicariis medicaminibus vnguentis, & iis quæ subter in aluū dantur (enemata nominant) noxios humores eiicere tentant: de iis non nihil mēoriæ ꝓdemus, ne quippiā in opere toto desyderari putetur.

VMBILICARE medicamentum, quod aluum mouet, & vomitus elicit, ventri appositū (epomphalion appellant) menses quoque ciet, vasorū exolutione, remoratos partus euocat, ventri aut lūbis admotum. Caput absintii, succi radices

cyclamini, medullæ colocyntidis,
singulorum drachmas decem, radi-
dicis syluestris cucumeris, radicis
artemisiæ, siccarum, elaterii, singu-
lorum drachmas sex: farinæ lupino-
rū, chelidonii, feminis violæ candi-
dæ, singu. drachmas sex: lachrymæ
panacis, siciliquum: cerę drachmas
cētū: terebinthinę vnciā: citri drach-
mas centum vel quantum fore sa-
tis videbitur. ad motum medicamē,
vbi aluum e motam dederit, sum-
mouere oportet.

Emplastrum purgans, quod CHE-
ZANACVM nominatur, imposi-
tum vmbilico, mouet aluum, su-
pra pectus aut stomachū a ppositū
vomitionem ciet, donec agglutina-
tum splenium abstuleris: foeminarū
menses pellit, partus necat, pubi,
lumbis aut imo ventri admotum.
Ratio misturæ ita se habet: Cocci-
gnidii drachmę tres, asii lapidis si-
R. iij.

ACTVARIVS

ciliquus, veratri candidi semiuncia,
caprini adipis drachmæ quinque,
elaterii semiuncia, lactis tithymali
drachmæ quatuor, muricæ sicili-
quus, fellis taurini sextans, spumæ
nitri drachmæ quinque, amarorum
lupinorum farinæ sextans, coma-
rum absintii siciliquus: cætera tun-
duntur & cribro cernuntur: deinde
fel tritum & amurca coiciuntur: li-
quefactus adeps infunditur. cum
in vnitatem coierint, ad vsum re-
condantur.

*Aliud epithema, sanguinem per na-
res eliciens, fronti impositum, vt
eius author pollicetur. At cum pro-
fluentem sistere volueris, vt idem re-
fert, extracto eo medicamento, lo-
cum diligenter spongiâ posca aut
frigida aqua imbutâ foueto. imo
ventri aut pubi suffixum pittatio
vel splenio quadrangulâ ducto,
longitudine dodrantali, menses ciet*

& partus necat: adhibetur quoque renibus vitio laborantibus, in accessionis impetu. Ceræ, galbani, euphorbii, radiculæ (quæ græcis struthion) singulorum triēs: arida tunduntur, & trita cernuntur: & rursus subiguntur cum felle vitulino, dum strigmenti crassitudinem referāt: liquefacta superfunduntur: & cum ad vnionem fuerint redacta, veniat medicamentum ad vsus, vt (inquit idem author) demonstrabo.

Vnguenti aluum resoluentis compositio.

FELLIS taurini, sextans: elætherii vncia, cocci gnidii triens, succi lupini sextans, euphorbii vncia, adipis viperini fescuncia, medullæ colocyntidis vncia, muscerdarum drachma, adipis vulpini recentis sextans, succi pēoniæ semiuncia, castorii drachmæ quatuor, olei cyprini selibra, olei communis libra:

R.iiii.

ACTVARIVS

Sicca tunduntur & in cribro fecer-
nūtur: adipēs verò in pila vehemē-
ter subiguntur (maximè vulpina,
quippe quæ fibris scateat pluribus)
dein prunis cum oleo eliquescent:
reliquaque consperguntur omnia,
& subditis similiter carbonibus, sta-
tim coquantur: vnguentū vase stā-
neo, tutò operto, ne suā vim expuret
reconditur: verūm die vno repona-
tur in domicilio, nullam asperginē
redolente: pōst cum ad vsus ventū
erit, in omni vsurpandū est adfectu
vtpote, quod citra noxam aluū mo-
ueat. Insuper autē cum reliquis om-
nibus, laborantem firmat mentē, &
amentiam reprimit. Modus exhibi-
tionis est, vt plurimū, heminæ duæ:
in quibusdam verò vnam solū sum-
psisse satis est. illinens itaque vmbi-
licum, perfectam pręstati deiectionē
si verò preter modū feratur aluus,
& eam velis inhibere, in egelido

vino spōgia intingitur, expressāque adfigitur, & profluuium sistit.

Aliud epithema, quod admotum vmbilico, lienem purgat. habet veratri nigri pondo quadrantem, veratri candidi pondo trientem: ammoniaci, nitri, singulorum vncias tres: scammonii pondo sextantem, piperis heminas quatuor: ea tusa cribratāque, terebinthinā excipiuntur, vt malagmatis lentorem contrahant. locum detergis & antea foues: deinde splenium quincunciale quadratum imponis. partus pubi admotum, necat.

HÆMAGOGOM epithema, remoratas hærentesque sanguinis per ora venarum profusiones elicit, & menses foeminis subducit: Elaterii, myrrhæ, galbani, hordeaceæ farinae, singulorum semiuncia: foliorum ruthæ viridis siciliquus, fellis taurini quantū esse satis videbitur: in sum-

ACTVARIVS

num leuorem singula rediguntur: postea fellis modus, qui ad excipienda ea sufficiet, infunditur: quod ad vsum pertinet, illinitur sub vmbilico locus, inguinum ferè tenus: & interdum lumbi. menses pellit, & venas sanguinem certis interuallis profundentes, aperit.

Alter illitus, qui plantis pedum subditus, crudam excutit pituitam. Capit medullæ sextulas quinquaginta: euphorbii sextulas triginta, lactis lactucæ marinæ (quæ græcis tithymalus dicitur) sextulas viginti. medulla bene confringitur: supra quam tres aquæ libræ funduntur: sicque triduum permanent: quarto die coquuntur ad tertias: iurique colato, tres olei libræ adiiciuntur: & cum tritici farina tantisper coquuntur, dum tertia pars relicta fuerit: cui quadrans ceræ immergitur: cumque

cera resoluta fuerit, euphorbium & tithymali lac induntur, & perbellè coquuntur: & picato vase, medicamen reponitur.

C V M Q V E tibi voluntas incesserit remedium præbere ei, qui crudis humoribus in media renum situ torquetur, atque etiam spiritibus in media dorsi spina residentibus laboranti, sagapeni sextulam præstato potandam, cum somno indulgendum est: postridiè diluculo, alteram ex aqua egelida sextulam: deinde dicto illitu subter pedum plantas & media genua perungito. siquidem mirum in modum, humorem crudum excutit. nihilominus tamen citra sagapeni præsumptionē perpurgat.

DE BALANIS SEV

GLANDIBVS ET
clysteribus.

ACTVARIVS

De glādibus subiiciendis, & iis quæ subter in aluum induntur clysteribus, consequenter nobis est dissendendum. quandoquidem in valetudinibus nonnulli ob necessitatē vel vsum, ab iis alui deiectionē petunt: ideo nobis vnam aut alteram compositionem adduxisse satis est: vt ab iis exorsus, talia condere medicamenta possis.

Balani seu glandis compositio, quæ muccosum humorē, acetabulo e coxendicum ossibus inibi pixidatim coeuntibus conflato, & dorsi spinā extrahit. prodest quoq; colicis, quos frigoris vis infirmarit. Recipit saga peni siciliquum: bdellii, sarcocollę, colocyntidis, scammonii, nitri, myrrhæ, fellis bubuli, singulorum drachmā: Ea tunduntur, secernuntur, subigunturque, vt coeant: mel concretum pro pondere specierum adii-citur: & illitis sesamino oleo mani-

bus, digeruntur in glandes.

Oxymeli, id est, acetum mulsum,
quod colicis subter in aluum datur.
Centaurii vncia, alypiæ recentis
sextans, viridis ruthæ colliculorum
sextans: porrorum, agarici, casiaë,
iridis, hyssopi, pulegii, singulorum
femiuncia: scyllæ vncia, aceti sex-
tarii tres. toto præmacerata aceto
coquuntur ad tertias, & colo dif-
funduntur: additôque melle, di-
scoquuntur, dum in crassitudinem
liquidioris mellis coëant: postea
scammonium, leuissimè detritum,
instar vnciæ: spicataë nardi vncia
& misturæ è fœniculo purgatricis,
vncia: demerguntur & asseruantur,
cùm ad vsus ventum erit, antea co-
actum alui recrementum, inditô cly-
stere detrahitur: deinde aceti mulsi
hemina, cum cremore ptisanę reso-
luitur. nec secùs vtitor in viciis re-
nũ, quæ coiens inibi pituita crearit

ACTVARIVS

Quippe quod pituitam sine molestia pellat & persanet.

DE ERRHINIS ET

GARGARIZATV.

Posteaquã ea quæ naribus rapiuntur, & gargarizatu sumuntur, nonnihil à corpore eliciunt, cõmunique purgationum sermone comprehenduntur: de iis modica quædam narrantes, quod reliquum pertinet ad hanc partem absoluendam, proponemus.

Errhinum purgans medicamentum, quod naribus insertum, pituitã deuocat: vetustę lippitudini medetur: comitialibus copiosum elicit humorem. Gith drachmæ octo, salis ammoniaci drachma, elaterii drachma: tusa & in pollinem redacta, sicyonio oleo aut vnguento irino, aut cypriño excipiãtur, vt ceraginis liquidæ crassitudinem referant: & cornea pixide medicamen recõditur: quod

naribus tum illinitur tū inspiratur.

Aliud citra dolorem & noxam purgans. Cyclamini siccae vncia, iridis siciliquus, nitri rubri drachma (ipse quoque sum vsus elaterio) trita diligenter, harundine aut calamo naribus inspirantur. sed admonendi qui sumunt, vt sursum raptant: deinde deorsum caput flectant, vt collectus humor defluat.

Aliud, quod raptum naribus, sternutamentum mouet & caput purgat, ad Tarentinum Heraclidem refertur. Cumini ethyopici, piperis albi, radiculae, castorii, pares tunduntur portiones: cretaeque aenea pixide reponuntur. cū vsus efflagitabit, cōcutiēs pixidē, narib⁹ admoueto aut digitis indito, aut calamo inspirato.

ALIUD: zingiberis, radiculæ, singulorum siciliquus: piperis, casiae, singulorum drachma: miscentur, & modo dicto inferuntur.

ACTVARIVS

Aliud diuturnis capitis doloribus
 efficax, vertiginosis, comitiali-
 bus, auxiliatur. Veratri candidi se-
 miuncia: radicis cucumeris sylue-
 stris, radiculæ lanariæ (quæ stru-
 thium græcis dicitur) nitri, piperis
 albi, singulorū drachma: castorii fi-
 ciliquus: vt dictum est, induntur.

ALIVD. Veratri cādidi, radicis
 syluestris cucumeris, radiculæ lana-
 riæ, singulorum ficiliquus: castorii
 acori, nitri rubri, radiculæ, cumini
 ethiopici, singulorum drachma:
 euphorbii drachma. tritis vtitor,
 vt diximus.

ALIVD. foliorum syluestris cu-
 cumis succus, naribus infunditur
 aut per se aut cū betæ succo, vt pitui-
 tā euocet: aut myrrha cū melle co-
 cta, naribus hauritur.

ALIVD. Aloæ, nitri gith, æquæ
 portiones, ex oleo mistæ, vt strig-
 menti crassitudinem referant, na-

ribus, ad eliciendos capitis humores, rapiuntur.

Aliud, quod naribus & ore salivam excernit. non alienū quidem, si ex-
calfactionē sentiat aut exasperetur
palatum. namque pituitam inibi
coēuntem excernit. Vuæ tamineæ
(quæ græcis staphis agria dicitur)
gith, singulorum drachma: teritur
ex aceto, vt strigmento liquidi⁹ eua-
dat: diligenter naribus infunditur,
donec humorem extrahat.

EFFICACI quoque re-
medio feruntur alternis diebus in-
dita decem hederæ folia, cum oleo,
quoad strigmenti crassitudo fiat: &
consimili ratione naribus instilla-
tur. Inter ea ELATERIUM, in
nares inspiratum, præsentī est auxi-
lio. Verū qui hoc innoxie volue-
rit tentare, descendat in calidæ bal-
neum, & elaterium indat. siquidem
largam ē naribus bilem detrahit.

S

ACTVARIVS

CAPRIOLVS erui, humano lacte, cum elaterio subactus, naribus infunditur: & ubi purgationem ciuerit, in labellum aut peluim demissæ nares, proluuntur.

Aliud errhinum, pituitam eliciens recipit saponis se libram, caprini adipis libram, ceræ trepondo, picis aridæ trientem, nitri tantundem, stillaricii lixiuii acris cyathos duos: aquâ diluens, instillato. sed antequam naribus rapiatur, caput errhino perfundi iubeto. Post vsum aquæ mulsæ conchulas ingerito: Euphorbii drachmæ sex, lycii indici semiuncia: betæ succo excipiuntur, & melle & aquâ & lacte diluuntur: tum succi cyclamini duo cyathi, succi corymborū hederæ cyathus vnus, lachrymæ peucedani & elaterii, singulorum obolus. eo cum muliebri lacte, cum ad balneas ventum est, vtendum.

APOPHLEGMATISMI.

*Apophlegmatismi, medicine quæ per
emillaria palati pituitam eliciunt,
fiunt ex sinapi vel hyssopo, cum
passo coctis: aut vuâ passâ cum pi-
pere detritâ, aut melle commisto
oleo, aut vuâ tamineâ priuatim &
ex melle tritâ.*

*ALIUS apophlegmatismus, qui
mansus, capitis pituitam accersit, &
largum euocat humorem: Piperis
candidi, origani, vuæ tamineæ, sin-
gulorum siciliquis: excipitur vuâ
passis, detractis vinaceis, aut pingui
um ficorû carne, & mandendus da-
tur: sed oportet manducantē, deor-
sum nuere, & ex interuallis, quod cō-
gestus humor, effluat, hiare: postea
aquâ calidâ ore cōtinere: & cū mor-
sus & vellicatio fuerit excitata, effu-
dere. ALIUS, Vuæ tamineæ, py-
rethri, piperis albi, hyssopi, na-
sturcii, pares singulorum portio-
nes, dupla polenta excipiuntur, &
S. it.*

ACTVARIVS

cum aqua subacta, tenentur, vt dictum est, ore mandenda.

ALIUD manducatile: Continet nitri sex drachmas, anisi semiunciã, vuæ tamineę drachmas tres, virentium lauri foliorum, vuæ passæ domesticæ, detractis vnaceis, pares vtriusque portiones, accipito, & in mansiles pastillos, qui tres pendant drachmas, cogito: & cùm postulabit vsus, vnum præbeto mandendum.

ALIUD: Sunt qui origani hyssopi, vuæ tamineæ, singulorum semiunciam: spumæ nitri, sinapis, singulorum siciliquū: pyrethri tres drachmas, terant & ita vtantur.

ALII, hyssopo, thymo, origano & seorsum & simul vtuntur.

NON desunt alii, qui præcipiant, partem colocyntidis internã, ex aceto coquendam, & diu ore continendam, aut vino longo tēpore made-

factam: ita præfenti eſſe remedio experiantur.

ALIVD: Allii cum ſeminis iure, nitri & vuæ tamineæ, ſingulorū drachmas ſeptem: pyrethri ſemiunciā, hyſſopi drachmam, cōtundito & in paſtillos cogito, qui drachmā pondere æquent, & mādendos præſtato.

ALIVD manducatile: Pyrethri, piperis, nitri, hyſſopi, vuæ tamineæ, æquæ portiones in paſtillos coguntur, ponderis vnius drachmæ: & mandendi præbentur.

ALIVD: Saponem ſucco betę diluis, & palatū & oris vuam eo linis. hoc idem & naribus ingeritur.

Hactenus, quæ ad apophlegmatifmos & errhina, id eſt, manducatiles paſtillos & naribus indendos liquores, pertineant, ſufficienter expoſuimus.

DE ELICIEN-

DO VOMITV.

S.iii.

ACTVARIVS

SE'D iam quæ vomitus eliciant,
aut gargarizatu saliuarem pituitam
appellent, in pauca conferemus ver-
ba . quandoquidem nomine pur-
gantium medicaminum non abs re
censentur.

Medicamentum Asclepiadis, vo-
mitione varios humores excutiens,
ieiunis datur per se & ex sesamoide
& tapsiæ succo halicâ, & aqua mulsa
vel pultevel lentis cremore, aut alia
quauis sorbitiuncula. QUIDAM
exili cibo præsumpto, veratrum obi-
ter subministrant in quibus præfer-
tim strangulatus imminet suspicio,
aut imbecillitas subest: sic enim vo-
mitio nihil periculi minatur, muni-
tis alio cibo corporibus: quod non
intempestiuū, importunūque ve-
ratrum accedat. CAETERVM &
balani ex eo subditi sedi, vomitus
excitant.

SESAMOIDES maius, sursum

p̄tuitam & bilem excutit, quantū
tres digiti pr̄henderunt, tritum, cū
veratri albi seſquiobolo, & mulſa.

SATIVI cucumeris radix trita,
& ex hydromelite drachmæ pondu
ſculo pota, vomitus ciet: ei autē qui
poſt cænā moderatē vomere cupit,
obolos binos ſumpſiſſe ſatis eſt.

VVA taminea. huius acinos qui
nos aut denos ſi quis tritos in aqua
mulſa bibat, craſſos humores vom
itionibus extrahet: ita vt qui ſumpſe
rit, poſtea inambulet. Preſto aut eſſe
oportet aquā mulſam, propter ſtran
gulatus periculū, & propter nimia
ardoris vim, quæ fauces vellicat.

TAPſIA. huius radicis tam ſuc
cus quā lachryma & cortex
purgandi naturā ſibi vendicarunt,
ex aqua mulſa pota, vtrinq; bilē ex
trahunt: radix, quatuor obolis, cum
anethi ſeminis tribus drachmis:
ſuccus, obolis tribus: lac, ſingulis
S.iiii.

ACTVARIVS

obolis datur. si largior modus adsumatur, periculo locus est: purgatio hæc priuatim suspiriosis, vetustis laterum doloribus [pituitisque gulæ coherentibus] conuenit. datur in cibis aut obsonio, quibus vomitio difficulter elicitur.

SPARTIVM: Huius flores, siliquæ & semina, tusa in aqua mulsa, pondere obolorū quinque, egregiè citra periculum, ellebori modo, per superna purgant: semē inanit aluū, deiectionem ciens.

BVLBVS VOMITORIVS, folia fert lentiora multoque longiora, quàm esculentus: radicem bulbo similem, quam cortex niger integit. ea si per se estur, aut eius decoctum bibitur, vomitiones repræsentat.

HYPOPHAESTVM, in maritimis sabulosisque nascitur, speciem exhibens fulloniæ spinæ, & inter-

pollandis vestibis utilis: serpit humi, foliis minutis & spinosis, inanibus tantum capitulis, sine flore, sine cauliculis, radice crassa mollique. ex huius radice, folio, capite, succus exprimitur, q̄ siccatus, tribus obolis cū aqua mulsa præbetur, quibus voles aquam pituitasque detrahare: priuatim verò, comitialibus morbis: cōtra orthopnœas, & neruorum valetudines conuenit.

SABVCVS & EBVLVS, refrigerant: aquas trahunt, stomacho aduersatur. horum folia olerum more igni decocta, eduntur ad pituitam bilemque detrahendam. Radicis in vino decoctæ vsus, hydropicis confert.

ALYPVM, surculosa est herba, subrubens, exilibus festucis, tenuibus foliis, flore molli, quàm leuissimo, radice betę non dissimili, referta acri lacte, semine epithymi: gi-

ACTVARIVS

gnitur in maritimis: huius semen,
bilem atram per inferiora subdu-
cit.

CLEMATIS, ramulis exit ru-
bentibus, viticosis & lentis: folium
emittit gustu perquam acre, & ex-
ulcerans. ambit hæc clauiculis suis
arbores, repensque, vt smilax, circū-
uoluitur. tritum huius semen, ex a-
qua & ex hydromelite potum, bilē
& pituitam per aluum exigit.

DE MYROBALANO- rum generibus.

Perquam mediocriter aluum cient
fructus nobiles, qui ad nos ex æ-
gypto, Syriæque deportantur, callo
corporis cōpactili, osse intus ligno-
so: quorum nonnullos vocamus fla-
uos, alios cepulos (quidam magnos
appellant, alii nigros) communi
verò vocabulo hæc omnia genera
[MYROBALANA] dicuntur, tri-

ta, duabus aut tribus drachmis repurgant: peculiariter superuacuum capitis humorem exhauriunt: Flaua, bilem flauam: atram, nigra detrahunt: quemadmodum pituitam, cepula: Stomachum autem & interanea, sua infidēte astrictione firmant sed vsta multo magis & elota. quae de causa magnam purgantis facultatis iacturam faciūt, quod tenuioribus & siccioribus cōstant partibus: in quibus itaque decumbens fluxio partem aliquam fatigat, aut intestina exulcerat, hęc vsta & elota representamus, et mediocriter intestina subducunt.

Eādem vim à crassitudine, quod EMPELILICVM & EMBLICVM, barbara voce nominant, sortiuntur. vnde hęc omnia miscentes genera, sapientes barbarorū medici PARVAM TRIPHALON adpellatam, ex ipsis componunt: de qua

ACTVARIVS

paulò pòst dicemus , cùm misturas
medicamentorum, ventrem resoluē
tium, recensēbimus.

S E M E à barbaris appellatum,
siliquosus ille fructus est , qui citra
noxam , drachmæ pondusculo sum
ptus, pituitam & bilem trahit.

Quæ his deinceps succedūt, per-
quàm moderatè purgant : nimirum
C A S I A nigra & M A N N A : Casia
quidem, tribus aut quatuor drach-
mis sumpta, vix moueret aluū: man-
na verò, etiam maiore modo quàm
casia sumenda est: & flauam bilem
simplici ratione pellit: Casia verò
ipsa, flauā bilē, sed magis retorridā,
& quæ iā in atrā degenerauit, extra-
hit. quinetiā pituitā educit medio-
crē. Cæterū præbemus utrāque qui-
bus potētius medicamē aliud dari
non potest: nimirū pueris & fœmi-
nis vtero ferentibus, commoditate
quadam & necessitate vrgente, re-

præsentamus, & iis quibus exu-
rans febris reliquorum medicami-
num vsus respuit.

OXYPHÆNICON (nos aci-
dam palmulam bonâ græcorum pa-
ce dixerimus) refrigerat: flauam bi-
lem nihil æquè domat præter indi-
cum rheum: arquat: auxiliatur: si-
tim restinguit: doloribus capitis re-
medio est: noxios humores, qui su-
periore vêtre coiërant, deiicit: appe-
tentiam inuitat.

TVRPETVM, quod radix est
pityusæ, & ALBUM ALYPIAE,
glutinosam detrahit pituitam: lon-
gis valetudinibus medetur, quas frî-
gus, vel atra bilis attulerit: item atto-
nitis, comitialibus, infantiæ & fu-
rori. sunt qui tradant, hoc aluum fa-
cilè subducere: sed non cæterorum
more purgantiû extenuare corpus,
imo roborare: addunt, pituitosos hu-
mores renibus insidentes excutere,

ACTVARIVS

pituitam atramque bilem emittere,
marcidos excernere humores.

RATIO MISCENDO- rum medicamen- torum.

Porro quia medicaminū purgātū quæ-
dam ad celeriter purgandum nata
sunt: quædam modiocriter aluum ro-
soluunt: alia hunc humorem, alia
illum pellunt: hanc animaduersionem
desyderant, vt eis miscendis &
cōponendis, euincētes in laboranti-
bus humores sequamur: quò minus
aliorū vice, alios expellamus. Quip-
pe quum malè valētem simpliciter
exinanire nihil proficit, sed humo-
rem qui noxam infert, abigere per-
quàm fuerit vtile: ea tum sunt deli-
genda, quæ & facilè & citra mole-
stiam ferantur: longè quoque fue-
rit melius, nisi turgeat humor et se-
niens grassetur, hunc concoquere,

& meatus laxare, clysterēque prius
 subter in ventrē indere: vel medio-
 cri purgatorio pri^o, si opus sit, aluū
 vacuare: vt & medicamenta facilius
 permeent, & efficaciorē pręstent
 effectum: Postremo, zulapia ē radi-
 cibus, quę lotio mouendo sunt (cu-
 iusmodi sunt radices fœniculi, apii,
 anethi & erratici intubi (quod ci-
 chorium nominant) aut cōsimiles,
 obiiicimus, aut quodpiam ex con-
 coquentibus & emollientibus re-
 pręsentamus, qualia sunt maluę se-
 mina aut althęę, lingua bubula aut
 bubulus oculus (quem vocant bu-
 phthalmon) & dulcis radix, adian-
 tum: & ex fructibus, pruna damas-
 cena, & zyzypa, vuae passę de-
 tractis acinis: item insuper quę no-
 xios infarctus iocinoris, aut lienis
 expediūt, & proritētē laceissentē-
 que humorē reprimūt: cuius generis
 est, eupatoriū, securidaca, edissarū,

& centaurium, trifago, aiuga, stœ-
chasque, & quæ in recta ratione me-
dendi sternunt viam medicamentis
purgantibus, & velut præambula fe-
runtur: qualia sunt cucumerum fe-
mina & portulacæ, oxosachar, & cō-
similem his naçta cōditionem: præ-
fertim, in calidiorib⁹ temperaturis,
aut affectibus vitiosis, quemadmo-
dum deinceps de oībus disseremus.

Vt igitur tibi facile fuerit præui-
purgationibus construere medica-
menta, quæ cōcoquant humores &
impeditos meatus explicent (quân-
do eādē facultate sunt prædita) aiu-
gæ, hali (quod symphytū nomināt)
chameleonis marrubii, helenii (quā
& inulam vocamus) aristolochiæ,
singulorum semiunciam: poli, cen-
taurii tenuis (aliquibus & marrubii)
sing. drachmas sex: thuris drach-
mas duas, semissem: myrrhæ drach-
mas tres, aloë drachmas sex, galbani

drachmas sex, obolum vnum, olei
 drachmas duas, mellis drachmas
 quatuor, propolis drachmas duode-
 cim: scissilis aluminis drachmas sex,
 obolum vnum: bituminis drachmas
 quinquaginta: cretæ ampelitis
 drachmas octo: spumæ argenti drach-
 mas quinquaginta, gallarum drach-
 mas tres, iridis drachmas tres: pridie
 herbas, & radices tufas, demittere
 in oleum oportet, & totam manere
 noctem: postridie diluculo, iniicere
 spumam argenti, cretam ampeliti-
 dem, bitumenque: & igni decoque-
 re. præsto sint in alio vase, mel & re-
 sina, & galbanum, & propolis (quæ
 cera virginea dicitur) liquefacta:
 quibus paulatim in ollâ infusis, sic-
 ca addenda sunt: & cum iis coquen-
 da, vt nō coinquinetur medicamen-
 tum: cui rursus ab igne sublato, tri-
 tam myrrham & thus inspergere
 conuenit: sed attendere, ne supra

I

ACTVARIVS

modum efferneat, oportet. siquidē magna difficultate potest restingui, si quempiam attigerit.

DE EMPLASTRIS

ET LINIMENTIS.

E duabus aristolochiis MELENA, id est, medicamentum nigrum, ad solutos artus efficax, & defluxionibus obnoxios, si ruens humor articulos impleuit: vetustis auxiliatur vlceribus, & callofis, & q̄ pascūt vorātque & ægrē cicatricē trahunt: cruentis vulnerib⁹ immittitur: capiti prodest: luxata reducit ossa, & fracta ferruminat: vlcera repurgat, explet, & ad sanitatem perducit. Continet picis, ceræ, bituminis, terebinthinæ, singulorum pondo: mānæ thuris semissem: eruginis rasæ, cerussæ, singulorum selibram: atramenti sutorii, aristolochiæ longæ, rubricæ, acanthi, aristolochiæ rotundæ, singulorum trientem: malicorii, gallæ

rum, omphacitæ, æris ambusti, singulorum sextātem: aceri heminam: cicini olei, aut irini veteris, heminam, cyathos duos. quæ in liquorem resolui possunt, simul eliquantur, postea cerussa, & erugo cū oleo trita, instillantur: dein igni superponuntur, dum in vnitatem coierint: demum sicca resperguntur.

DYSRACHITES, mirum in modum sinibus opitulatur, quorū oræ occalluerunt, & dehiscuntibus fistulis, indita: quod si tantum os patuerit, ut turundæ sit capax, linteolum hoc illitū medicamine, indes, et præsentis eris auxilio. huius vim usurpato in partibus irriguis & fluxioni obnoxiiis, & longis valetudinibus aduersis. eas corriges, magno ex parte comminuēs: podagricis per accessionis principia præsentaneo est auxilio, perlita & * per latum imposita: sed solitis se credant exer-

T.ii.

ACTVARIVS

citationibus, & reliquos vitæ vsus
obeant: modò ne descendant in bal-
nea. in quo viuendi genere à triduo
ad aliquot vsque dies persistant: si-
quidem transitum materiæ denega-
bunt, quæ vitiū parit. Porro & om-
ni prodest vlceri, sex partibus cerati
permista. huic cum vetustatem iam
sensit, efficacior vis inest. Habet alu-
minis rotundi vnciā, squammæ eris
drachmas duodecim, eris vsti semi-
unciam, aristolochiæ drachmas no-
uem, styracis drachmas quindecim,
mysis drach. tres, chalcitidis drach-
mas tres, scyllæ drachmas vndeui-
ginti (aliquibus octo) picis liquidæ
semiunciam, iridis drachmas nouē
(quibusdam quatuor) terebinthinę
drachmas decē (aliquib⁹ septē) resi-
nę pineę drachmas. x. (nōnullis sex)
crocidrachmas septuagīta quinque,
olei sesquipōdiū. sunt q̄ adiiciāt cer-
uinæ medullæ drachmā. squāmam

et es atque mysi, chalsitim, scyllám-
 que prius leuissimè deteris, ex aceto
 quàm acerrimo, sub sole: cùm in fa-
 rinā pertrita fuerint, aristolochiam
 irimque prius tufas, & in cerniculo
 cretas, immittis: & affuso rursus a-
 ceto, reteris in leuorē. hoc tantisper
 facis, dum nulla supersit asperitudo,
 non parcens aceti dissolutioni. His
 in leuorē redactis, alumen adiicis: et
 eadem repetens prosequeris, dum et
 hoc in leuorem redactū sit: tum myr-
 rham, post thus, dein ammoniacū,
 & secundū hæc styracem, postremo
 picem adiicis. insolātur hæc in æstu
 calido, vt styrax elaboretur. iis quo-
 que in leuorem redactis, sic vt strig-
 menti crassitudinē p̄ferant, cerā,
 resinam & oleum, colliquata, pau-
 lumque, cū feruescunt, galbani de-
 fundes. quæ in vnitatem redacta, in
 mortario teres: & vbi refrixerūt, sen-
 sim liquefacta impones: tum demū

T.iii.

ACTVARIVS

galbanum indes: et vbi resolueris, in fictile percolabis: & rudiculâ dera- dens, cæteris quæ pilæ mandata fue- rant, immiscebis.

E CALCITIDE colletice .i. agglutinatoriũ medicamentum: in- flamationũ iniurias arcet: efficaciter vsurpatur aduersus facta ruptorũ di- uortia. sinus agglutinās, cõmittit, et resiccat: abscessus prohibet erumpe- re: cariosa corrigit ossa, & quæ pu- trilaginem sentiunt, luxata in suam sedem reponit: extremarũ partium presens est auxiliũ: & ad omnia (vt summatim dicam) efficaciter pollet. Spumæ argēti, squāmæ æris, resinæ pin⁹, ceræ, sing. drach. centũ, ammo- niaci thymiamatis galbani, sing. dra- chmæ sedecim: diphrygis drachmæ duodecim, aristolochiæ vncia, olei veteris sextarii tres. Spuma argēti, squammæque, coquuntur in oleo: & vbi colorem demutarint, diphryges immittitur: deinde resina pinus, aut

picea ceraque. postquam verò eliquata sūt, detracto ab igne vasi iniicitur ammoniacum, in latū extēsum: quod vbi liquefactū videris, aristolochiam insperge, & cōtinenter agita. *A cimionis vel Nichomachi* CHLORA .i. medicamētum viride, prodest aduersus fistulas, liuores et sugillata, aut vlcera, quæ depascunt vorantque, nomas adpellāt: ossa fracta fer ruminat, & luxata iungit, strumāsque discutit. Recipit galbani drachmas sedecim, æris cremativnciā, ceræ tantundē: adipis caprilli & vitulini drachmas triginta: thuris, resinæ, ammoniaci, terebinthinæ, nitrī, aristolochiæ, singulorum drachmas quinque & viginti: bryoniæ, testiculi herbæ, quę orchis græcè dicitur, aloæ, singu. drachmas duodecim: iridis semiunciā, scissilis aluminis, glutinis taurini, sing. vnciā: aceti heminā, olei tantundē * quando rosaceo coinquinatur, vtere.

T.iiii.

ACTVARIVS

DIABOTANON .i. ex herbis em-
 plastrū: pollet aduers^o carcinomata
 putrescentes abscess^o: strumas ad ma-
 turitatē perducit: lepras placat: fu-
 runculos discutit: podagricis opitu-
 latur: spiracula corporis aperit: ca-
 pitis citra vulnerationē incōmodis
 subuenit: è facie maculas extergit:
 ossa luxata in suā sedē reducit: emo-
 tos suo situ pedū articulos in suū po-
 situm admotu restituit: vulnera re-
 cēter illata, nomasque, linimēto, ta-
 rundēue inditum, expurgat: cum ro-
 faceo cerato, vlcera replet: sic tēpe-
 ratis, vt vna medicamēti huius por-
 tio, cū duabus cerati subigatur. inter-
 dum tribus aut quatuor partibus cū
 myrtacei cerati duab^o tribúsue, vlce-
 ra ad cicatricem reducit. Herbarū è
 maritimis tractib^o nulla vligine aut
 aqua madentibus, erutarū, anagalli-
 dis cæruleū ferentis florē, & alterci
 seu apollinaris recētium foliorum,

marrubii, papaueris corniculati, singulorū drachmas sex : tundito tantisper, dū solūm resoluantur, nec tamen absumatur succus.

ALIA: quæ habet squammæ rubri æris, drachmas viginti quinque: mannæ thuris drachmas viginti, resinę pinus aridæ & aloæ, singulorum drachmas sedecim : aluminis scissilis & rotundi, singulorum drachmas quatuor & viginti. Ea cum aceto teruntur in sole, sic vt strigmentī crassitudinē referant : dein commistæ herbæ reteruntur, dū omnia in vnitatem coëant: postremò additis ceræ drachmis centum, & veteris olei quatuor drachmis, coguntur in ceratum.

CHLORA siue viridis ē SCYLLA, qua vtitor in capitis fracturis, in fistulis & depascētibus vlceribus. quod si velis, vlcera carne impleat, & carnem creet, & cicatricem ob-

ACTVARIVS

ducatur, vni medicamenti parti, duodecim partes cerati rosacei addito: in ambustis igni, portionē portioni adiungito. Ratio cōponendi ita se habet: Aristolochiæ rotundæ, iridis, resinæ pinus aridæ, singulorum drachmæ triginta aut quindecim: ammoniaci, styracis, squammæ rubri æris, singulorum drachmæ quindecim: scyllæ torrefactæ drachmæ centum & vna: in aceto quā acerrimo dies octo sub æstu teruntur: primū squāma & styrax, sensim sumpto ex vtroque modo: deinde ammoniacum & scylla adduntur, vt elaborentur: postea resina paulatim instillatur: subinde myrrha: demum his, cum trita fuerint reliqua arida (completis verò diebus) vt in ceratum cogantur, adiiciuntur ceræ libræ quinque (quibusdam drachmæ centum & decem) terebinthinæ libra (aliquibus semiun-

cia) olei sesquiseptarius (aliquibus heminae sex) galbani, picis liquidæ, singulorum drachmæ triginta, galbanum præsto addit: quod ubi refrigeratum fuerit, medicamentum diligenter adseruetur.

ELESPONTIA, cutis spiracula laxat, quò facilius excrementitios humores corpus expiret: ab inflammationum iniuriis vindicat: strumis, phygethliis, parotidibus, auxiliatur: inductum ex ea splenium, attrahit, & puri mouendo est: rupta glutinat: & in vniuersum, ambustis igni subuenit: podagricorum dolores mulcet: Vetus oleum drachmis centum, pix arida drachmis quinquaginta, ladanum drachmis quinque & viginti, spuma argenti drachmis centum, erugo rasilis drachmis tribus sesquiscrupulo, galbanum semiuncia. spuma argenti cum oleo

ACTVARIVS

trita, coquitur: cū collecta fuerit, pix & erugo coniiciuntur: deinde ladanum & galbanum: & ita mortario creditis, ac tedaceo rude subactis, vtere.

Medicamentum SARCOPHAGON. .i. carniuorū, valet aduersum fistulas, vlcera cacoëthica, ad teredines & strumas: Capit resinæ, terebinthinæ, thuris, ceræ, squammæ æris rubri, singulorū trientē: spume argenti vnciam (sunt qui tātundem auripigmenti, spumæ argenti loco substituant) eruginis rasæ vncias octo, salis ammoniaci semissem, aceti heminā. ego insuper vini & olei, singulorum heminā addo: & scyllini aceti parem modum.

ALIUD habetur, quod turgentia guttura discutit, & duritias dissipat: Capit argenti spumæ drachmas quinquaginta: resinæ pinus drachmas quadraginta, olei veteris vn-

cias decem, galbani trientem, æris
exusti drachmas viginti, ammoni-
aci drachmas quadraginta, aluminis
scissilis drachmas quatuor: mannæ,
thuris, singulorū drachmas quatu-
or: ceræ drachmas quinque. vltimò
mannam galbanūque demittito.

CEPHISIPHONTIS medica-
mentum, quædam discutit, alia co-
git: Resinæ, nitri spumæ, singulo-
rum libra.

ALIVD extractoriā vim habēs:
Terebinthinæ, ceræ, nitri, singulas
minas: minii, bdellii, ammoniaci
thymiamatis, singulorū drachmas
duas & triginta: olei heminas duas:
aquæ marinę aut muriæ tantundem
misceto.

ALIVD . sulphuris ignem ex-
perti, baccarum lauri, calcis viucę, pu-
micis, ammoniaci thymiamatis, pa-
res singulorum portiones.

MINVTIANVS aduersus stru-

ACTVARIVS

mas miscebat singulorū selibrā: & li-
quefactis inspergebat, fecis crematæ
sextantē, spumæ nitri selibrā: dein-
de subditis carbonibus, adiciebat
olei tres heminas, radicis ebisci vn-
ciam: quibus sublatis, inserebat ra-
dicem cucumis sylvestris, & gladio
li (quem græci xiphion adpellant)
singulorum vnciam: asii lapidis
trientem.

Emplastrum è visco, discutit, ex-
trahit, mammis prodest: Spumæ ar-
genti, olei, singulorum dupon-
dius: visci querni triens, gallarum
triens.

Emplastrum è viva calce Da-
mocratis, discutiens, strumas dissi-
pat, omnem cohibet tumorem io-
cineris & lienis: aquæ inter cutem
suffusionibus medetur: vrinas pellit:
largas ciet excretiones: longos co-
xendicum cruciatus finit: Habet

ponticæ ceræ libram, resinæ pinus aridæ dupondium, calcis viuæ recentis vnciam, aluminis scissilis vnciam, auripigmenti pontici vnciam: quibus affunditur aceti odorati pauxillum: habundè maiori pilâ hæc tunduntur. ceræ & resinæ, igni liquefactis, oleû affunditur & commiscetur: & vbi malagmatis impolluti crassitiem adsciuerit [medicamentum, ad vsum reconditur.

OPTIMVS damocrates huiusce medicaminis parens, dicere solebat, frugi longorum morborum liberatorem esse, in quo diuturna visceris alicuius, vel extorum inflammationio præcordia durauisset: quod quidem supra modum adiumento est. quippe cum sudores adferat, & præcordiorum duritias, discutiat, suppressos trahat

ACTVARIVS

menes, crebris diebus impositum: ego calcem eximens, duplum alumen in eius locum sufficebam, & medicamen reddebam melius: noui sic non excitare psydracia, id est, pustulas subalbias, à quibus destillat humor exprimitur.

DIASMYRNES, id est, è myrrha medicamen APOLOPHANNII: quod apponi præcipiebat contra præcordiorum noxas: omnem discutit duritiã: efficaciter prodest, iocinerosis, lienosis, renum vitio laborantibus: item neruorum incommodis, alterius particulæ consortio consensuue conceptis: auxiliatur articulorum doloribus, & captis eorundem officiis: Tenet ceræ, terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, bdellii, myrrhæ, propolis, iridis, styracis, singulorum vncias sedecim: sedimenti irini vnguenti, quantum esse videbitur satis: & vini

odorati, modum, qui ea poterit excipere.

PHILONIDIS ē seminibus emplastrum: fœnigræci seminis, anisi, styracis, bdellii, mannæ, thuris, cardamomi, ligustri, panacis, radicis iridis, spumæ nitri, singulorum drachmę quinque & viginti: ammoniaci, terebinthinæ, singulorū drachmæ quinquaginta.

DIAPEGANÔV, id est, ex rutha medicamentum, ischiadicis confert: Capit, seminis ruthę sylvestris, lasaris, baccarū lauri, spumæ nitri, abrothani, colocyntidis, cardamomi, amæi, singulorum semiunciam: ruthæ viridis, picis, terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, adipis magni suis aut felis in domibus oberrantis, (quem nominant elurum) singulorum drachmas quadraginta: galbani drachmas sex: opopanacis & sulphuris, singulorum

V

ACTVARIVS

femiunciam.

DIACAPPAEOS, id est, medicamentum è capparibus : lienosis auxilio est. ceræ, resinæ, singulorum mina : ammoniaci suffimenti selibra : aluminis liquidi drachmæ quinquaginta : strigmenti balneorum, hemina : radicis capparis drachmæ quinquaginta : radicis cyclamini, tantundem, myrobalanorum misturæ, drachmæ quinquaginta : aceti quantum ad excipienda arida : & olei, quantum ad liquefacta satis est.

Malagma contra stomachi & intestinorum defluxiones : habet cœnanthæ sextantem : omphacii trientem : carnium phœnicobalani (id est, palmarum quæ solibus illustratæ, maturuerunt) sextantem, rosarum vnciam : aloæ, gallarum, picis, aluminis rotundi, singulorum trientem : ceræ quadrantem : aliqui thuris & myrti, singulos quadrantes adii-

ciunt: vinum, quantum ad arida capessenda fuerit satis. ad expugnandam aquam inter cutem & inflationes, addiderunt, picis, ceræ, singulas libras: nitri, sulphuris ignē non experti, aluminis scissilis, singulos semisses.

Emplastrum ē melle, lassitudinum tœdia reficit: neruorum contractio- nibus efficax est. hinc quoque, morbo, qui quodam rigore neruorum caput scapulis annectit, & oris distē- tioni, cū rictus motu quodā per- uertitur (illū, opisthotonon: hunc, cynicon spasmon nominant). au- xilio est dicitur quoque

TETRAMYRON, quod qua- tuor constet vnguentis, irino, ro- faceo, cyprino, gleucino: insuper melle, terebinthina, & cera, singu- lis quadrantibus. mel seorsum co- quitur: & quæ liquari possunt,

V.ii.

ACTVARIVS

eliquescent : omnia in pilam conii-
ciuntur , & tunduntur , & in vsum
reconduntur.

MYRACOPVM , id est , discu-
tiendis lassitudinibus dicatum me-
dicamentum : pollet contra mem-
bris captos, tremulos, aduersus no-
xas nervorum quodam consensu &
iure consortii contractas, sympa-
thias dicunt : auxiliatur podagricis,
articulariis morbis, ischiadicis : sic
vt prorsus omni vitio liberet, vsus
eius per ipsas molestiarum interca-
pedines. in accessionibus, remisso
vtimur medicamento . Concipit
sampsuchi sextarios duos , fœni-
græci fertarium , rorismarini ses-
quiseptariū , sextulæ campanæ sex-
tarium : iridis, ligustri, floris roris-
marini (qui græcis canchry dici-
tur) herbæ sabinæ, singulorum as-
spondium : cardamomi, iunci odo-
rati, casia, abrothani, baccarū lauri,

baccularum myrti, singulorum se-
 libram. omnia confracta, duplici
 vnguentario vasi credito: vini sex-
 tarios duodeviginti affundito: &
 triduum macerari finito: prætereà,
 olei sabini libras sedecim: irini, lenti
 scini, styracini, myrtini, gleucini,
 laurini, singulorum pondo, subdito
 igni coquito: mox liquorem cocto-
 rum expressum, in alterum vas inge-
 rito, ac rursus sine decoctis recoqui-
 to: adiectis septem ceræ libris, resi-
 næ laricis, myrrhæ stillaticiae, singu-
 lis libris. quibus vnà liquefactis, uti
 antea dictum est, vtitor.

ALIUD aduersus vehementes
 lassitudinum affectus, & neruorum
 contractiones: constat ceræ drach-
 mis quinquaginta terebinthinæ dra-
 chmis quinque & viginti: spumæ
 nitri, hyssopi, mellis cocti, medullæ
 ceruinæ, galbani, adipis taurini,
 ammoniaci suffimēti, baccarum lau-
 V.iii.

ACTVARIVS

ri siccarum, singulorū drachmis sedecim: veteris olei hemina: vini marini pari modo vtitor.

BASSI medicamentum, quo ipse vtens, neruorum prius resolutione correptus, euasit incolumis: habet olei myrtacei, cyprini, singulorum trientem: olei veteris, atramenti futorii, singulorum sesquilibram: galbani quadrantem, mannæ thuris vncias triginta: ceræ pondo, terebinthinæ sesquilibram, lachrymæ panacis sextantem: radicis bryoniæ, violæ, spumæ nitri, propolis (id est ceræ virginæ) pyrethri, euphorbii, singulorum trientem: adipis hœdi semissem: aceti modum sufficientem. bryoniam, pyrethrūmq; ex aceto coquis: mox liquorem exprimis, & aridis eum miscens, & exactè conterens liquefactorum excipis iure. vsus, vti antea dictum.

DE MEDIC. COMPOS. 148

DIACASTORIOV, id est, e
castorio medicamentum : iis qui
membris sunt capti (paretos vo-
cant, quasi resolutos) auxiliatur :
inueteratos adfectus emendat. Ha-
bet hyssopi, terebinthinæ, singu-
lorum vncias tres : medullæ cer-
uinæ trientem : ammoniaci thy-
miamatis, galbani, castorii, pipe-
ris albi, euphorbii, adarcæ, ni-
tri, opopanax, singulorum vn-
ciam. inspicito exactè crassitudinem
emplastri.

Linimentum e sale, podagricis &
articularibus morbis conuenit : vi-
tium emollit omne : cotidianus e-
ius erumpit vsus . Sordidi salis,
hoc est, fossilis seu terre, libræ duæ :
scissi aluminis libra : fecis vini
sextarius, floris asiani lapidis tri-
ens, teruntur arida diligenter, &
adiecta fece, exactè leuigantur :

V.iiii.

ACTVARIVS

In aliis quibus contritis, olei veteris sex-
 exemplarib⁹ tarius infunditur, & contundun-
 scriptū est, tur, & vbi extraxeris, vsibus mi-
 melle ex- nistrato.
 cipi.

ACOPVM DIAPHRYNON, id
 est, è ranis rubetis medicamentum
 lassitudinē discutiens: Recipit olei
 sabini veteris, libras tres: sylvestris
 cucumis raidcis, cerę, picis nauibus
 de rasæ, suilli adipis vetusti, singulo-
 rum drachmas tres: ranas quæ no-
 minantur rubetæ tres: si eæ defint,
 è minoribus quinque, medullæ cer-
 uinę, spumæ nitri, sulphuris viui,
 olei laurini, olei irini, singulorū qua-
 drantem: vnguenti malabathrini li-
 bram: sampsuchi tantundē. radices
 cū sampsucho trite, in oleo mergun-
 tur: & subditis carbonibus, coquun-
 tur: quum resiccatae fuerint radices,
 humor, quē ebiberant, exprimitur,
 & ipsæ abiiciuntur: mox iniectis in
 sportulam ranis, os eius consue,

& in iam dicto humore tātisper co-
quito, dum ranæ colliquefcent: tum
sportulam cū inditis ranis expref-
sam, abiice. Deinde in huiusmodi
oleum, liquida iniice, subagitans
tantisper dum dissoluta fuerint: no-
uissimè vnguētum & galbanum in-
fundūtur: dein deposito ab igni va-
se, sicca asperguntur, & in pila, ad-
iectâ malabathrini librâ, tundūtur:
& plumbeo vase reconduntur: sed
muniri debet & seruari, quò minus
per vasis spiracula, vis eius euanes-
cat, & vernaculam auram exhalet.
vtendum eo est interim perinde at-
que malagmate, cum senescēs vigo-
rem exuerit: interim verò illitu tan-
quam cerato, quod aliquo vnguen-
to sit delibutum.

ACOPVM NEAPOLITAE
medicamentum, podagricis, & arti-
cularibus morbis coxariisque præ-
senti est remedio, quando oī noxa

ACTVARIVS

liberat. Continet thuris, piperis al-
bi, ammoniaci suffimēti (quod thy-
miana nomināt) myrrhē, nitri, flo-
ris lapidis asii, alūinis scissilis, succi
cētaurii, singulorum pondo sextan-
tem: fecis vini sextarium: olei cypri-
ni, laurini, myrtini, styracini, ceræ,
singulorū libram: terebinthinæ pon-
do semissem: galbani, pondo vnciā:
lachrymæ panacis, pondo semiu-
ciam: liquefacta tritis inseruntur.

Medicamentū quod PISCATORIS
inscribitur, insigne: Piscator cū ad-
uersis exercitationibus vsus, adeo
morbo adfligeretur, vt corpore pi-
ctam reprēstaret imaginem, be-
neficio huius medicamēti ab omni
noxa sospes euasit & sanus. Recipiū-
tur olei sabini libræ tres, surculorū
populi nigræ libra (si teneros huius
ce arboris partus tēpus deneget, vtē
dū erit sampsucho, ea cōditione, vt
in alterius vicem, duplo pōdere suf-

ficiatur) vnguēti crocini, irini, cypri-
 ni, sing. libra: mastiches vncia, myr-
 rhę stillaticię selibra, picis nauibus
 derafæ (apochyma græci nomināt)
 trepondo: pinguedinis suillæ libræ
 sex: sulphuris ignē non experti, spu-
 mæ nitri, galbani, singulorum qua-
 drans: medullę cerui triēs: decem te-
 studinū terrestrium sanguis conii-
 ciēdus est, trito iam et parato medi-
 camini. Construitur autē, vt antea
 dictum est. cum ad vsum accersitur,
 primum hoc pingue summouetur,
 & suauitatis gratiā infunditur opo-
 balsami et vnguēti malobathrini vn-
 cia. ita iucundū efflabit odorem.

A C O P V M aliud, aduersus diu-
 turnos coxendicū cruciat⁹, & cubi-
 torū et resolutiones neruorū impri-
 mis efficax: Cōstat olei veteris dua-
 bus libris: castorii, āmoniaci thymia-
 matis, piperis, opopanacis, galbani,
 singu. sextatib⁹; medullę cerui triēte

ACTVARIVS

liquefactis sicca comprehenduntur:
& in vnitatē redacta, ad vsum pro-
muntur.

CHLORACOPVM, id est, viri
de acopum, presentaneum leuandis
lassitudinibus remedium: sed in-
ter initia laboris non cōfert, nisi fri-
gus vehemens inceserit, & perfri-
ctio violenter aliquem occupauerit:
lassitudine diutina fatigante, effica-
ciores exhibet effectum: podagri-
cis, & articulariis valetudinib⁹ opi-
tatur, si antequam descendatur
ad balineas, pedes & nerui affecti eo
medicamine perfricentur: ita non-
nullos noui è morbo sese recollegis-
se, & pristinam sanitatem recuperas-
se. Capiuntur ammoniaci suffimēti
libræ duæ: thuris, spumæ nitri, eru-
ginis, hyssopi, singulorum pondo:
myrrhæ, galbani, lachrymę panacis
singulorum vnciæ octo: euphorbii,
adarces, singulorum triēs: ceræ du-

DE MEDIC.COMPOS. 151

pondius, terebinthinæ librę duæ semis: olei laurini, cyprini, gleucini, singulorum libra: irini, lentiscini, singulorum libræ duæ: cū aceto subigūtur & coguntur in acopum.

Emplastrum aureum, & quod P O -
LYARGYON dicitur, contra frigidiore succos, qui in stomacho coierunt & quartanas febres auxiliatur, impositum præcordiis, post coctiones: hepaticis, stomachicis, lienosis, iis qui frigidâ valetudine laborant, item laterum inflammationibus prodest: in calida verò distemperatura, incommoditatem parit: & vt in vniuersum pronūcietur, vitia infarctionis expedit.

C O P T O N ., iocinerosis, stomachicis, & omni duricię succurrit: mastiches, styracis, ladani, ammoniaci, propolis, singulorum libra: thuris, galbani, singulorum selibra: terebinthinę quadrās: nardini & vini, quā-

ACTVARIVS

tum ad ea excipienda satisfecerit.

EVODES. i. odoratum medica-
mentū: in quo habentur croci, aloæ,
absintii, gummis, calami, rosarū ari-
darum, cyperi, fertulæ campanæ,
casie, iūci odorati, folii, amomi, ga-
riophylli, singulorū quadrans: spi-
cæ celticæ nardi, micarū, lentiscini
olei, nardi, singulorū triens: masti-
ches, carnium palmularū, & coto-
neorum, ammoniaci, bdellii, singu-
sedecim: terebinthinę vncię octo: sty-
racis, propolis sing. libra: ladani, cę-
ræ colophoniacæ, singulorū pondo
duo: palmulæ micęque cum cenan-
the macerantur, & teruntur, vt in
vnitatem coëant, vt dictū est.

Malagma LENTII INTERPRE-
TIS: valet ad recenti cicatrice cō-
tractos articulos, & abscessus qui in
altum decubuerunt: ad neruorum
collectiones, & articulorum com-
prensiones, quas antylas græci vo-

cant, id est, incuruas contractiones:
 opitulatur iis, quorum ceruix quo-
 dam neruorum rigore, scapulis an-
 nectitur (opisthotonicos adpellāt)
 & omnibus neruorum lege confor-
 tii affectorum causariis: lassitudi-
 nes, acopi modo, discutit, irino vel
 cyprino, aut nardino resolutum: ad
 inueteratas & ferè deploratas du-
 ritias, quæ medicamentis non ce-
 dunt, efficacem effectum præstat.
 Adipis vitulini, bdellii, ammoniaci
 thymiamatis, iridis, singulorum
 drach. sedecim: opopanacis, styra-
 cis, piperis, thuris, singulorum vn-
 cia: ceræ, terebinthinæ, singulorum
 selibra: irini & odorati vini, quan-
 tum ad ea capiunda sit satis.

LAVREVM MAGNVM, ad-
 uersus stomachicos, aquâ inter cutē
 distētos, ischiadicos, lienosos: habet
 ceræ, resinę pin⁹, nitri lauri baccarū,
 colophoniacę picis, singulo. libras

ACTVARIVS

quatuor: ammoniaci libram, sinapis
floris roris marini, pyrethri, galan-
gæ, euphorbii, sampsuchi, cardamo-
mi, iridis, adipis suilli, pinguis tauri
ni, singulorū trientem cyprini olei
decimam sextam partē: non desunt,
qui quartam adiecerint.

LAVREVM PARVVM, extra-
ctoriam vim possidet. Capit ceræ,
ammoniaci thymiamatis, nitri, re-
sinæ pinus, baccarum lauri, seu vitu-
lini, olei, pares omnium portiones:
olei cyprini, decimam partem: sunt
qui sextam addant.

E SEMINIBVS medicamen-
tum, omnem discutit inflationem:
duritiam emollit: Asumuntur, semi-
num lini & fœnigræci, anisi, bacca-
rum lauri, petroselini, sampsuchi,
myrrhæ celticæ, cardamomi, sertæ
cāpanicæ, iridis, casia, herbæ sabine
thuris, croci, radicis panacis, nitri,
styracis, seminis apii, cyprini, sin-

gulorū sextās: pinguis taurini libra:
ammoniaci dupōdi⁹: terebinthinæ
sesquilibra: ceræ, colophoniacæ, sin-
gulorum pondo quatuor: mellis se-
libra, vini mod⁹, qui tibi faciet satis.

EX CENANTHE medicamen-
tum, pollet aduersum iocineris im-
becillitatem: auxiliatur stomachicis,
coeliacis, dysentericis: Capiūtur œ-
nanthæ herbæ, acatiæ, rosarū, cro-
ci, gallarū, rhūs syriaci, thuris, aloë,
omphacii, florum syluestris punice,
singulorū quadrans, palmulæ quin-
decim, absintii selibra, ammoniaci li-
bra, colophoniacæ dupondius: ceræ
libræ quatuor & semis: lentiscini &
melini, quantum ad ea excipienda
satis sit.

AMITHAONIS malagma, va-
let cōtra pēcordiorum adfect⁹: om-
nes duritias discutit: facit ad articu-
los, qui ægrè mouētur: Ceræ, ammo-
niaci, singu. trepondo: terebinthinæ

X

ACTVARIVS

vncie octo: cyprini hemine quatuor

PANALETHOS VEL BARBARVS galeni, vulnera maxima glutinat: habet picis libras octo, ceræ pondo sex & vncias octo, resinæ pinus libras quinque, trientem: bituminis pondo quatuor (aliqui sesquilibram imponūt) olei sesquilibram: spumæ argenti, cerussæ, eruginis, singulorum quadrantem, thuris semissem, aluminis liquidi sextatē, aluminis scissi trientem: lachrymæ panacis, squamæ æris, galbani, singulorum fescunciam: lachrymæ papaueris, myrrhæ, sing. semiunciam, terebinthinę quadrantē: mandragorę succi sextulas quinque, aceti heminas sex. quæ sunt librę quatuor semis: siquidem vncias nouem capit hemina.

ALIQVIBVS simplicior est barbara cōmistiō: picis, ceræ, resinæ pinus aridæ, bituminis, singulo. libra: spumæ argēti drachmæ decem,

eruginis drachmæ quinque, cerussæ
drachmæ quique, opopanacis drach-
mæ tres per hyemem olei dodrans,
per æstatē selibra. Liquida cū aridis
subiguntur. si verò dolores sopire
vehementius volueris, apollinaris
herbæ succi sesquidrac. lacrymæ pa-
paueris drachmā permiscebis. hoc
medicamentum priore moderatius
agglutinare, Galenus est author.

PEGANEA .i. rutacea, ischiadi-
cis opitulatur iis qui lumbagine tor-
quentur & humeris dolent, iis etiā
qui destillationibus sunt obnoxii, &
pectoris defluxiōib⁹ opportuni sūt,
subuenit: Cerae libræ quinque, co-
lophoniacæ trepondo: ammoniaci,
sulphuris ignem nō experti, singu-
lorum sesquilibra: foliorum ruthæ,
suilli adipis, spumę nitri, singulorū
pondo, adipis taurini trepōdo, bu-
tyri sextans, olei veteris quantum
esse satis visum fuerit.

X.ii.

ACTVARIVS

Vnguentum E BUTYRO, POL-
let cōtra dolores & perfrictiones pe-
ctoris, & concitatas inde tussicu-
las: Ceræ librę quinque, butyri seli-
bra, terebinthinæ sesquilibra.

ANETHINVM, ad eadē effi-
cax est: Adipis suilli dupondius: olei
anethini & chamęmelini, quantum
videbitur sufficere.

ISIS *aliquibus* EPIGONOS appel-
lata: facit ad omne vulnus, & præ-
sertim capitis, si cum intercisione
ossium hiet, sine iactura persanat:
efficax habetur aduersus illatos pū-
ctus: impactos corpori refigit acu-
leos: hominū canumque moribus
medetur: viperarum vir⁹ & scorpio-
num, draconis marini, & pastinacæ
venena, tractim elicit. vulnerariis
mēbratim fragminib⁹ remedio est:
siquidē tutius & celerius fracta fer-
ruminat: pollet aduersus recētes fi-
stulas: veteres corporis cuniculos,

& dehiscentes sinus, tubercula, parotidas, item aurium & alarum abscessus discutit, & nasci prohibet: quod si iam eruperint, iis emissariū facit, vt vomice ventriculo purulenta sordese manet: strumas cū cingentibus tunicis celerrimè tollit: puri mouendo efficax: fluxiones ad oculos decumbentes sistit, imposita frōti, liuores & insignita delet: gāgrenas circumscribens, serpere non patitur: vlcera putrilaginem olētia repurgat: & vt in vniuersum pronuncietur, ad omnia prosper erumpit vsus. ratio cōponendi ita se habet: Ammoniāci thymiamatis, eruginis rasæ, salis ammoniaci, æris squāmæ, & æris combusti, aristolochiæ, thuris, singulorum sextans: myrrhæ quadrās, aluminis sextulæ nouē: aloes, galbani, singulorum quadrans radicis dracunculi sextans, cerę dupondius, resinæ colophoniacæ pon

do quatuor (sunt qui parem modum terebinthiæ inserant) veteris olei sesquilibra, aceti tantundem.

ANETE, mulcet inflammatio- nes: Cære pōdo quinque, emplastri de succis (diachylōn nominant) li- bræ octo: excipiuntur oleo chamæ- melino & sufficienti vino.

DIAMELITOS. i. e. melle mala- gma, aduersum ictus efficax: vlcera deterget: Cæræ, colophonix, adipis suilli, spumæ argenti, boici, olei ve- teris, & mellis, singulorum pondo quinque: terebinthinę dodrans.

EMICIS malagma, vim emolliendi & discutiendi sortitur. Habet radicis althęę, palmularum, cæræ, terebinthinæ, singulorū librā: fœnigręci, seminis lini, singulorū li- bram: chamemeli, sertulæ campani- cæ, singulorū semissem, vini metre- tas duodecim: cerussæ, spumę argē- ti, colophoniacæ, olei veteris, singu- lorum libras quinque. Sertula cam-

pana, fœnūgræcum, semen lini, radices althææ, in vino maceratæ feruescant: & fiscis aut sacculis colatæ, proiiciantur: carnes palmularū benè cum floribus chamemeli molitæ, cū reliquis subigantur.

MASTICHERA .i. è mastiche emplastrum: valet cōtra ictus articularū & renū vitia. Cere librę duę, colophoniacę librę quatuor, mastiches vncię octo, terebinthinæ triēs, galbani vncię octo, āmoniaci libra.

FLAVVM vnguentum, sanandi vim habet & extrahendi. Cere, resinę piceæ, singulorū librę quatuor: axungię suillę librę quinque: thuris, mastiches, galbani, terebinthinę singulorū selibra: adipis gallinæ & anseris, singulorum sextans: medullæ ceruinę quadrans.

TETRAPHARMACYM, molli, carne explet, cōcoquit: Constat cere, picis, colophoniacę, seui bubuli, singulorum septenis libris.

X.iiii.

ACTVARIVS

CERVSSATVM, quod è cerussa fit, vnguentum cicatrices cõplet: Caput spumæ argenti sesquilibram, cerussæ pondo quatuor, ceræ candidæ libras septem, olei quātum sufficere videbitur. Oleum & spumam argenti tantisper coquito, dū ✕ syn-cera & nulla sorde polluta conspiciantur: postea reliqua coniicito.

PORRACEVM quod **PRASINVM** nominant, excreſcentia carnis reprimi: vulnera sanat, & cicatricosam cutem illustrat: Concipit ceræ libras quaternas, colophonix libras quinas, eruginis rasæ libram vnā aut alteram, olei & aceti modum sufficientem.

ÆGYPTIA Achromachi, cruentis vulneribus inditur, vulneraria vi subueniens: auxiliatur efficaciter neruorum intercissioni, musculorum punctiōi, fracturis, luxationibus viminum, vinculorumque

vellicatui: contra abscessus pollet
 & offensas, quibus pedes obnoxii
 sunt: glutinat vulnera: capitis dolo-
 ribus subuenit: & compluribus no-
 xis est accommoda. multo redde-
 tur vtilior, si squammam acie aut
 mucronibus decussam (quam appel-
 lāt stomoma) pari pōdere sibi adsci-
 scat: sed eo deterior vulneratis nervis
 si sola punctio neruum malè habet,
 squāma æris est superuacua: namque
 nullum metallicū, nisi prius in ace-
 to leuissimè teratur, huic puncturæ
 superpositū remedio est: in nervis
 tamen denudatis, & nutantibus, bo-
 num: si verò inflammationem ex-
 periātur, hac liquefacta cū rosaceo,
 linimentum imbuitur quo erit vten-
 dum. Quæ inseruntur, ea sunt: Ari-
 stolochiæ rotundæ, thuris, squam-
 mæ eris, squammæ acie aut mucro-
 nibus decussæ (quam nominant sto-
 moma) singulorum fescuncia: ceræ,

spumæ argenti, singulorum libræ
duæ: ammoniaci libra, terebinthinę
se libra vellerū succidorū crematorū
se libra, olei veteris libræ quatuor.

MYRSINATVM, habet ceræ
libram, plumbi combusti libras qua-
tuor, spumę argēti libras octo, serici
libras quinque, cerussę vncias octo,
olei myrtini libras sedecim.

DIOSTERON, id est, ostreatū;
habet ceræ candidæ libras quatuor,
cadmiæ crematæ & elotæ libram:
ostreorū combustorū eloti cineris
librā, cerussæ libram vnā aut duas,
spumæ argenti elotæ librā, olei myr-
tacei quantum erit satis.

ESANDYCE; Ceræ libræ duo-
decim vel sex, sandycis libræ sex aut
duæ, rosacei modus sufficiens.

EXANCHVSA: ceræ librę qua-
tuor aut septem, anchusæ libræ tres
aut duæ, olei rosacei portio quę tibi
satisfacere videbitur.

SULPHURATVM, DIATHIV
 nominant: Olei, resinæ piceæ, singulorum libræ quatuor: ceræ, mastiches, singulorū libra: centaurii triēs: olei optati vel alterius cuiusvis * ea liquantur & manuali centaurii muscario aut fasse mouentur vel viridi vel sicco.

NEUROCHALASTICON, id est, medicamentū nervos emolliēs: Ceræ libræ octo, colophonix libræ tres: myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes, opopanax, mastiches, butyri, cyprini olei, gleucini, nardi, olei rhutacei, bituminis, sing. pondo: terebinthinæ, adipis vrsini, sing. dupondius: seui taurini & suilli singulorum trepondo: medullæ ceruinæ, olei tedacei (dadelæon nominant) olei laurini, sing. trepondo & triens: euphorbii, ænanthæ, sing. vnciæ octo: olei cōis, libræ octo.

TYRIA DAMOCRATIS

ACTVARIVS

ANEPIDETOS, facit ad non magna partium diuortia, & quadrupedum morsus in summa cutis superficie impressos: recentes furunculos discutit: eosque adaperit, in quorum ventriculo iam pus coit, si gestetur imposita, & eorum crustas quā celerrimē rapit: imposita fronti, fluxionem ad lippientes oculos decumbentē, suspendit & cohibet. Nomen tyriæ ex eo vendicauit, quod inter coquendum tyriæ purpuræ sibi colorem adsciscit: Habet spumæ argenti libras quinque, ceræ libras duas, resinæ pinus libras tres: eruginis, squammæ æris, galbani, singulorum trientem: olei libras senas.

PENTATHETOS, quod quinque simplicia concipiat, adpellatur: pollet contra diuturna pedum & capitis tubercula: Ceræ, colophonix, adipis bubuli, calcis, picis, sin-

gulorum libras septem.

LEVCE RHODINE, id est, alba rosacea, vlcera carne implet & ad cicatricem perducit, atque refrigerat. Ceræ sesquilibra, aluminis septunx, thuris semis, terebinthinæ tantundem, cerussæ libræ sex, spumæ argenti libræ quatuor, rosacei quantum satis fore videbitur.

EX ALTHÆA medicamentū, vim emolliendi possidet: Ceræ, colophonæ, singulorum libra: olei, succi althææ, singulorum libræ duæ.

Vnguentum è STYRACE, ischiadicis auxilium ad fert: Mastiches, lachrymæ panacis, ammoniaci, euphorbii, portulacæ, castorii, cæsypii humentis, medullæ cerui, singulorum vnciam: galbani, terebinthinæ, tiberiadis succi, singulorum sextantem: cumini trientem, fina-

pis quincuncem, styracis semissēm:
 chamæleonis, fœnigræci, singulorū
 vncias octo: colophonix, resinę pi-
 nus, ceræ, singulorū libras duas: pi-
 cis libras quatuor, cyprini quantum
 erit satis.

MACHAERIONIS vnguen-
 tum, recentia omnia glutinat vulne-
 ra, & ab inflammatione vindicat,
 sed maximè impulsu concepta: mor-
 sibus efferatorum in rabiem, eximię
 subuenit, impositum variis formu-
 lis ac modis, & continenter muta-
 tum, & catapotio fabæ tuberculo
 deuoratum diebus triginta: proficit
 aduersum nomas omnes & phagæ-
 denas: item contra aurium & geni-
 talium vlcera: nudis ossibus carnis
 iacturam refarcit, statim ad incre-
 mentum perducens. resoluitur oleo
 omphacino aut rosaceo: Recipit
 aristolochiæ rotundæ, galbani, la-
 chrymæ panacis, eruginis, iridis,

ammoniacy, myrrhæ, singulorum
 vnciam: terebinthinæ, olei, quod
 acerbæ remiserunt oleæ (ompha-
 cinum nominant) singulorum vn-
 cias sexaginta & semiunciam: olei
 dimidium modum, cum erugine te-
 rito operosè, & dimidiatam portio-
 nem cum cera & terebinthina co-
 quito: dein, cum ad vnitatem colle-
 geris, vtitor.

PRIMIONIS emplastrum mi-
 rabile, vlcera cicatricibus obducit
 etiã deplorata: ad quæ sananda per-
 multi magnũ impenderunt studiũ,
 suam tamẽ planè luserunt operam.
 Tenet malicorii, calcis viuæ, alu-
 minis, singulorum sextantem: thu-
 ris, gallarum, singulorum trientem:
 forys semissem, adipis vitulini vn-
 cias septem & semiunciam, vel li-
 bram vnã & semissem: veteris olei
 dodrantem.

DIACHAMAELEONTOS, id

est, è chamæleone emplastrū : hoc tyriæ proximum : maximè verò perducit ad cicatricem vlcera, quæ medicamenta respuunt, aut difficulter curationi cedunt, & quorum oræ occalluerunt, & in vetustatem inciderunt : rimis sedis, condylomatis, & duritiis medetur. Continet argenti spumæ vncias octo, ceræ trientem, chamæleonis semissem : eruginis, olei veteris, singulorum sextantem.

EX EUPHORBIO emplastrū pollet aduersus neruorum vulnera: Ceræ, colophonix, resinæ, olei veteris, singulorum libra : euphorbii sextans. Quod fit contra carbunculos, habet spumæ argenti libras duas, olei veteris libras tres, auripigmenti sextantem. coquito oleum & spumam argenti, donec ne amplius quidē inquinantes polluant: deinde auripigmentum detritum

adiicito cum oleo.

AZENETI vnguentum, effi-
cax est aduersus omnia maligna vl-
cera (cacoëtha nominant) item con-
tra gangrenas, fistulas, recentia vul-
nera, ambusta igni, perfrictiones,
acopi modo emollit, in pefso sub-
ditum: vlcerebus vteri, tuberculis,
& parotidibus opitulatur: cum vl-
cera caua extiterint, copioso vtitor
medicamento: vt verò trahant ci-
catricem, minor creditur medica-
menti proprietas: sordidum, quod
rhyodes nominant, imponendum
præcipimus. oculis lippitudine la-
borantibus succurrit, genis illitum.
ab hoc medicamento oleum diffi-
det: ideo quando conficitur abdica-
tur: pix, verò cera & adeps adiiciun-
tur: maximè suum impertitur effe-
ctum, cum vulnus circa neruos ma-
lignum est: Habet ceræ libras tres,
resinæ piceæ libras quinque, œsyp

Y

libras tres, adipis taurini trepon-
do, colophonix libram, adipis suilli
libras sex.

PSORALIMA, id est, scabiei di-
catum linimentum: Habet chame-
leonis, lupinuli, cretæ, vuarū passa-
rum, sulphuris ignem non experti,
sing. libram: spumæ argenti, dupon-
dium: gith, styracis, spondylii, cad-
miæ floris, cretæ figularis, alcyonii,
singulorum selibram: lysomodi, ra-
dicis rumicis, singulorum vncias
octo: spumæ nitri, quadrantem: olei
& aceti, quantum ad ea excipienda
postulabitur.

MASVPHAE confectio: Ad no-
stram misturam addere oportet odo-
rati garyophylli, binas sextulas, co-
sti tantundē, folii indici octonas sex-
tulas scrupulos duos, spicæ nardi tā-
tundē, rosarum tantundem, amomi
sextulas duas, styracis tantundem,
gummis sextulas quatuor.

DIAMBAR, id est, ex ambare
 medicamentū, pollet aduersus per-
 frictiones, imbecillitatē stomachi,
 & vibrat⁹, & exortos inde pauores,
 item ad insanos atræ bilis insultus:
 Recipit mastiches sextulas decē, la-
 dani dextantē: ceræ, terebinthinæ,
 styracis, sing. sextantem: piperis, spi-
 cæ, cinamomi, singulorū sextulam:
 xylaloes, ambaris, singulorū sextu-
 las tres: balsamini olei (quod vocāt
 balsamelæon) sextulam.

DIACHARTON, id est, è char-
 tis vnguentum, valet contra no-
 mas: squammæ æris, chartæ cre-
 mata, singulorum drachmæ vigin-
 ti quatuor: auripigmenti, sulphu-
 ris ignem non experti, singulorum
 drachmæ duodecim: plumbi com-
 busti drachmæ sex.

*Puluis ad externas sanguinis eruptio-
 nes: Thuris, aloæ, aluminis, sar-
 cocollæ, gummis, argenti spumæ,*

Y.ii.

ACTVARIVS

cerussæ, succi acacię, stercoris aut recrementi ferri quā vocant scoriam, ni, modus.

DIACORALLIV TROCHISCVS, id est, è corallio pastillus: Repurgatæ lachæ, lemnii sigilli, cretæ famiæ, asteris atici cognomento, armeniacæ glebæ, putaminis oui cremati, alcyonii combusti, gypsi cremati cineris, hæmatitis gemmæ, ammoniaci, therapidii, gallarum ægyptiarum, rosarum, draconii sanguinis, rhûs syriaci, malicorii, amyli, atramenti sutorii, succi hypocystidos, cadmiæ, pinus, violæ, cucurbitæ, cyclamini crematæ, singulorum sextulas tres: hæc tundito & cribro creta, ita recõdito, vt suā facultatem non exhalent. erumpentes exteriùs sanguinis profusiones, medicamentum cohibet.

Linimenti genera, quibus in balneis illinuntur, qui pforâ, scabiæ, le-

prâ & diuturno pruritu laceffuntur, sunt hæc: Auripigmenti duella, piperis longi sextula, staphidis agriæ (quæ pedicularis dicitur) sextula. Sed pro habitu corporis & sensus facilitate, & humorum copia adicies & minues species.

PSORICVM, id est, scabiei abolendæ dicatum linimentum: valet aduersus incipientem elephantiasim, antequàm iacta sint etiam fundamenta: Nitri, aluminis, sulphuris vini, ceræ, singulorum sextans: picis triens, olei in quo rododaphnæ frutices incocti sint, libra: sunt qui sulphuris selibram adiiciant. quibus ad oculos vsque corpus totum, hoc vnguento fuit delibutum, ii intra dies decem, incolumes euaserunt.

MALAGMA MONOMACHIVM, id est, quod vnicè contra noxas pugnat: pollet aduersum in-

Y.iii.

ACTVARIVS

flammationes, & duritias iocineris, lienis, ventris, vteri: ad prætumentes locos, ad strumas, inguinariorum panos, tubercula, & (vt simplici ratione dicam) duritiā omnem mirum in modum discutit. cæterum commendatur item in inflationibus interaneorum & doloribus.

Continet spumæ argenti semissem, radicis althææ in farinam redactæ quadrantem, adipis anserini sescunciam, adipis gallini vnciam, farinæ scenigræci quadrantem, seminis lini vnciā, farinæ fertulæ campanicæ semiūciā: medullæ cerui quadrantē, galbani sextantem, colophonæ sextantē, olei veteris vncias quindecim, anethi in farinam cōmoliti semiūciā, olei chamæmelini quadrantē, veratri candidi drach. tres, samfuchi vnciam. in liquore resoluantur, quæ liquefcere debent: dein pulueres & farinæ coniiciantur.

EX HALICACABO pastillus,
quem VESICARIAM vocauim⁹:
ad prægñantes aquâ pustulas, & epi
nyctidas efficax: nariû vlceribus &
rimis sedis, & quibus citra dolorem
ducere cicatricē placet, auxiliatur:
Habet cerussæ librâ, spumæ argenti
semissem: aluminis scissi, corticis ha
licacabi, atramētī sutorii, synopidis
sing. sēlibram: quæ aceto excipito.

AREI medicamentū valet aduer
sum scabiem, psorâsq̃ue: item ad vl
cera quæ serpunt vorântque, ad ex
crescentē carnē, vnguiū reduuias,
purulentas aures, vlceras quæ ægrē
medentibus cedunt, sedis rimas &
condylomata: Alumen scissile, mi
nium synopicū, gummi, eruginem,
gallas, flores punicæ, singula pari
bus modis, aceto excipito. hoc præ
fenti est remedio: contra tamen ri
mas sedis, condylomata & nomas
aloæ semissem, croci quadrātē, scis
si alumīs, quadrātē, vino excipito,

Y. iij.

& in pastillos cogito : cum pastilli
veniēt in vsum, humor quo diluen-
tur, affectui quadret.

PETRONII arete, obsidentibus
acriter magnis doloribus rimarum
sedis & condylomatum, celeriter li-
berat: Capit stimmis, acaciæ, plūbi
cremati & eloti, sing. vncias duas:
spodii, cyprii, ericæ fructus, alumi-
nis scissi, thuris, atramenti sutorii,
myrrhæ, lachrymæ papaueris, sin-
gulorum drachmas duodeuiginti:
vino excipe & cum ad vsus ventum
est, passo dilue.

MVSAE medicamentum: Alumi-
nis scissilis, aloæ, myrrhæ, atramēti
sutorii (quod chalcanthen græci vo-
cant) croci, singulorū vncias duas:
florum sylvestris punicæ semiu-
ciam, melle excipe.

Pastillus BITYNVS: nomis, fistulis,
& vnguium reduuiis auxilio est: cū
duplo cerato, serpētibus vlceribus,

ignib⁹ sacris opitulatur: Habet mali-
corii, gallarū, aristolochiæ, alumi-
nis scissilis, chalcitidis, cadmiæ, sin-
gulorū drachmas sex: iridis, squāmę
ęris singulorum drachmas quatuor:
atramenti sutorii, mysis, singulorū
drachmas sex: nitri, thuris, singulo-
rum siciliquum: chrysocollæ drach-
mam: aceti, quantum sufficere puta-
bitur.

Pulvis citra vellicatum errodens:
sandarachæ, auri pigmenti, singu-
lorum siciliquus: calcis viuæ, man-
nę, thuris, aristolochiæ, singulorum
drachmę sex: pumicis, resinę, singu-
lorum drachmæ quatuor: iridis sici-
liquus. iis in leuissimum puluerem
reductis, vtere.

*Pastillus albus dysentericis cum can-
dido oui liquore subtēr inditur:* la-
chrymæ papaueris fescuncia, traga-
chantæ sextās, spumæ argenti qua-
drans: sigilli lemnii, amyli, singulo-

ACTVARIVS

rum quadrans: cimolię cretę triens,
decoctum myrti baccarum.

Ad sanguinis profusionem puluis:
si per ora venarū profundatur san-
guis (hemorrhoidas gręci solent ap-
pellare: hæ velut emortuę siccantur,
& passarum vuarum modo, rugosæ
citra vlcerationis sensum prociđūt)
septem dierum spacio, medicamen-
superinductum subuenit: condylo-
matis & fistulis illitū medetur: Ha-
bet aridæ fecis vini crematę drach-
mas tres, mysis siciliquum: non de-
sunt qui mannæ thuris binas adii-
ciant drachmas: quæ perinde atque
fex, donec inalbescat, vritur.

*Aliud medicamentum, quod condy-
lomata resiccat, & callos, & absces-
sus extenuat:* Cerussę, spumę argēti,
acatię, aluminis scissi, singulorum
drachmę quatuor: plumbi cōbusti,
lapidis hematitis, cadmię, auri, sin-
gulorum semiūcia: punicorū acido-

DE MEDIC. COMPOS. 166

rum, rosarum, thuris, singulorum
siciliquus: croci drachma. tusa creta-
que pars dimidia, cū aceto & apolli-
naris succo subigitur, vt coalescat: et
illitis oleo rosaceo manib⁹, in glan-
des cogitur, & subter inditur: altera
pars dimidia, quæ fuerit in pulue-
rem redacta, cum rosaceo subigi-
tur, & inducta lineo panno, inscri-
tur.

DE PESSIS.

*Pessus contra vuluæ strāgulatus effi-
cax:* Adipis anserini selibra, adipis
phasiani tantundē, ceræ selibra, cro-
ci vncia: spicē nardi, amomi, masti-
ches, singulorū vncia: opobalsami
quadrans, irini selibra.

ALTER PESSVS: Ceræ can-
didæ dodrans: adipis, terebinthinæ,
singulorum selibra: mastiches, sty-
racis, croci, singulorum quadrans:
nardini vnguenti selibra.

ALIVS pessus: Styracis sextās,

ACTVARIVS

casie vncia:spice nardi, amomi, cro-
ci, mastiches, singulorum vncia:thu-
ris, folii, singulorum sescuncia: cere,
olei, singulorū septunx: pinguis an-
ferini triēs, adipis phasiani quadrās:
opobalsami, liliacei olei, amaracini,
cyprini, nardini, singulorum vncia:
irini sextans. si cōcitatiores volue-
ris efficere, cardamomi drachmas
quatuor, aut vrticæ tātundem adii-
cies. detrahare aut adiicere conuenit
excalfacientia, temperamentum re-
liquūque corporis adfectum respi-
ciendo.

INSESSVS & pessi. Si vel vi-
ris vel mulierib⁹ genitura profluat,
post aliam adhibitam diligentiam,
inseisibus vtēdum qui habeant de-
coctum, rosarum, myrti, rubi, len-
tisci, & reliquorum, quæ naturam
sibi refrigerandi et astringendi ven-
dicarunt: oblinendū verò abdomen,
imus venter, pubes inguinum ten⁹,

acaciâ & hypocystide ex vino austero, & consimilibus: item iis, quæ ex palmulis cotoneisq[ue] fiunt, cataplasmat[is]: necnon consimilibus ceratis.

Si vterus inflatione laboret, in se sibus est utentum, qui fiunt è decocto ruthæ, pulegii, nepetæ, marrubii, thymi, artemisiæ, et viscilaginibus althææ & consimilium. foris autem illinere conuenit vnguentum è feminibus aut è baccis lauri: vel polyarchum cerato, resolutum iniicimus.

Pessi aduersus vteri inflationem. porrò pessi sunt subter indendi, ex terebinthina, galbano, iride, rutha & hyssopo: item qui fieri solet è rutha, pulegio, nitro, & melle, & bubulo felle: in quorum classem adnumeratur, qui ex pinguib[us] ficis, exemptis granulis ficariis, tritis, pondusculo drachmæ: radice cyclamini pertrita, sicilici pondo: spumę nitri

ACTVARIVS

drachmâ. verum ad fallendam acrimoniam retundendamque, pessum in lac oportet immergere. CAETERVM vtero aquâ intercutem distento, post impensam exactè reliquam diligentiam, vtendû est nitro, colocyntide, quæ melle excipiantur, & in pello subdantur: sed prius cypri-
no oleo intingantur.

ALIVS pessus: Cumini & nitri pares modi, cum melle subter in vuluam induntur.

ALIVS: Colocyntidis & salis, singulorum drachma, pinguis fici carne excepta, vt iuglandis magnitudinem æquet, glandis ceu balani modo subiicitur: siquidem humorem graue virus olentem extrahit, & eximè opitulatur.

IDEM si sedi admoueat, alui recremēta & humorum crassitudinem eliciet, flatúsque ventre exiget: vterum onere leuat: mulieribus, quæ

pustulas exiguis vesiculis similes a-
quâ plenas (quas ideo vocât hyda-
tidas) in vtero contraxerunt, vten-
dum.

*Menses deuocant pessî, ex odoramē-
tis aut sanguinē educētibus* (hēma-
goga nomināt) inditi: qualis est, qui
constat canabis drachma, chameleē
drachmis quatuor, elaterii totidem
drachmis, casiaē semiuncia, alumi-
nis scissilis, mysis, sandarachæ, sin-
gulorum drachmis tribus: myrrhæ,
croci, costi, singulis siciliquis: quæ
melle colligantur: sed pridie com-
pressa aluus clystere duce da est:
mox pessus impellendus: deinde al-
ter pessus, emolliendi natura præ-
ditus, mulcendi gratiâ inferendus
est: rursumque idem prior subden-
dus.

Si vterus inflammatione tentetur,
hi pessî erunt suffigendi: Capita
papauerum, in passo tantisper de-

coquuntur, dum consumpta distri-
buerint, dein tortiuo iure expresso
& excolato, cerui medulla vel vi-
tuli, vel adeps anserin⁹ pro ratione
inferitur ad vsus.

ALTER pessus. fœnigræci tusi et
cribrati, terebinthinæ, axungię suil-
læ, singulorum semiuncia: rosarum
uncia: tusa papaueris capitula, duo-
bus dieb⁹ in passo maceratur: post-
eà discoquuntur, dum resoluantur
in tabem, & humoris ius ad tertias
redigatur: expressisque capitibus &
abiectis, tortiuum decocti ius exco-
latur, additis galbani, myrrhæ, thu-
ris, lachrymæ papaueris, singulis ses-
quidrachmis, & casiaë tribus drach-
mis: iis contritis, tantum decocti in-
didisse satis est, quanto possint in
coalitum melle crassiore cōcres-
cere: mox liquefacta adiiciuntur, cæs-
pi, medullæ cerui, pinguis anserini,
singulorum semiuncia, & exactè

subiguntur, dum in vnitatē coëant.
 cū pessus ad vsum expetitur, rosa-
 ceo dilui debet, & maceratus subdi.
 omni dolori pręsenti est remedio:
 in flāmationibus etiam incandescen-
 tibus liberat: vteri strāgulatus emē-
 dat: duritias emollit: & ilico somnū
 conciliat.

Alius pessus AVREVS dictus, con-
 tra inflammationes, quæ muliebres
 locos obsident, & cōuersiōes vuluæ
 inclinātū sue: Habet tostorum ouo-
 rū luthea *: medullæ cerui semiun-
 ciam, croci siciliquum, œsypi sicili-
 quum: ceræ candidę, terebinthinæ,
 pinguis āserini, singulas drachmas.

Pessus ENNEAPHARMACOS,
 quòd nouem constet medicinis, ap-
 pellatus: prodest & infusione & im-
 positu. Ceræ, terebinthinæ, pingue-
 tudinis anserinæ, adipis bubuli, bu-
 tyri, medullæ cerui, rosacei, mellis,
 cumini, pares singulorū portiones:

Z

recentia omnia, in duplici vase colliquantur.

Pessi quibus vtendum, dum excandescens vrget inflammatio. Emplastrum è succis herbarum, diachylon nominant, vase duplici cum rosaceo miscetur, & plantaginis succus vel intubi, vel senecionis additur. *s i* verò calor ingens vterum sic infestet, vt inflammatio igne sacro deflagret (erysipelatōden gręci nominant phlegmonem) recentia solani folia cum humano lacte trita, imposito. *s i* in genitalibus locis duricia protuberet, misturis est pugnandū ex fœnigræci, & seminis lini, pullegii, arthemisiæ, syluestris cucumis radicis, & sabini foliorum, decocto: ceterum subter in vterum dare susinum, vel irinum, aut gleucinū, aut anserinum adipem, aut gallinaceū aut suillum recētem & insulsum, cū aliquo vnguento, vel lacte bubulo,

vel caprillo, cum anseris adipe: illi-
nere imum vētrem pubemque con-
uenit his laxantibus, nitro, absintio-
que, postremo polyarchio vtendum
est, & emplastro ē feminibus, aut ē
baccis lauri. Pessis quoque pugna-
dum est, qui mulceant & venarum
vteri spiracula laxent: quem effectū
optimē pręstat, tetrapharmacum,
aut azanite emplastrum, vel ē succis
quod diachylōn nominant, fusino
vel cyprino resolutum.

*Pessus ad vteri duritias, imbecillita-
tem, & atrophiam, id est, cūm vte-
rus alimenti uim non percipit: est
& acopos, hoc est, lassitudines dis-
cutit: Habet irini olei, cyprini, fusi-
ni, cerę, singulorum libram: mellis
libras quinque: malabathrini, nardi
ni, singulorum trientem: adipis an-
serini quadrantem, medullę cerui,
œsypi, terebinthine, singulorum ses-
cunciam.*

Z.ii.

Alius ad diuturnos vteri affectus:
 myrrhæ, bdellii, casia, ladani, singu-
 lorum siciliquus: spicæ nardi, croci,
 singulorum sesquidrachma: fertulæ
 campanicæ, vel palmularum carnis
 * vini dulcis, hemina: fusini, rosa-
 cei, cyprini, singulorū triens: prius
 sicca cum passo teruntur: dein vn-
 guentis inferuntur, & leni igniculo
 coquuntur: & ad vsum medicamen
 reconditur.

*Ad vteri abscessus, qui discuti non
 possunt, vtētum cataplasmatiss ē se-
 mine lini, fœnigræci, & hordeaceo:
 inferere autem oportet, caricæ de-
 coctas, & althææ radicem, & tere-
 binthinam: interdū quoque colum-
 binum fimum, oleum & mel. Loci
 iugiter fouendi, sinúsque perluen-
 di, spongiâ decocto horum imbutâ:
 & fictili ollē (quæ perforatâ harun-
 dinem habeat, spiraculo vasis accō-
 modatâ, qua vaporem expiret) insi-*

dendum: ac quibus infidebunt aque
 incoctis, ea vim extrahendi possi-
 deant: qualia sunt pulegiū, marru-
 biū, laurus, salvia, arthemisia, dicta-
 mum, centaurium. si autē validior
 dolor existat, capita papaveris adii-
 cienda: imo vētri caricę pingues, ex
 terebinthina, resina & nitro, impo-
 nendę. Pessis quoque pugnandum,
 qui consent, caricarū, anserini pin-
 guis, irini, singulis siciliquis: terebin-
 thine, cerę singulis drachmis: ruthę
 sesquiscrupulo, iridis obulo: nitri
 myrrhæ, sing. binis obolis. vtēdum
 autē caricarū vice, passis vuīs, auxi-
 liatur quoq; antidotum, cyphoides
 & enneapharmacū, polyarchiūque
 malagma, dilutū susino vel telino
 vel aliquo consimili. Q V A N D O
 autem rupto vomice, emissario pu-
 rum emanat pus, rosaceum erit in-
 fundendū vel tetrapharmacum ex
 butyro, & rosaceo: vel rosaceū cum

Z.iii.

sanguinariæ herbæ, vel plantagini^s
 succo. s i vero sanies effluat, grau^e
 olens, tâquam ab vlceratiõe fluxio-
 ni obnoxia, vel nomis profecta, ad
 stringentius esse debet, quod subter
 in vuluã inditur: quale decoctũ ha-
 betur rosarum, vel palmularum, vel
 lenticulæ cum malicorio. A T si in-
 æquabilis proluuies exeat, locos o-
 portet fouere, & infessib⁹ vti ex hy-
 dromelite, in quo absintiũ, aut mar-
 rubium, aut eruum, aut lenticula de-
 cocta sit. clystere oriculario, ptisa-
 næ cremorẽ cũ melle exiguo & ro-
 faceo, suffundere. s i quæ profluit
 illuuias, plane grauiter olet, ex mul-
 so vino vuluæ clyster indendus: &
 hoc tantisper faciendũ, dum iis vi-
 ciis perfectè liberentur. s i efferatur
 vlcus, ita vt pascat & exedat, conti-
 nenter equinum lac, clysteri suffun-
 dendum est, aut asininũ, vel quod-
 cumque, quod præsto adfuerit: mo-

do recens sit & coctum: sed duabus
lactis heminis, mellis acetabulū im-
miscuisse satis est: dein iris semiu-
ncia respergēda: sic & excalfacere &
frequenter die conuenit infundere,
vel lentis lomentum ex melle, vel
oleæ folia cum melle & vino trita,
supponere: aut amaros lupinos ex
melle subdere, vel medicamen ex
hordeo: cuius admotu, vlcerā vul-
uæ cicatricem ducunt.

Ex hordeo medicamen cicatricem
obducens: hordei cremati & in fa-
rinam detriti, spumæ argenti, cerus-
sæ elotæ, singulorum pondo: pin-
guedinis anserinæ, pondo quatuor:
caprini adipis trepondo, myrrhini
dupōdium, mellis despumati semis
sem, terebinthinæ trientem. effica-
citer ambustis illinitur, atque geni-
talium vlceribus.

*Si venarum ora sanguinem fundunt
(hemorroïda græci nomināt) man-*

Z.iiii.

ACTVARIVS

dragore succus, alumen rotundum, acatia, singula instar drachmarum duarum, vino trita excipiuntur, & in pastillos colliguntur. vtitor perfusis vino locis.

ALIAS cicutæ succus, appolinaris, alumē scissille, singulatim binis drach. sinapis drach. sandycis drac, ex vino formantur in pastillos.

ALIAS cerussæ, spumæ argenti, plumbi cremati et eloti, succi hypocyttidis, portiones equæ excipiuntur succo cicutæ, et ex vino in vsum promuntur. itidem iis vtere, quæ cōtra sanguinis è sede profusionem, perscripta sunt.

LVCII medicamentum, pollet aduersus sedis inflammationes, condylomata & genitalium rimas, inflammatione cōfliktatas: ad glandis coronam, & præputium efficax habetur: Recipit cærussæ quincūcem, spumæ argēti lotæ sextantem semi-

unciam, recrementi plumbi (quod
 vocant scoriam) eloti, aluminis scis-
 si, thuris, singulorum sextantem: vi-
 no albo intrita misces, myrtino vel
 rosaceo cerato, & vteris. efficacem
 exhibet effectum ad vlcera sedis for-
 dida, quæ linimentis inditis non
 possunt purgari: & ad ea quæ in no-
 mas exasperantur.

ALIUD contra sedis rimas (quas
 appellant ragadas) & condyloma-
 ta. Cadmiæ crematæ & clotæ, ce-
 russæ clotæ, spumæ argenti clotæ,
 singulorum sextās: ceræ quadrans,
 quorum tostorum duo luthea, sapa
 hemina, rosacei tantundem: vten-
 dum cum res postulat. Heximum
 medicamentū ad vetusta vitia. con-
 similiter & collyria ex astere attico
 aut thure aut consimilium aliquo, si
 succo apollinaris herbę & sapa pri-
 us diluta, sub hæc rosacei quantum
 erit satis accipiant, donec strigmenti

ACTVARIVS

crassitudinē colligant: sed anū con-
tinuò detinendam admoneo.

AD VETVSTAS VERRVCAS,
quas myrmecias adpellāt. Sulphu-
ris ignem non experti, sandarachæ,
futorii atramenti, pares singulorum
portiones, ex aceto oblitæ. addidi-
mus quoque elaterium, & tum mi-
rum in modum emendauit & fes-
files & pensiles verrucas: turgentes
prægnantésq; sanguine venas sedis,
quas appellant hæmorrhoidas, obli-
terat: Mororum fescuncia, chalci-
tidis tantundem, lapides mediaci
sexaginta vnus, pennarum corui
scrupuli viginti. summa pennarum
torrefacta, & in farinam trita, vino
cū reliquis omnibus excipiuntur, vt
crassamēto strigmētū equēt: præsen-
ti quoque auxilio est, rimis in præpu-
tio, & incipientibus, & inueteratis:
propter lotiū, quod in stillicidio, in-
ter glandē & præputium detinetur.

DE COMPOSITO-
RVM OLEORVM VIRI-
bus & ratione.

Sermonem de oleorum compositione,
reliquis non minùs vtilē iis qui viā
ac rationē medendi sequuntur, iam
vt nihil in hac parte per omnia ra-
tio medica proficiscens, desiderare
possit, exponemus. Quēadmodum
autem à iam dictis, occasiones colli-
gēs, potes alia quoque consimilia
condere, & in alia incidens medica-
menta, scire vales, qua vi polleant,
& quibus adfectibus magis cōgru-
ant. ad hunc sane modum ratione,
& præceptis, quibus oleorū compo-
sitiones cōtinentur, expositis, & in
opportuniſſima verba collectis, di-
cam te ex iis quæ statim memoriæ
prodentur, adiutū & alia cōponere.

Proinde ab nardiuo præciosiore aliis
vt videtur, oleis, mentionē auspica-
bimur: deinceps & reliqua memoriæ
trademus, quæcunque nobis magis

explorata erunt.

NARDINVM igitur oleum ex-
calfacit, & adstringit. ideo iis auxilia-
tur, quæ adstrictionem, & calorem
desiderant, id est, stomachicis, cœ-
liacis, destillationi & thoracis vitio
obnoxiiis, & suspiriosis. miscetur
quoque in emplastrorum compo-
sitionibus. Ratio ita se habet: Olei
trepondo: inulæ, xylaloæ, iridis,
foliorum myricæ, aristolochiæ, ar-
boris thuriferæ, frondium lauri, ca-
siæ, xylocasiæ, iunci odorati, costi,
amomi, styracis, myrrhæ, cardamo-
mi, garyophyllorum, hali, ladani,
asari, zarnabi, myrobalani, fructus
balsami, terebinthinæ, singulorum
sextula: aspalathi, piperis, cinamo-
mi, singulorum duella: cyperi, xy-
lobalsami, folii, spicæ nardi celticæ,
& ligni cinamomi, bochi, singulo-
rum sesquiseptula: balsami scrupu-
li duo: myrti siccorum foliorum, ca-

fiæ, singulorum vncia: frondium lauri sextans: vini odorati modus, qui sufficere videbitur.

GLEVCINVM oleū, valet contra horrores febrium, & neruorum adfectus: Olei porrorum libræ tres, vini veteris cadi quatuor, musti dupondius: arthemisiæ, cyperi, piperis, sphagani, bdellii, iridis, fructus balsami, aristolochiæ longæ, singulorum semiuncia: styracis, ladanii, croci, opopanax, cardamomi, amomi, fertulæ campanæ, rosarum aridarum, sampsuchi, malabathri, singulorū fescuncia: aspalthi, rorismarini, thuris, calami odorati, casia nigræ, costi, nardi celticæ, spathæ palmarum (quæ est inuolucrum fructus palmæ adhuc florentis) spathophœnicon græci nominant, singulorum selibra: camborū, qui baccæ sunt myrti fescuncia, helenii libra: Ratio cōcinnandi

ACTVARIVS

hæc est: virentibus in mortario con-
fractis, oleum & mustum cū vetere
vino coniiciuntur: completur oleo
dimidium vasis, aut vino vetere,
reliquūque musto, quod mediam
olei mensuram pendat: ea diebus
quinque macerantur: postea tan-
tis per coquuntur, dum mustum &
vinum vetus, ignis feruore absu-
mantur: & colato liquore abiician-
tur herbæ: resarciundæque inie-
ctorum iacturæ, quod remanserat
olei, mustūque cum radicibus,
præcocto oleo cæterisque tuis cre-
tisque cribro densiore, & subactis
atque ad vnitatem redactis, diebus
quinque madere sinuntur: rursū-
que coquuntur, dum mustum to-
tum absumatur: colatæque, senis
diebus ita sinuntur: deinde colo
transfusum oleum, vase vitreo re-
conditur.

CYPRINVM oleum, facultatem

obtinet calfaciendi: vuluæ & ner-
uorum adfectus corrigit: laterum
doloribus illitum auxiliatur: item
lienosis, cum exiguo aceto illini-
tur: miscetur ceratis & malagma-
tis: opisthotonicis, anginâ laboran-
tibus, succurrit: inguinum inflam-
mationibus illitum remedio est:
iis qui ab lassitudine febrim con-
ceperunt, præsentissimo remedio
illinitur: foliorum citri, cyperi, iri-
dis, saluiæ, sampſuchi, cumini ethio-
pici, myrrhæ, styracis, mastiches,
singulorum quadrans: dendroliba-
ni, aristolochiæ, seminis amæi, li-
gni balsami, xylocasiæ, singulo-
rum triens: inulæ, aspalathi, flo-
rum ligustri (qui græcis cyprus
dicitur) singulorum selibra: vio-
larum vncia, cupressi sextans, lau-
ri foliorum selibra, ruthæ sextans
aut selibra, lachrymæ panacis

sextans aut quadrans, olei metreta
vna: hæc vini veteris, & adstringen-
tis, tribus metretis præmacerata,
cum oleo tribus horis decoquuntur,
folia citri, dendrolibanum, frondes
lauri cyperus, inula, aspalathus, ari-
stolochia, iris, salvia, ammæi se-
men, rutha, cypressus: & deterfis
manuali scopula sordibus, herbæ
proiiciuntur: oleo reliqua, suprâ scri-
ptis mandata, coniiciuntur.

SYCIONIVM oleum calfacit, di-
scutit mollitque: floris roris marini,
pyrethri, euphorbii, agarici, casto-
rii, nitri, singulorum quadrans: ra-
dicis sylvestris cucumeris, libræ
duæ: olei viniq[ue], quantum satis
esse putabitur.

ROSACEVM oleum, refrigerat,
& adstringit: inflammationibus, &
ex aceto phrenitidi præsidio est, ca-
piti illitum: Rubrarum rosarum
detractis vnguibus, & noctu diuque

in omphacino oleo decoctarū, sesquilibram: operculato vase, diebus quadraginta insolato. hoc, potu ventrem resoluit, æstuantem stomachum restinguit: vlcera caua nutrit: ad inflammationes vteri, cum melle: & erosiones intestinorum, ex salis momento, clysteribus inditur: dolor dentium eo efficaciter colluitur.

ANETHINVM oleum, calidū, illitu medetur horroribus certo circuitu remeantibus: lassitudines discutit: dolores articulares subleuat: vteri duritias emollit, subter inditum: Anethum viride, noctu diūque flaccescens, instar vnciæ demergitur in olei dulcis sesquilibram: & operto vase quadraginta dies insolatur.

CHAMAEMELINVM oleum, illitum per se vel cum temperato calore, rarefacit, lōgas maximè febres

AA

ACTVARIVS

discutit: quòd si ex mero calido, dolores omnium corporis membrorū illitu leuat: Chamemeli flores lutei, sine ambientibus candidis foliis, pondere sextantis, in libram olei demerguntur, & vitreo vase, linteolo cooperto, quadraginta dies sole sinuntur illustrari.

CRINELATION, id est, è lilio oleum, muliebribus vitiis congruit: vlcera capitis manantia, furfures, varos & feruidas eruptiones illitu emendat: & vitia à frigore contracta sanat, omnem discutit inflammationem, cum croco perunctum: potum, deiectionem bilis molitur: stomacho inimicum, & nauseam parit. foliorum lilii detractis vnguibus imis, sextans: dulcis olei libræ tres: tribus insolantur diebus: deinde prioribus eiectionis, noua coniiciuntur folia: mox iterū exacto triduo, induntur alia: ter hoc opus

obeundum. Hoc oleum, tepefacien-
tem sibi naturam vendicat.

RUTACEVM oleum, calfacit
& resiccatur: quare destillationibus
auxiliatur: doloribus cum thoracis
tum reliquarum partium quæ vim
caloris desiderant, remedio est: Co-
marum ruthæ, & foliorum diu no-
cturne decoctionum, vncia: olei li-
bra, anethini modo, soli expo-
nitur.

VIOLACEVM oleum, refrige-
rat: incandescentibus inflamma-
tionum feruoribus, vtile est: vio-
larum quadrans, olei libræ duæ.

MYRTEVM oleum, refrigerat
& adstringit: ideoque cœliacis adfē-
ctibus subuenit: sanat igne ambu-
sta: pustulas erumpentes illitu e-
mendat: attritus hyeme concita-
tos & intertrigines, illitum corri-
git: sedis rimas, condylomata,

AA. ii.

laxatos artus, per sanat, & sudores
coërcet: foliorum myrti recentium
vncia, teritur, & in olei omphacini
sextarium mergitur, & vt cætera
factitatur.

MELINVM oleum, adstringit:
ideo stomachi & iocineris imbecil-
litatibus, ventris defluxionibus ac-
commodatum est: Malorum coto-
neorum exemptâ medullâ, felibra:
olei omphacini sextarius. mala par-
ticulatim tunduntur, & in oleum
demersa, quadraginta dies inso-
lantur.

IRINVM oleum, calfacit, emol-
lit, roborat: Aspalathi, iridis,
baccularum viticis, piperis, inulæ,
singulorum libram: lachrymæ pa-
naxis, iunci odorati, singulorum
vnciam: anchusæ duellam, scrupu-
los duos: casisæ duellam, olei quan-
tum videbitur esse satis.

MASTICHINVM oleum, leui-

ter calfacit, sed plus adstringit: cœ-
 liacis, stomachicis, dysentericisq[ue]
 habetur salutare: vitia, quæ sunt in
 facie, illitum delet, & colorem cutis
 commendat: Mastichæ vncia, om-
 phacini olei sesquilibra, decoquun-
 tur in vase duplici. Ratio compo-
 si mastichini ita habet. olei libræ se-
 ptuaginta, xylobalsami libræ decē,
 iunci odorati libræ quinque, xylo-
 mastichæ libræ octo, terebinthinæ
 trepōdo, comarū absinthii libra, vi-
 ni odorati libræ quindecim. arida vi-
 no macerātur, & ante triduum oleo
 & vino miscētur: mox sex horas co-
 quuntur: tum mastiche & terebin-
 thina exactè liquefacta, coniiciun-
 tur: colatāque & refrigerata, in vas
 transfunduntur.

LAVRINI componendi ratio:
 olei è drupis expressi, libræ septem
 & semis: baccarum lauri maturarū,
 sesquilibra: cōmistis & molitis oleū

AA.iii.

ACTVARIVS

excernitur. QV'IDAM baccas lauri
 solum citra mitionem aliam moli-
 unt, & ita prelo vel fisco, oleum ex-
 primunt. hoc autem merū est & syn-
 cerum. laurinum excalfacit vehemē-
 ter, & emollit: ita vt ii, qui scabie
 scatēt, & asperis impetiginibus ob-
 sidentur, illiti in balineo, persanen-
 tur. Sed eo cōuenit abstinere, liche-
 nibus & psoris, inflammationem
 minantibus: in calidis quoque tēpe-
 raturis: & biliosis: siquidem frigidis
 corporib⁹, humidis & pituitosis cō-
 gruit: item iis, quorū articuli algori-
 bus, aut perfriictione affliguntur:
 ischiadicis subsidio est: vermes & pe-
 diculos enecat. furfures capitis emē-
 dat: alopetas & ophiasēs corrigit.
 vsus eius, in lauacro nitri: postea de-
 tergere oportet vino & melle, & fœ-
 nigreci farinâ. sed cauendum est, ne
 capiti calorem sentienti, laurinum
 hoc oleum admoueatur.

OMPHACINVM oleum, quod O M O
TRIBES nomināt, stomacho ami-
cum propter adstrictoriam vim: prę-
gnantes gingiuas cohibet, illitum:
contra letifera venena datur, conti-
nuè potum, & vomitu redditum:
decoctum verò cum rutha, tormino-
sis præbetur: longis febribus com-
modissimè delinitur.

AMYGDALINVM oleum pro-
dest aduersum inflāmationes vteri,
conuersiones, occlusionesque: item
ad strangulatus eorundē locorū, in-
fusum: doloribus capitis, instillatū
medetur: auriū grauitatem, sonitus,
stridores & sibilos discutit: renū vi-
tio & vrinę difficultate laborātibus,
calculosis, viscerum tormentis, io-
cinerosi, suspiriosis, lienosis, sor-
ptum subuenit: neuos & maculas à
facie tollit & cutem erugat reliquā-
que eius emaculat, labem, cum radi-
ce lilii, melle rosaceoque, tanquā

AA.iiii.

cerato, permistum: oculorum abolet hebetudines: manantia capitis vlcera, furfurésque, ex vino detergit: hoc aliqui METOPIVM vocant. ratio eius talis. Amygdalæ amaræ choenices quatuor, purgatas & exiccatas, pistillo ligneo in mortariũ collatas, leuiter cõtunde, quoad massa fiat: cui aquæ feruentis heminas duas affusas semihorá dimitte: postea vehementius iterum tunde: deinde ad tabellam premens, tortiuum cremorem excipe: & quod pingue digitis adhæsit, in cornicula diffuse: rursusque in id, quod expresseris, heminam aquæ vnam infunde: & spatio, vt combibat, interposito, iterum exprime, formâ qua prius. quatuor choenices, heminam conficiunt.

Choenices
quatuor.

BALANINVM simili ratione cõficitur: repurgat maculas, varos, lentigines, fucos, cicatricum nigri-

cias: aluū resoluit, sed stomacho ad-
uerfatur: dolores auriū emēdat: item
fi sonant aures vel strepitum aut fi-
bilum elidunt, cum adipe infusum
anserino auxiliatur.

LENTISCOINVM, ex maturis
lentisci fructibus, eodem more con-
fruitur: quod scabiem iumentorum
canūque sanat: pefso acopo lepri-
cis additur: eo vtuntur ad sudores
cohibendos.

SESAMINVM, è sesamo simili
ratione cum superioribus conditur.

CARYINVM, è iuglande nuce
simili ratione conficitur: pollet ad
eadem atque balaninum.

HYOSCYAMINVM, ita fit è se-
mine apollinaris herbæ, quam vo-
cauimus hyoscyamum: aurium do-
lores sanat: pefsis adiicitur emolliē-
tibus.

GNIDIINVM, similiter è grano
fit noīs fui: vis eius, aluū resolvere.

ACTVARIVS

CNICINVM fingitur ad eundē modū : proficeret ad eadem ad quæ cnidiū, nisi paulo esset infirmius.

RAPHANINVM, simili modo cōponitur, è semine radicis. phtirias valetudine contractas, finit: scabrias cutis in facie discutit.

MELANTHINVM, eandē vim & cōcinnandi rationem obtinet.

SINAPINVM paratur, sinapi fracto, aqua feruēti perfuso: dein additur oleum, & simul exprimitur facit ad inueteratos dolores, ex alto id, quod infestat, euocans.

CICINVM oleū facito ad hūc modum: ricinos eius maturos refrigeratos, quot putabis huic rei satis esse, in solem cōferto: expassōsque, vuarū more in tabulatis explicitarum, sternito vt perarescant, & tantisper contineto, dum inuestiēs cortex sponte decidat: tum carnes eorū collectas, & in pilam iniectas, dili-

genter tundito, & in lebetem plum-
 batum, aquam cōtinētem cū vino,
 subiecto igni feruefacito: vbi succū
 omnē reddiderint, ignē subtrahito:
 atque oleum omne, quod innatat,
 in parua colligēs cornua, tollito, &
 ita recondito. ALIQVI, vbi habū-
 dat vsus eius, aliter tēperant: repur-
 gatos ricinos ad trusatiles molas cō-
 ferunt, vt probē ac diligēter molā-
 tur: molitōsque, in sportulam conii-
 ciunt: deinde machinamētis, cremo-
 rem omnē exprimunt: ricini autem
 maturi sunt, cum inuolueris ipsos
 cingentib⁹ destituuntur. Prodest au-
 tem cicinū oleum, p̄foris, vlceribus
 capitis erūpentibus, sedis inflāma-
 tionibus, vuluis, quæ occlusæ con-
 uersęque obstrangulāt, cicatricibus
 fœdis, auriū doloribus: additum in
 emplastra, affect⁹ eorū accēdit: potu-
 aluū ciet, quæ aquis grauatur: lūbri-
 cos, intestina occupantes, depellit.

TELINI olei conficiēdi ratio:
 fœnigręci pondo quinque, olei librę
 octo, calami libra, iunci trianguli
 dupondius: diebus septem in oleo
 macerantur: cotidie ter agitantur,
 deinde premuntur. oleūque repo-
 nitur: QUIDAM vice calami, car-
 damomum addere malunt: & xilo
 balsamum, loco iunci triāguli. sunt
 qui oleum iis antea castigent: postea
 fœnumgræcum in eo madefaciant
 exprimātque. vis ei emollire absces-
 sus, & concoquere: ad omnes vuluæ
 duritias maximè conuenit: fœminis
 quę difficilè pariant, cū loci pro-
 fluuiū vehementi obaruerint, infu-
 su succurrit: collectionib⁹ sedis me-
 detur: in tenesmo, ex inferiori parte
 subditur vtiliter: furfures & vlcera
 in capite manantia emendat: ambu-
 sta & perniones, cum cera discutit:
 aspredines in facie decolores abolet
 pigmentis additur [quibus fœminæ

faciei vitium occulunt, & pallorem
nitore mentiuntur] probatur quod
filiculam non magnoperè redoleat.

SAMP SVCHINVM ita confi-
citur: serpilli, casie, abrothani, sisym-
brii floris, myrti foliorum, sampsu-
chi, singulorum modus pro viribus
eorum capitur. omnia hæc pariter
tunduntur: omphacini olei tantum
adiicitur, vt adfusum vim & effi-
caciã, eorum quæ macerantur, nõ
obliteret: quatrídium macerantur,
opus est: dein exprimuntur: iterum-
que pari eorundem recentium men-
surâ, & eodem tēporis spacio, in eo-
dem oleo macerantur, et vbi fuerint
expressa, adimuntur, hac ratione cõ-
ficiundi euadit validius: vis ei, excal-
factoria, acris, extenuatoria, fœmina-
rum noxis, siue contractio siue con-
uersio vuluæ fuerit, auxilio est: men-
ses secundasque pellit: exanimatas
vteri strangulatu, recreat: lumborũ

ACTVARIVS

inguinūque dolores mulcet: vsus ei^s
ex melle cōmendatior, quoniā ve-
hemēti adstrictione, locos indurat:
lassitudines illitū discutit: cataplas-
matis, ad opisthotonum vtiliter a-
diicitur: item ad alios quoscunque
conuulsos.

METOPINVM nominatur, ob
magnam galbani cōmitionem: lin-
gnū enim, ex quo galbanū nascitur;
metopon solet vocari: Constat a-
mygdalis amaris, oleo omphacino,
cardamomo, lentisco, melle, vino,
myrrha, semine balsami, galbano &
resina: vehemēter excalfacit, cōbu-
rit: venarium spiracula laxat: extra-
hit, & purgat vlcera: neruis præcis
& musculis prodest: iis quorum in
scroto iners humor concreuit, auxi-
lio est: simulque exedētibus medica-
mentis imponitur: malagmatis, &
ceratis, neruorum rigorib⁹, opistho-
tonicis, & conuulsis medetur: sudo-

res ciet, vuluas aperit, & duritias earū placat: omnino vsus eius emolliendo est.

MENDESIVM, ex oleo balani-
no, myrrha, & casia, et resina confi-
citur. vtilitas eius, quæ metopii, tan-
tū ignauior.

STACTE, pinguitudo est recētis
myrrhæ, cum aqua modica contuse,
& per machinas expressæ. cōmen-
datissima, quæ olei expers est.

*En tibi sufficienter oleorū expositā
rationem: vnde, si tibi sit in animo,
rudimētis acceptis, alia componere
posses.*

DE MORSIBVS VE-

NENATORVM ET
rabidorum.

*Nunc verò, quod nouissimū fuit, sed
non minus vtile, de venenatis dissc-
rentes, quæ decent, cœptam absol-
uemus pollicitationem.*

DE RABIOSO CANE.

Auspiciū igitur pollicitationis à cane capere volumus, quod animal id familiare homini ac vernaculū est: Postea de reliquis quæ venenato morſu ſeuiunt, differem⁹. in rabiem igitur aguntur plurimum canes, cū æſtas maximis ardoribus deſlagrat: nonnumquam, cū hyems gelicidiis vel aloribus riget. In rabiem effecti, cibos & potus auerſantur, largā pituitam ſpumofamque ore et naribus profundūt toruis intuentur oculis: ſtrigoſum corpus, & ſolito compreſſius conſpicitur: adſultant ſine latratu: & nullo discrimine beluas et homines, notos iuxta ignotōſque morſu adoriuntur. A morſu ſtatim nihil moleſtiæ preterquam merus è vulnere dolor ſentitur: ſed proceſſu vitium creatur, quod ab aquę pauore, hydrophobicum adpellatur. Accidit autem cum neruorum diſten-

tione, ac toti⁹ corporis rubore: præ-
 fertim faciei, maximèque tū sudori-
 bus ac fastidio horrens aquam inter-
 estuat. Alii tenebras quærunt: Alii
 tristitiâ mœrorèq; cōtabescūt: Alii
 canum ritu delatrant, & obuium
 quemque dentibus appetūt, demor-
 dentēsque consimilē moliūtur per-
 niciem. C V R A T I O, quæ ad morsus
 canis pertinet, peculiaris, est medi-
 camē ē cancris fluuiatilib⁹. quod cō-
 stat parte vna mistę radicis gētianæ,
 et partibus duab⁹ cineris crematorū
 cancrorū: de quo dixim⁹ antea cum
 de medicamētis differerem⁹, quæ ad-
 uersus venenatos ictus probantur.
 Illinc de omni medicamēte cōdiscas
 licebit, quod impressis vene natorū
 ictibus dicatū sit. Nec verò timenda
 æquè sunt ampla rabiosorū anima-
 lium vulnera, quàm quæ pusilla vi-
 deantur; & dilaniatiunculis similia:
 quoniā ē magnis vulneribus erum-

BB

pens copiosè sãguis, veneni partem aliquã eluit: in exilioribus hoc contingere non potest. quoties vulnera maiusculè hiant, abscedentes carnes secari oportet, & labiorũ margines scalpelli acie circumfodi. Quæ verò altiora sunt, lacerationibus purganda, vt excitata sanguinis p̃fusio, venenũ remoretur, & ne vitalia petere possit. cucurbitulæ, si cum multa flãma agglutinatę figantur, id iuamenti præstant, vt veneficam vim eliciant. lōgè efficacissima in venenatis morsibus est vstio: Quippe quim superueniẽs validior ignis natura impedimẽto est, quò minus arbitrio suo serpens venenũ penitiũs commeet peruadátque vltra: simul verò pars eius aliqua intercepta, sistitur, quæ non mediocre curationi futuræ iacit fundamentũ: modò diu patens vlcus dehiscat, neque citò eius oræ coalescant: in quo p̃uiden-

dum est, ut crustæ labātur caducæ,
 ne hiatus vlceris celerius quā par
 sit, occlusus coëat: præstāt hæc falsa-
 menta imposita, & intritæ alliorum
 spicæ cepeque: item succus cyrenai-
 cus, grana quoque tritici vel mansa
 vel integra. quod si, ut sæpè solet fie-
 ri, cicatrices anticipent, prius obdu-
 ctæ vulnere quā legitimi dies acce-
 dant, cicatricosa pars adacta manu
 redulceranda, ablatis circum carni-
 bus, dissectisq; ferro: & repetito igni
 vulnus refricandū, cogendūque,
 iterum dehiscere. post verò certum
 præscriptūque dierū numerū, tra-
 here cicatricē et consolidescere per-
 mittitur: sed emplastro, cui nomen
 est à salibus, dialôn, regionem illam
 omnem cōprehendimus: dein intra
 paucos dies sinapi excitato rubore
 locum exulceramus. Quātum per-
 tinet ad rationē viuēdi, alliū, cepas,
 et porros esse prodest: & vinū vetus

BB.ii.

meraciùs bibere: quoniam hęc tardè
 conficiuntur, et abolentur: argumēto,
 quòd qualitas eorū aliquot dies mā
 sitat, quando tabe illa nō vincantur,
 neque pmutentur: sed occupent suā
 vi & ex aduerso pugnent. vtiliter &
 antidota ministrantur, p̄sertim quę
 odorib⁹ multis cōponi solēt: etenim
 odoramēta oīa, suapte naturā diffici
 lē corruptiōis labē immutationēque
 sentiunt: proinde vis eorum in cor
 poribus diutissimè continetur. scitu
 tamen dignū est, horrorē, aut metū
 aquę, nullum p̄scriptum cōstitu
 tūque tēpus habere, quo soleat e
 rumperē: sed plurimū à quadagesi
 mo die: sin negligentes siue remedia
 differentes aggreditur, interdū exa
 cto semestri cōtingit aquę metū ob
 uiam sese obtulisse: plerumque post
 annum prodiisse: quę omnia vidi
 mus. tradiderunt aliqui pauorem a
 quę septimo demū anno, quosdam

corripuisse. porro cibi acrimoniâ
 præditi & meracæ potiones, nullo
 non die ad restinguendum & hebe-
 tandum acumen veneni sumantur.
 desudatio, quæ cibum antecedit &
 sequatur, excitanda erit: picatione
 (quam dropacismû nominât) & si-
 napismo, vniuerso corpore et parti-
 culatim vtendû, sed omniû nobilif-
 simû est, elleborismus, & potio hie-
 ræ diacolocyntidos vocatæ, data:
 item lac scissile: quæ tam excernedi
 effectû valent quàm remorandi, ne
 labes illa pestilens in corpus mergi
 properet. sed de iis hætenus: nunc
 reliqua subiiciemus.

S I P H A L A Ngium morfu nocuit,
 locus rubore suffunditur, & pun-
 ctunculas ostendit: sed neque tu-
 more succrescit, neque calore multo
 cingitur: sed modicè rubet, & frigi-
 dus exaduerso sentitur. Comitatur
 tremor toto corpore, & distentio
 BB.iii.

poplitum & inguinum, cōuulsioni
 non dissimilis: circa lūbos collectio:
 crebra vrinæ eiiciundę cupiditas:
 difficilis & tarda recrementorū vē-
 tris excretio: sudor frigidus, omnib⁹
 summe cutis spiraculis profunditur:
 lachrymæ oculis exciūtur, qui offu-
 sã etiã caligine hallucinātur. I I s ci-
 nis ficulneus, adiecto sale, ex vino:
 aut radix punicæ syluestris, trita: aut
 aristolochia, cum hordei farina ace-
 ti hymbre conspersa, vtiliter impo-
 nitur: marinã quoque vlcus fouen-
 dum, aut apiastri seu citraginis de-
 cocto: cuius folia etiã lita prode-
 runt: tum sæpẽ homo demittendus
 est in solium, propinandūque ei se-
 mē abrothani, anisum, aristolochia,
 cicer syluestre, cuminum ethiopi-
 cum, fructus cedri contritus, cortex
 platani, semen trifolii, singulorū si-
 ciliquus, in vini hemina. tradunt a-
 liqui expressum cācris fluuiatilibus

succum, lacte addito & apii semine,
illa molestia continuâ liberare.

ICTIBUS VESPARVM & APVM
illita malua subuenit: itē ordeacea fa-
rina cū aceto: aut si ficularū lac mor-
fib⁹ instilletur: aut si muriâ siue sal-
sugine, vel mari foueris, occurritur.

De morsus à SCOLOPENDRA
locus ābitu colliuescit, & putrescēs
eroditur: interdū feculētus apparet:
rarū visu est, vt rubore perfundatur:
exulceratur autē sponte sua, ab ipso
morsu ducēs initium: eāque exulce-
ratio laboriosa, & propemodū in-
tolerabilis efficitur: pręter hęc pru-
rigines toto corpore sentiūtur. s v-
PER vulnus scolopendrę iniicien-
dus est cum aceto sal infriatus, aut
rutha syluestris in farinā digesta: lo-
cus aceto nō insulso & acida muria
foueri debet. potio salutaris, aristo-
lochia in vino, aut serpillū, aut ne-
peta, aut syluestris rutha.

BB.iiii.

SI SCORPIVS NOCUI, continuo
vulnus inflammatione cingitur: dures-
cit, rubet, & liuore sugillatur, atque
dolorem adfert: alternis vicib⁹, mo-
dò ardore deflagrat, modò frigus
experitur: iam vexatio repentina &
instabilis vicissim modò vehemēs,
modò languida, consequitur sudor,
horroris sensus, ac tremor: extrema
corporis frigent: inguina subrigun-
tur: tubercula in sede profiliunt: in-
horrescunt pili: pallor ora decolo-
rat: dolores cute summâ quasi con-
punctis aculeo formicant. IIS me-
detur lac è ficu vulneribus instilla-
tum: qui icit, scorpio tritus, & per-
cusso loco adpositus, tanquam iniu-
riæ suæ vindex, quam intulit perni-
ciem, suo corpore luit dominâte illa
rerû desidentia, quam antipathiam
vocant. prodest & sulphur viuum,
resinâ terebinthinâ exceptum: item
galbanû splenii more extensum, &

loco inductū, leuabit. calmintha trita & illita, & farina hordeacea ex vino parata, in decocto ruthæ: semen quoque trifolii herbæ tritum & adiectum, opem adfert. vtendum & potionibus mali terre cum vino, & gentianâ, & pulegio, & baccis lauri, & calamintha cū posca. Commendatur vsus balnei frequens, cum euocatione sudoris, & portione vini diluta.

Morsum PASTINACE MARINAE comitantur confestim inextricabiles penè dolores: neruorū distentiones, assiduæ molestiæ, languores, mentis insultus: posthæc, vocis priuatio, oculorum caligo: ipse verò locus, qui plagam accepit, in circuitu cum vicinia nigricat: & ita obstupescit, vt tangentem non sentiat: & si quis ipsum presserit, fæcies ex ipsa nigra crassaque; pariter, & graue olens, excernetur.

ACTVARIVS

IVVABUNT in hoc adfectu et omnia quæ contra morsum viperæ monstrabimus: adhæc in potu datur absinthium, salvia, sulphur cum aceto tritum: ipsūque animal, quod percussit, dissectum exenteratūque, & supra vuln⁹ impositum, suo medetur beneficio.

MVRIS ARANEI morsum arguit, locum ambiens inflammatio: atra pustula & extuberans, aquosaque, sanie prægnans: & partes omnes vicinæ liuent: verū cū pustula dissilit, hulus depascens succedit, non adsimile iis, quæ serpendo corpus exedunt: cum et tormina intestinorum succedūt, & vrinæ difficultates, & frigide corporis aspergines. IIS galbanū ex aceto tritum, instar splenii, vuln⁹ inductum cū aceto, auxiliatur: item ordeacea farina, cum aceto mulso illita. ipse mus quoque, qui morsum intulit,

diuulsus & imposit⁹, sui morsus diluit veneficium .vtiliter quoque tumsum alliū illinitur. inter auxilia est, aquā feruenti locum fouisse. Abrothanium verò decoctū, in vino potum, medetur. laudantur serpillum, & galbanum, & cruca, vino diluta.

VIPERARVM veneno tumēt corpora, vehemētèrque veluti strigosa siccescant: colorem trahunt subcandidum: sanies è vulnere profluit, primū oleosa, deinde cruenta: pustulæ ambustis similes erumpunt: mox nome præoccupat, longè latēque depascens: nec summa quoque cute vaga, sed & in altum descendens. contingit iis gingiuas sanguine suffundi: iecur inflammari: tormina & vomitiones biliosas moueri. accedit prætereā tremor, soporifera capitis grauitas, vrinæ difficultas, & frigidi sudoris effusio.

PESTILENS hoc virus tolli-
tur, caprino fimo ex vino imposito:
item lauro, abrothano, galbano, su-
periniectis: item pullis gallinaceis
diuulsis, & continuo admotis: item
radicis cortice vehementer tuso, scil-
la quoque tosta, & chamæmelo tri-
to, & ordeaceâ farinâ ex aceto pre-
paratâ, eidem vicio succurritur, ca-
lida vulneribus antea fotis. bibitur
efficaciter leporinum coagulum,
triobolari pondusculo: & succus
porri, instar heminæ, in meraco vi-
no: & apiastri succus & rutha sylue-
stris, ex vino. ipsum quoque vinum
sumpsisse prodest. conducit & alli-
um, cēpas, & porros edisse: falsa-
mentumque & gallinacea cerebella
cum vino commodè bibuntur: & se-
men satiuæ brassicæ, acetabuli men-
surâ tritum in vino, auxilio est, sin-
gulos digitos pice liquida intinctos
colluere vino, & ita bibere. habes

quoque theriacum Andromachi
antidotum, quod in venenis expu-
gnandis, nulli medicamento cedit.
scriptis quoque mandata sunt, alia
quædam antidota, quibus vtens la-
boranti succurres.

Similia iis eueniunt quos AMPHIS-
BENA aut SCYTALE momor-
derit: quare & eadem quærentur au-
xilia. ideoque hoc genus indicari
propria mentione non meruit.

Ictu, quem DR VINVS intulit, ve-
hementes ciuntur dolores: eo loco
pustulosæ profiliunt collectiones, à
quibus consequenter aquosa sanies
effunditur: sequuntur rosiones &
tormina. H I S remedio est, aristolo-
chia cum vino pota, & herba tri-
folium: radix hastulæ regiæ, simi-
li sumitur auxilio: quercus cuius-
cunque glandes epotæ, & radicis
ilicis tusæ, illitu præsidium abferre
consueverunt.

ACTVARIVS

Quos HAERMORRHVS morderit, validis premuntur doloribus, qui sine vlla cruciatus intercapedine fatigant: ob idque contrahunt, & in strigosam maciem corpora perducunt: e loco vulneris, multus cruor excernitur: & si qua parte corporis cicatrix extet, sanguine manabit: alui quoque recrementum cruentum exit: & qui parte illa profluit, sanguine, concretus, grumofusque cernitur: iidem de pulmonibus sanguinem extussunt, & in vomitiones citra remedium effunduntur.

DIPSADIS morsus hę comites notæ tumor quidem solutus, sitis pertinax, nullo potu satiabilis, & sine vlla tēporis intercapedine discrutians: proinde qui ita sunt adfecti, potum hianti ore rapiūt, semper sitibundis similes. IC TVS ab hēmorrhū & dipsade illati deplorati sunt, & remedia respuunt: ergo cōmunia

licebit experiri: tentāda erit, candēti ferro perustio: & mēbri, si locus patitur, præcisio quærenda: mox acria cataplasmata cōueniet imponere: cibos acres prodesse neminem latet. in remedio sunt & potiones meracæ, & frequens balneum: & id gen⁹, reliqua obeunda.

Vlcus ab HYDRO, id est, natrice, illatum: ampliatur & medium liuet: sanies ex eo redundans, atra & graueolēs, tāquā ex nome eructatur. A NATRICE percussis, prodest organū tritum, maceratum: aut radix trita & farina hordeacea cū hydromelite potatur. propinatur uerō malū terrę binis drachmis in posca, cyathis duobus: aut succus marrubii: aut decoctū alterūtrius in vino. est & sua recēti fauo gratia cū aceto.

CENCHROS iētū molitur similem viperæ. sequitur proserpēs erosio: intumescūt primō carnes, vt in aqua intercutē; mox in orbē defluūt:

tum quasi lethargo corripiuntur: & præcipiti somno, veterinosque grauari corruunt: afficitur iis iecur, & vesica, & colon, vt Erasistratus putauit. nam confectis iis vitiatæ partes reperiuntur. **VVLNERIBVS** à Cenchro factis, semen lactucæ cū lini semine illitum medetur: probatur & satureia & syluestris rutha: item serpillum, hastula regia, drachmis duabus in vini cyathis tribus: potu quoque præbenda aristolochiæ radix. similiter cardamomū & gentiana.

Si feriat **CERASTES**, locus attollitur, & induratus, pustulis scatet: varia inde sanies, modò nigricans, modò lutea, fertur: sed coalitu toto pallens, subruffescit. iis genitale tenditur: excessus mentis eos excipit: caligant oculi: tandem distentione rigoréque neruorum conuulsi, commoriuntur. **ICTVS** Cerastræ, mem-

bri præcisio celeriter sanabit: quam obrem differenda hæc non sunt, sed pars demorsa tota est amputanda, aut ilicò ictus locus est excarnificandus in orbem, et in proximo vicina: dein, quæ remanserint, inductis candentibus ferramentis adurenda.

Vulnus ASPIDIS, puncto acus simile est: perexiguum prorsus apparet, ideo nihil intumescit: sanguis inde paucillus & ater destillat: caligo præceps oculos corripit: corpus totum multiformiter, sed omnino leniter laborat, non sine quodam voluptatis sensu [color inelegãs herbaceo virore nitet] Cor micans palpitat: frons identidem conuellitur: palpebræ nutantes conuiuent, ereptis vt in somno sensibus: inter has notas, matura mors adpellit, ne diei quidem tertiam partem remorata.

I D E M, quod cerastæ, remedium erit tentandum. præsentissimũ hoc

CC

ACTVARIVS

veneni genus, & euestigio perne-
cans: quòd arteriarum sanguis, fri-
gore gelatus concrescit.

Quoties BASILISCVS quem-
piam momordit, aureo colore pla-
ga suffunditur: hunc mors ilico ra-
pit, et auxilia quæ possent represen-
tari, præoccupat. Sed tam pestilens
veneni pernicies, maximè in lybiæ
desertis grassatur, vbi sanè quã pau-
ci versantur homines. quàm labem
priusquàm quispiam sentiat, ac me-
dicum possit consulere, repentina
morte tollitur: tam præceps est ve-
neni impetus, tamque celeriter iu-
gulat. quare danda est opera, priusq̃
iis implicetur periculis, vt viuen-
di iam dictam sequatur rationem:
partim calidioribus vescatur cibus,
partim meracis vtatur potionibus:
interim et medicamentis, quæ per-
niciosum ad se virus eliciant, modò
antidotis, quæ veneficam vim ex-

pugnent, erit contendendū. quem-
admodū de iis superiūs sufficien-
ter differuimus.

CURATIO COMMVNIS.

Ad omnes animalium, venena morſu
iaculantium, plagas, homo adhibē-
duſ eſt, qui vuln⁹ ore ſugat: ſed iſ ne
que impranſus, neque ieiunus quæ-
ritur: ſed qui cibum præſumpſerit, &
os vino colluerit: mox olei pauxillū
in ore cōtineat, oportet: poſtea ſu-
ctionem proſequatur. locus ſpongiā
fouēd⁹: ſcalpiſtro altiore laniatu la-
ciniandus, quò peſtilens virus euo-
cetur. circūſcriptio vulneris excar-
nifica, & viuo tenus exciſio proſi-
cit. Si verò locus, carnis exciſionem
reſpuat, admoliri cucurbitulas opor-
tet, eāſque multā flāmā adigere cor-
poribus. quòd ſi pars morſu vitiata,
facile ſectionem admittat: procul-
dubiò ferramentiſ præſcindi debet,
vt vniuſ particulæ iacturā, totum

CC.ii.

C A C T V A R I V S

Teruetur corpus: maximè in deterri-
mis ferarum ictibus. Cinis farmēti-
nus, aut ficulneus cum lixiuo cine-
re conspergendus: item cum garo
acri, salsamentis, porro, cepis, alliis,
minutati m cōtritīs: gallinacei pulli
spirantes adhuc & calentes, per me-
dium diuisi, percussę parti impositi,
magnoperè auxiliātur: vt pote, qui
pestilens ad se virus eliciant.

*Habes habundè disputationē, quam
de feris, quæ venenum ictu eiapulā-
tur, tradidimus: ne te partis huius
quidpiā deficiat, quod ad medicam
rationem pertineat.*

P E R O R A T I O.

*Ceterum quia de morborum noticia
& causis, duobus prioribus libris à
nobis dictum est: in duobus aliis se-
quentibus, vitiorū, quæ occurrunt,
medendi viam ac rationem mem-
bratim digessimus: in iis autem no-
uissimis duobus, inseruimus, quæ*

internis valetudinib⁹ opitulari medicamenta putarentur: & etiam quæ externis debeant opponi. quæ omnia tibi, qui rursus obire legationē statueris, dicamus, vt habeas affatim in omni morbo ex suprà dictis, quæ & nosse & agere possis, rudimentis inde acceptis. quod si quidquam in opere desiderari videatur, vt vllis aliis egeas medicorum scriptis: vbi legatione perfunct⁹ redieris, si nobis vitam agere deus sinat, illud tibi adiiciemus. sic liber ad vmbilicum extremum perduct⁹, finem accipiat. itaque liceat tibi omnia hæc defunctoriè percurrēti, fructu atque vtilitate, quæ in eis sunt, perfrui: vt et nos hinc gratiam aliquam reportemus, qui prorsum hoc volumen elaborauerimus. FINIS.

PARISIIS.

Anno. 1539. prima Martii.

IN PRAECIPVORVM OPERIS
capitum Elēchus, in quo numerus
prior, foliū: posterior, pag. indicat.

Sumendorum medicamentorū
nomenclatura 2. 1.

Admouendorum medicamētorum
nomenclatura 2. 2.

Potionum variæ formulæ. 3. 1.

Zulapiorum & Serapiorum for-
mulæ. 12. 1.

Pastillorum formulæ. 18. 2.

Antidotorum formulæ, & nomen-
clatura. 30. 1.

Liquores medicati. 81. 2.

Purgantium medicamentorū facul-
tates & vsus 90. 2.

Simplicia medic. purgantia. 91. 2.

Composita medicamenta purgan-
tia. 100. 1.

Humorū simpliciū purgatio. 101. 1.

Humorum coniunctorum purga-
tio. 103. 1.

Balani. 126. 1.

Clysteres ibidem.

Errhina 127. 2.
Gargarizatus. ^{libidem.}
Apophlegmatismi 129. 2.
Vomitum elicientia. 131. 1.
Miscendorum medicamentorum ra-
tio. 135. 2.
Admouendorum medicaminū for-
mæ. 137. 2.
Pessorum formulæ. 166. 1.
Oleorum compositiones & facul-
tates. 174. 1.
Morsus venenatorum & rabidorū
notæ ac remedia. 184. 1.

Folio. pagina. versu.
24. .1. 16.
pro nullæ repone inulæ
168. .2. .1.
pro distribuerint repone distabue-
rint.

